

**LA REALITAT DELS JOVES MIGRANTS
NO ACOMPANYATS MARROQUINS EXTUTELATS**

Treball final de Grau – 2018/19
Itinerari diversitat, comunitat i cooperació al desenvolupament
Tutora: Sandra Escapa Solanas

**Amal Kab Elach Hab
20-06-2019**

LA REALITAT DELS JOVES MIGRANTS NO ACOMPANYATS MARROQUINS EXTUTELATS

RESUM

L'objecte d'estudi d'aquesta investigació és primerament, l'aproximació al fenomen estructural dels Menors Migrants No Acompanyats (MMNA) a Catalunya. Seguidament, esbrinar la situació en què es troben els Joves Migrants No Acompanyats (JMNA) marroquins extutelats en assolir la majoria d'edat. Per últim, aprofundir en la figura de l'educador/a social com a professional de referència del col·lectiu. La metodologia emprada es fa mitjançant entrevistes i qüestionaris a JMNA marroquins extutelats i educadors/es socials que treballen amb i per al col·lectiu, i la societat. Es confirma que els JMNA marroquins extutelats no disposen de recursos i serveis suficients per assolir l'emancipació i per tant, cal realitzar canvis estructurals posant el focus en què aquests joves han migrat per quedar-se i no estan de pas.

Paraules clau: MMNA, sistema protecció, JMNA, 18 anys, autonomia i emancipació.

RESUMEN

LA REALIDAD DE LOS JÓVENES MIGRANTES NO ACOMPAÑADOS MARROQUÍES EXTUTELADOS

El objeto de estudio de esta investigación es, primeramente, la aproximación al fenómeno estructural de los Menores Migrantes no Acompañados (MMNA) en Cataluña. Seguidamente, averiguar la situación en que se encuentran los Jóvenes Migrantes No Acompañados (JMNA) marroquíes extutelados al lograr la mayoría de edad. Por último, profundizar en la figura del educador/a social como profesional de referencia del colectivo. La metodología empleada se hace mediante entrevistas y cuestionarios a JMNA marroquíes extutelados y educadores/es sociales que trabajan con y para el colectivo, y la sociedad. Se confirma que los JMNA marroquíes extutelados no disponen de recursos y servicios suficientes para lograr la emancipación, y por lo tanto hay que realizar cambios estructurales poniendo el foco en que estos jóvenes han migrado para quedarse y no están de paso.

Palabras clave: MMNA, sistema de protección, JMNA, 18 años, autonomía y emancipación.

ABSTRACT

THE REALITY OF YOUNG UNACCOMPANIED MIGRANTS EX-GUARDED MOROCCAN

The object of study of this research is, first of all, the approximation of the structural phenomenon of Unaccompanied Migrant Minors (UMM) in Catalonia. Next, find out the situation of the Young Unaccompanied Migrants ex-guarded (YUM) Moroccans by coming of age. Finally, to focus on the figure of the social educator as a reference professional of the collective. The methodology used is done through interviews and questionnaires to YUM ex-guarded Moroccan and social educators working with and for the collective, and for society. It is confirmed that YUM ex-guarded Moroccan don't have sufficient resources and services to achieve emancipation, and therefore structural changes need to be made with the focus on these young people having migrated to stay and are not passing through.

Keywords: UMM, protection system, YUM, 18 years, autonomy and emancipation.

*Mucha gente pequeña,
en lugares pequeños,
haciendo cosas pequeñas,
pueden cambiar el mundo.*

Eduardo Galeano

AGRAÏMENTS

Vull agrair especialment a la meva germana Naïma i al meu pare, viejo, els que allà on hi són m'han fet arribar fins aquí, a la meva mare; sense tu això no hauria estat possible, a la meva germana Anissa; mai m'has deixat anar, a la meva germana Karima; tot i la distància sempre has estat present, i com no al meu germà Mustapha; has tret de mi més coratge del que pensava que tenia. Als meus nebots Alejandro, Sara, Diego, Riyad i Ismael; em feu prendre consciència, la vostra puresa m'engrandeix l'ànima.

També agrair al meu company Toni; m'has recolzat en tot moment i em fet aquest viatge junts, només podies ser tu.

A una persona que forma part de la meva família des de que tinc consciència; Sandra, des de petites juntes, sense el teu recolzament, comprensió i somriure no hauria estat tant gratificant el procés.

A una germana de sororitat, amb la qual he après massa! Germana Rut, a tu, per l'amor incondicional, per la connexió des del primer moment que ens vam trobar, per tantes jornades úniques i irrepetibles, per una relació forta i basada en l'estima.

I com no, a les meves companyes i amigues que al llarg d'aquests quatre anys han estat part indispensable d'aquesta bastida; Ainhoa, Judit i Maria, sense vosaltres de segur no hauria sigut lo mateix, o pot ser no hauria sigut. Gràcies per cada cafè que em donava oxigen.

A la Facultat Pere Tarrés i tots els professionals que m'han format com a professional i m'han fet créixer personalment, crec que mai podré agrair suficient tot allò que m'heu donat. En especial a Àngels Sogas, Isabel Torras, Jesús Vilar, Marta Ausona, Miguel Ángel Pulido, Paco López, Pere Mora, Sandra Escapa tutora d'aquest treball i Txus Morata, em porto un trosset de cadascú.

A totes les persones que m'han recolzat en la realització d'aquest treball, ja sabeu qui sou, i també que no sou pocs.

I finalment, a totes i tots els que heu format part del meu recorregut de vida, als llocs i no llocs en els quals m'he trobat, i a decisions que he anat prenent al llarg del meu recorregut vital, doncs són els que avui em porten fins aquí, gràcies.

ÍNDIX

1. INTRODUCCIÓ	7
2. MARC TEÒRIC	8
2.1. El concepte Menor Migrant No Acompanyat (MMNA)	8
2.2. Principals perfils migratoris	10
2.2.1. Les MMNA marroquines	11
2.3. Marc legal	14
2.3.1. Drets dels MMNA	14
2.3.2. El marc jurídic que regeix als MMNA	15
2.3.3. El tractament legislatiu del fenomen dels MMNA	15
2.3.4. Quan es demostra que és menor	17
2.3.5. Identificació dels MMNA.....	19
2.3.6. Legalització dels MMNA	20
2.4. Quan els MMNA marroquins extutelats assoleixen la majoria d'edat....	21
2.4.1. Qui són els extutelats?	21
2.4.2. Què suposa la majoria d'edat per als JMNA marroquins extutelats.....	21
2.4.3. La documentació que els manca als JMNA marroquins extutelats i dificulta l'emancipació	29
2.4.4. Els recursos i serveis de l'Administració Pública per al col·lectiu	30
2.5. Recursos i serveis que han sorgit per reivindicar drets, evidenciar mancances i donar suport als JMNA	35
2.5.1. Associació Exmenas	35
2.5.2. Punt de Referència.....	36
3. HIPÒTESI I OBJECTIUS	38
4. METODOLOGIA I TÈCNIQUES	40
4.1. Delimitació de l'objecte d'estudi	40
a. Selecció de la mostra.....	40
b. Metodologia.....	41
4.2. Tècniques recollida informació	41
4.2.1. Qüestionari JMNA marroquins extutelats	41
4.2.2. Entrevista professionals	42
4.2.3. Entrevista JMNA marroquins.....	43
5. CONTEXT	45
5.1. El fenomen en xifres a Catalunya	45
5.1.1. Xifres dels JMNA extutelats	49
5.1.2. Estat actual de la qüestió	49
6. LES EDUCADORES I EDUCADORS SOCIALS COM A PROFESSIONALS DE REFERÈNCIA	52
7. RESULTATS	56
7.1. Resultats dades quantitatives	56
7.1.1. Qüestionari	56

7.2.	Resultats dades qualitatives	68
7.2.1.	Entrevista joves	68
7.2.2.	Entrevista educadora i educador socials.....	73
8.	ANÀLISI	95
9.	CONCLUSIONS	99
10.	REFERÈNCIES	104
11.	ANNEXES	108
11.1.	Protocols	108
11.1.1.	Qüestionari JMMNA	108
11.1.2.	Entrevista JMNA	113
11.1.3.	Entrevista educadora i educadors socials	115
11.2.	Transcripcions entrevistes	116
11.2.1.	Entrevistes JMNA	116
11.2.2.	Entrevistes Educadors/es Social	122
11.3.	Consentiments informats	145

ÍNDIX GRÀFICS I TAULES

Gràfic 1. Proporció d'atesos als principals recursos de l'ASJTET	31
Gràfic 2. Procedència dels i les joves atesos per L'ASJTET	32
Gràfic 3. Evolució del nombre de MMNA a Catalunya (2006 – 2018)	48
Gràfic 4. Percentatge de menors migrants sense referents familiar a Catalunya per origen migratori (2018).....	49
Taula 1. Evolució del nombre de nous casos de MMNA arribats a Catalunya amb procedència del Marroc (2009 – 2017).....	49
Taula 2. Evolució de l'edat dels MMNA a Catalunya (2000 – 2018).....	50
Taula 3. Total joves atesos entre els 2016 i 2017	51
Gràfic 5. Edats	59
Gràfic 6. Ciutat d'origen.....	60
Gràfic 7. Temps a la península	60
Gràfic 8. Comunitats Autònomes on han residit	60
Gràfic 9. Causes migració.....	61
Gràfic 10. Ocupació al Marroc	62
Gràfic 11. Mitjà de transport migració	62
Gràfic 12. La família sabia que migraria	63
Gràfic 13. Familiars o amics a Catalunya.....	63
Gràfic 14. Aconseguit objectiu migració.....	64
Gràfic 15. Tutelat per la DGAIA.....	64
Gràfic 16. Documentació regular	65
Gràfic 17. Tramitació documentació	65
Gràfic 18. Canvis en assolir la majoria d'edat.....	66
Gràfic 19. Situació de carrer.....	66
Gràfic 20. Mateixes oportunitats que altres joves	67
Gràfic 21. Recursos o serveis	67
Gràfic 22. Suficiència recursos per a l'autonomia.....	68
Gràfic 23. Catalunya destí final del projecte migratori	68
Gràfic 24. Es troba estudiant actualment.....	69
Gràfic 25. Es troba treballant actualment	69
Gràfic 26. Dificultat accés contracte treball	70
Gràfic 27. Opinió vers educadors/es socia	

1. INTRODUCCIÓ

Les migracions al llarg de la història han estat una situació normalitzada, però la presència de migració de menors no acompanyats a Espanya com a fenomen estructural ha tingut certa rellevància a partir dels anys 90, quan l'Administració ho va començar a detectar. Des de llavors fins a l'actualitat el fenomen estructural dels menors migrants no acompanyats marroquins ha patit diversos canvis com la multiplicació d'arribades des de l'any 2016, els canvis jurídics per abordar la problemàtica i diverses respostes per part de l'Administració. Segons sembla, no es contemplava que aquests MMNA marroquins algun dia assoliren la majoria d'edat i per tant aquests joves es veurien fora del sistema de protecció de menors, provocant diverses conseqüències que en aquesta recerca s'investiguen.

Aquesta investigació pretén aportar informació i coneixement sobre el col·lectiu dels JMNA marroquins extutelats un cop assoleixen la majoria d'edat, mitjançant la recerca d'informació i estudis científics, l'aproximació a la situació dels joves, i el coneixement i experiències dels educadors i educadores socials que treballen per i amb JMNA marroquins extutelats.

Aquesta recerca es fonamenta en la motivació tant per aspectes personals com professionals. Per una banda la situació dels MMNA marroquins m'interpel·la personalment i professionalment perquè el primer cop que vaig viatjar al Marroc, ja fa vint anys, al mateix port de Tànger era evident la presència d'infants intentant arribar a la Península amagant-se als baixos dels autocars i en situació evident de vulnerabilitat. Per una altra banda, l'aproximació al llarg d'aquest curs al col·lectiu i situació dels JMNA marroquins extutelats, majoritàriament, en situació de carrer em va convidar a reflexionar pel que fa a la resposta social i professional d'aquest fenomen estructural que es dona des de fa aproximadament vint anys.

Per tant he aprofitat aquesta oportunitat per realitzar una recerca aplicada, és a dir una investigació centrada en el col·lectiu dels JMNA marroquins extutelats des de l'educació social, sense oblidar que aquesta aproximació ha de desgranar primerament la situació dels MMNA per comprendre el fenomen en tota la seva globalitat.

2. MARC TEÒRIC

2.1. El concepte Menor Migrant No Acompanyat (MMNA)

Els infants i joves migrants sense referent familiar o més coneguts a Espanya com a MENAS (menors estrangers no acompanyats) han passat per diferents èpoques quan pensem en el seu etiquetatge, és a dir que hi ha hagut un gran nombre de noms per tal d'identificar-los, tal com afirma Parra (2019) com són: “menors no acompanyats”, “isoles” “errants”, “menors immigrants no acompanyats”, “menors refugiats no acompanyats”, “menors immigrants desemparats”, menors estrangers víctimes, en situació de rics i/o delinqüents”, “menors estrangers indocumentats no acompanyats”, “menors emigrants sense referent familiar”, “menors immigrants indocumentats”, “menors del carrer”, “menors sense sostre”, “menors sense papers”, “nens polizons”, petits *sansapapiers*”, nens il·legals”, i un llarg etcètera que conforma una llista estigmatitzadora que anul·la els drets dels infants. D'acord amb Parra (2019) el concepte “menors” els desvaloritza, perquè prima la minoria d'edat i només fa referència als infants tutelats o vinculats amb la justícia, i això dificulta l'avenç a “una bona ètica del vocabulari que possibilita a l'altre, el subjecte que és: un infant o adolescent”. El concepte estranger que prima per sobre de la recomanació dels drets de l'infant que ens recorda que no es farà cap distinció (raça, color de pell, sexe, llengua, religió, opinió política, origen nacional o social, possessió de propietats, naixement o altra condició). Per tant, més endavant explicaré el concepte migrant i com aquest cal que substitueixi el d'estranger. Per últim, el concepte no acompanyat, doncs aquests infants i joves no venen amb un referent familiar, però sí amb un bagatge personal de vivències i objectius que no hem d'oblidar.

Sense oblidar la necessitat de categoritzar, sense estigmatitzar, i reflexionar sobre l'ètica professional a com ens dirigim a aquests infants i joves donada la complexitat legislativa del fenomen MMNA explicaré els aspectes més rellevants que el componen. La definició que considero més adient actualment, i amb la qual estic d'acord amb Quiroga (2018), doncs pot englobar de forma genèrica als infants i joves que formen part d'aquest col·lectiu. Per tant trobem que el terme es desglossa en tres conceptes; el de menor, migrant i no acompanyat, els quals desgranarem individualment per dotar-lo de significat. D'acord amb Horcas (2016) trobem que el concepte menor, és l'edat amb la qual es

comptabilitza la minoria d'edat, és a dir fins als 18 anys, i on “la categoria *menor*” ve associada a una realitat normativa i només es refereix al límit fins a l'edat adulta, tal com ho recull la legislació d'estrangeria: el Codi Civil a l'article 9.1 i la Llei orgànica 1/1996 de protecció del menor (art. 1) en l'àmbit estatal. En segon lloc el concepte migrant, que ressalta el fet migratori com a procés global que implica el país d'origen i d'acollida, i també les estratègies i disposicions transnacionals. En tercer lloc, la conceptualització de no acompanyat que es refereix a quan els serveis de protecció no coneixen la pertinença o vinculació del menor a un referent identificat com a familiar provocant la situació de desemparament d'aquest. Per tant, amb aquesta definició dels ítems que desgranen el concepte de MMNA podem afirmar que és una construcció social i jurídica que no deixa veure la individualitat d'aquests menors, i que en l'actualitat estan posant en qüestió la política de protecció a la infància, la política europea i la política espanyola d'estrangeria.

2.2. Principals perfils migratoris

Al llarg dels anys el fenomen dels MMNA ha estat dinàmic però cal que tinguem una visió més global dels principals perfils migratoris als quals acollim per realitzar de forma rigorosa i òptima la nostra tasca socioeducativa.

Per tant, trobem que Quiroga i Sòria (2010) plantegen quatre perfils migratoris que es donen en el cas dels MMNA, tot i que poden situar-se en un únic perfil per l'existència d'una causa principal on també poden haver-hi relació entre elles, doncs es corresponen a pautes de comportament. El primer perfil és aquell que vol millorar la situació econòmica, per tant la causa de migrar és de caràcter econòmic, es tracta de MMNA majoritàriament de sexe masculí, però també femení, majoritàriament procedents del Magreb i l'Àfrica subsahariana. El segon perfil, aquell que vol millorar les expectatives socials i culturals, on la causa de migrar és deixar de banda l'estancament en l'escala social i cultural amb una visió idíl·lica de la situació a Europa occidental amb un imaginari de prosperitat i oportunitats, els MMNA entre els 16 anys tant de sexe masculí com a femení. Majoritàriament procedents del Magreb, Àfrica subsahariana i Europa de l'Est. El tercer perfil, el refugiat/refugiada, la causa principal són motius polítics, ètnics i religiosos en entorns armats o bèl·lics, però no hi són molts els que s'acullen a l'asil doncs a Espanya existeix una aplicació molt restrictiva i els MMNA busquen altres països on puguin trobar protecció. Majoritàriament són procedents de l'Àfrica subsahariana. El quart i últim perfil: la fugida d'una situació familiar de conflicte, on la causa principal es relaciona amb conflictes que es produeixen en entorns familiars, amb enfrontaments físics i verbals pel desajust entre el paper assignat al menor i el que aquest vol exercir. L'edat sol ser variable, però entre els 14 i 17 anys i amb procedència majoritàriament del Marroc i Europa de l'Est.

Poden haver-hi diverses causes donant així la interrelació entre els quatre perfils definits, segons Save The Children (2018) els MMNA marroquins que emprenen un projecte migratori no ho fan per una única causa, perquè coexisteixen diversos factors en la presa de decisions donada la complexitat dels elements per migrar, per aquesta raó cal distingir entre factors personals, familiars, comunitaris i contextuals. En primer lloc trobem els factors personals, aquells que tenen a veure amb les aspiracions personals amb projectes

de vida referents a l'educació, la formació i/o oportunitats econòmiques de les quals no disposen en els llocs d'origen. No hem de perdre de vista la facilitat d'accés a la informació a les condicions de vida al país de destí, els exemples d'altres migrants que han aconseguit beneficis econòmics amb aquesta, i els mitjans de comunicació que alimenten el "somni europeu". De fet, es dona una concepció positiva i visió normalitzada de la migració dels MMNA, doncs la mobilitat és sinònim de font d'aprenentatge i riquesa. En segon lloc els factors familiars i comunitaris, perquè hi ha MMNA que fugen del si familiar pel maltracte i abús al qual es veuen sotmesos, també pel rebuig de l'estil de vida o destí decidit per ells per part de la família on la pressió i estigmatització social i cultural els porta a migrar com a escapatòria. És comú que infants i joves hagin d'abandonar els estudis per donar suport econòmic a la família exposats a situacions d'exploració i en conseqüència la migració.

Aquests dos primers factors lligats a les circumstàncies generals que viu el Marroc, i tal com hem vist anteriorment lligades a situacions de pobresa, manca d'inversió en sistemes de protecció social i/o situacions de conflicte/violència generalitzada, trobant-se en situació de vulnerabilitat. En tercer lloc trobem els factors contextuais, on els MMNA cerquen la protecció i/o lloc segur, com poden ser els conflictes armats, catàstrofes naturals o condicions climàtiques com les assolides al Marroc provocant desplaçaments forçosos. Per tant, d'acord tant amb Quiroga i Sòria (2010) com amb Save The Children (2018) en què el perfil dels i les MMNA marroquins i marroquines aglutinen diferents causes i aquestes s'interrelacionen entre elles refutant per tant que només es doni la migració per causes econòmiques, tot i ser les més freqüents. Més endavant podrem comprovar com les xifres del fenomen van en augment any rere any, però no ens oblidarem pas de les noies i joves marroquines, a les quals en faré esment en el següent apartat.

2.2.1. Les MMNA marroquines

Cal que hi dediquem un espai per al cas de les MMNA marroquines, perquè Espanya és un país de trànsit i destí per al tràfic d'éssers humans amb la fi d'exploració mitjançant falses propostes de treball i/o formació, doncs el context al país d'origen com és el Marroc on conviu un model tradicional amb un de més modern, la disminució de la natalitat, l'augment de la instrucció femenina, la incorporació de la dona al mercat de treball, el

retràs de l'edat de matrimoni i la crisi econòmica faciliten la tensió en la família, i per tant la necessitat de migració i credibilitat en propostes de millora. L'analfabetisme i/o l'abandó dels estudis per la manca de recursos econòmics, els treballs no qualificats als que tenen accés les nenes, joves i adultes, el mal tracte, l'alcoholisme del pare, els matrimonis concertats, la manca d'autonomia i llibertat les aboca al projecte migratori europeu com a única solució a aquestes mancances i mal tracte. Segons l'estudi de Quiroga i Sòria (2010) les MMNA marroquines detectades tenen edats entre els 12 i 16 anys, tot i que la mitjana d'edat són els 15 anys, procedents sobretot del nord i centre de Marroc i s'embarquen en les mateixes rutes que els nois, és a dir cotxes, com a polissó en ferri o pastera, però amb un intermediari que li dona suport, a diferència que els nois. La detecció pel sistema de protecció d'aquestes MMNA un cop arriben a l'Estat espanyol sempre es dona després d'un llarg temps, pels serveis socials, cossos de l'estat o entitats sense ànim de lucre, però durant el temps que són invisibles tenen els mateixos objectius que els nois, és a dir aconseguir el permís de treball, vida autònoma, visitar a la família al país d'origen, però és evident que el procés que han de viure és molt més difícil entenent els rols de gènere culturals i socials al país d'origen i al d'acollida. Al Marroc ha estat habitual que famílies en situació de precarietat i majoritàriament de l'entorn urbà cedeixin a les seves filles a famílies de la ciutat (familiars directes o no) amb una situació econòmica benestant per tal que s'encarreguin de la seva manutenció i educació a canvi de treballs a casa, és el cas de les anomenades "*petites bonnes*" o petites criades enteses entre els 5 i els 15 anys. Les famílies les confien sense tenir consciència de les condicions d'explotació laboral i sexual en les que treballen. Aquesta pràctica en la utilització de nenes i joves pels mateixos familiars o compatriotes assentats a l'Estat espanyol es dona i com ja hem pogut veure la situació de vulnerabilitat i explotació que pateixen al país d'origen també es dona a terme en la migració patint la indefensió jurídica doncs se les treu la documentació i en conseqüència fent-les més vulnerables encara. Per tant podem afirmar que pateixen una triple discriminació social reduint la seva capacitat d'acció i participació en la societat, els abusos sexuals i laborals agreujant el desgast físic i psicològic, i en conseqüència la indefensió.

Segons dades del Síndic de Greuges (2018) el percentatge de nous casos de nois MMNA a Catalunya ha anat en augment d'un 91,4 a l'any 2010 fins al 98,1 el setembre de 2018, però en el cas de les noies l'any 2010 es detecten 8,6 i que aquesta xifra va en davallada fins a l'1,9 a l'any 2018. Això vol dir que ha minvat aquesta pràctica, o només que no són

detectades en entrar al circuit de tràfic d'éssers humans? Cal posar el focus en aquest tipus de migració, perquè com ja he esmentat amb anterioritat les noies i joves marroquines tenen les mateixes expectatives de la migració, però, la seva situació d'indefensió provoca la invisibilitat. D'acord amb l'informe d'IFAM – Infància i Família en ambients Multiculturals (2010) quan les noies migren soles ho fan per situacions extremes o més que les dels nois, perquè escapen de conflictes familiars greus, embarassades repudiades, mares adolescents o noies amb desitjos d'aventura i anhels de viatjar, pel fet que els mecanismes propis de la societat d'origen i els mecanismes de resolució de conflictes són invàlids doncs aquestes circumstàncies tenen a veure amb l'activació de valors i rols de gènere en origen en el moment de transició cap a l'edat adulta. De fet a Catalunya al mes de gener d'aquest any la Generalitat va obrir un centre d'acollida amb tractament específic per a les MMNA, de 20 places, doncs actualment a Catalunya hi ha 81 noies acollides que han vingut soles d'altres països i un 83% d'aquestes provenen del Marroc.

Segons la notícia de Galán i Poll (2019) la majoria de migrants que arriben a Catalunya són nois, però hi ha un percentatge del 2% que són noies. Georgina Oliva secretària d'infància adolescència i joventut, afirma en aquesta mateixa notícia que el procés de migració sempre és un fet traumàtic i que les noies viuen experiències realment dures, doncs es troben amb situacions de violència sexual, prostitució forçada o maltractament. També, especifica que hi ha una altra diferència entre els nois i les noies, perquè elles necessiten trobar-se a si mateixes, aprendre a ser lliures i alliberar-se d'alguns cànons socials que les oprimien. Just el 14 de març es va obrir el centre per a noies migrades sense família que han patit violència de gènere, segons Poll (2019) és el primer d'aquest tipus per la situació d'emergència amb l'arribada de 41 menors migrades soles fins al mes d'abril, les quals representen el 2,6% del total de menors migrants sols, però més del doble de les que van arribar l'any passat en els mateixos mesos, de les quals el 82,7% són marroquines. Les més petites tenen només 8 anys tot i que majoritàriament arriben quan tenen 17 anys. Algunes han estat obligades a casar-se amb un adult, han estat víctimes de violència masclista, tràfic de persones i violacions al llarg del trajecte migratori. El centre compta amb l'assignació d'un tutor/a de referència en l'arribada de la menor amb tutories de dues hores setmanals, però amb atenció les 24 hores. També hi compten amb una psicòloga, coordinadora educativa i treballadora social, i amb dos educadors socials les

24 hores, per tal de “construir un espai en què les ajudi a trobar la pau i refer-se de les dures experiències”, és a dir recuperar la infància que haurien haver tingut.

2.3. Marc legal

2.3.1. Drets dels MMNA

Els menors visibles que són detectats pel sistema de protecció del menor en situació de desemparament de l'Administració estatal i autonòmica activen diligències mitjançant el protocol d'actuació portat a terme pels Cossos de Seguretat de l'Estat i es realitzen els tràmits pertinents per comprovar la minoria d'edat del mateix i fins llavors ha de ser considerat i tractat com a menor. Per aquesta comprovació es porten a terme mitjans probatoris jurídics tal com afirma Uría (2010) consultant dades en el Registre de Menors No Acompanyats o documents que acreditin la seva edat com pot ser el passaport, certificat de naixement, entre d'altres, i proves de caràcter mèdic. En cas que no fos necessària la realització de proves mèdiques per a la determinació de l'edat s'informarà al Registre de Menors No Acompanyats (registre ubicat a la Direcció General de Policia per a la identificació) i s'adjudica el número d'identitat estranger. I, en cas de la no aportació per part del menor de documentació per acreditar la seva edat, els Cossos i Forces de Seguretat de l'Estat adopten mesures tècniques per a la identificació del/la MMNA amb la finalitat de conèixer possibles dades en alguna altra institució pública nacional o estrangera encarregada de la seva protecció. En cas de no poder demostrar la seva minoria d'edat ha d'intervenir el Ministeri Fiscal doncs només ell pot iniciar el procediment de determinació, revisant si poden haver-hi dades al Registre MENAS o encomanar realitzar les proves mèdiques pertinents amb consentiments del/la menor.

Els drets dels menors els podem resumir en:

1. Drets dels infants i adolescència a llur identitat personal i sexual, i a tenir un nom i una nacionalitat des del moment de néixer (article 30 de la LDOIA 14/2010).
2. Dret a sol·licitar a l'Administració pública la documentació que els permeti acreditar llur identitat (article 30 LDOIA 14/2010 i article 4 LOEX).
3. Dret a l'assistència sanitària (article 12 LOEX).
4. Dret a l'educació: tots els estrangers menors de 18 anys tenen dret a l'educació en les mateixes condicions que els espanyols, dret que comprèn l'accés a un

ensenyament bàsic, gratuït i obligatori, a l'obtenció de la titulació acadèmica corresponent i al sistema públic de beques i ajuts. Els estrangers tenen dret a l'educació de naturalesa no obligatòria en les mateixes condicions que els espanyols (article 9 LOEx).

5. Dret a assistència jurídica gratuïta (article 20 LOEx)
6. Els infants i adolescents estrangers tenen dret a ser escoltats i a rebre informació de manera entenedora sobre qualsevol actuació que porti a terme l'Administració amb relació a llur persona (article 43.3 LDOI 14/2010).

2.3.2. El marc jurídic que regeix als MMNA

1. La Constitució Espanyola de 1978 en els articles 13 i 149.1.
2. Legislació estatal:
 - a. La legislació estatal es regeix pel Codi Civil, la Llei Orgànica 4/2000 sobre els drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social, reformada per la Llei 2/2009, article 35.
 - b. El Reglament de la Llei d'estrangeria: RD 557/2011 del 20 d'abril de 2011.
 - c. El Reial Decret sobre l'entrada, lliure circulació i residència a Espanya dels ciutadans dels Estat Membres (a partir d'ara EEMM) de la UE.
 - d. Llei 12/2009 reguladora del dret d'asil i de la protecció subsidiària.
 - e. Reial Decret 1463/2009 de traspàs de funcions i serveis a la Generalitat de Catalunya en matèria d'immigració: autoritzacions inicials de treball.
3. Legislació autonòmica:
 - a. Llei 14/2010 del 27 de maig dels Drets i les Oportunitats en la Infància i l'Adolescència: articles 30 i 43.

2.3.3. El tractament legislatiu del fenomen dels MMNA

Els MMNA tenen una doble dimensió a tenir en compte, per una banda la de menors que han de ser protegits, i per altra banda la de migrants que han de ser controlats, doncs des dels marcs legals, jurídics i normatius s'utilitza aquesta categorització. Tal com afirma Senovilla (2014) les primeres migracions dels MMNA a Europa es donen sense un marc jurídic existent, per tant es va anar improvisant per donar una resposta legal al fenomen,

però amb l'arribada constant, les institucions europees integren la figura dels MMNA a les directives i reglaments per a la construcció d'una política comuna d'immigració i asil. Amb aquesta necessitat de creació legislativa es troben amb la contradicció de ser menors que han de ser acollits per un sistema de protecció i alhora migrants sota la llei d'estrangeria basada en el control i polítiques restrictives, com ja he esmentat amb anterioritat.

La Unió Europea (a partir d'ara UE) defineix als MMNA:

... menors de 18 anys nacionals de països tercers que arribin al territori dels Estats membres sense anar acompanyats d'un adult responsable d'aquests, sigui legalment o amb arranjaments d'usos i costums, mentre no estiguin efectivament sota la cura d'un adult responsable d'ells. També podria aplicar-se als menors nacionals de països tercers que, després d'haver-hi entrat en el territori dels Estats membres, siguin deixats sols.

Segons Horcas (2016) a cada estat de la UE el tractament jurídic dels MMNA depèn de les pròpies tradicions i polítiques d'immigració i asil, rebent així diverses denominacions en conseqüència dels diferents itineraris, processos d'acollida, fluxos migratoris, regulació d'asil i sistemes de protecció. Per exemple a Alemanya i Regne Unit es comencen a rebre als anomenats MMNA cap a finals dels anys 70 anomenant-los com a "*unaccompanied asylum seeking minors* o *unaccompanied refugee minors*", i per accedir a la protecció han de realitzar la sol·licitud d'asil o l'estatut de refugiat, en canvi a països del sud com Itàlia i Espanya amb menys tradició com a país d'asil i on la immigració és dona a partir dels anys 90, consideren els MMNA migracions econòmiques i en conseqüència el seu tractament es realitza mitjançant la legislació d'estrangeria i protecció a la infància compartint el concepte de "*minori stranieri non accompagnati*".

La legislació per als MMNA a l'Estat Espanyol queda regulada per la Constitució Espanyola, el Codi Civil i la Llei 1/1996 de Protecció Jurídica del Menor i el seu desenvolupament en cada una de les Comunitats Autònomes. També s'introdueixen els Tractats Internacionals i en la Convenció sobre els drets de l'infant, garantint una sèrie de drets, cures i protecció al menor. I per; La Legislació d'Estrangeria (LO 4/2000 de l'11 de gener) que és restrictiva en drets i està orientada cap a la repatriació, detenció i control de les persones estrangeres. És aquí on radica la contradicció en el tractament d'aquest

fenomen entre la regulació protectora i la pràctica vulneradora, perquè la resposta institucional i jurídica des d'un primer moment va estar la repatriació. Segons Horcas (2016) les mesures que adopta la UE sobre els MMNA estan reconeguts per la legislació comunitària com a "persones vulnerables", definides dins l'article 21 de la Directiva sobre les condicions d'acollida (2013/33/UE) i en l'article 3.9 de la Directiva sobre el retorn (2008/115/CE). També es fa referència a quin Estat és responsable d'examinar la sol·licitud d'asil, d'acord amb les exigències establertes pel Reglament de Dublín (Reglament UE núm. 604/2013 del Consell), que obliga a quedar-se en el país en què es fa la demanda sense tenir en compte la situació del menor (per exemple Alemanya suspèn el Protocol de Dublín III de forma pionera). La UE no disposa d'una normativa homogènia i comuna en referència al tracte dels Estats Membres vers els MMNA, només són recomanacions sense cap vinculació. És a dir, la UE només orienta amb documents com El Pla d'Acció de la Unió Europea sobre els Menors No acompanyats (2010 – 14) amb l'objectiu que els EMM actuïn d'acord amb els plans de la CE, mitjançant fulls de ruta sobre la protecció de drets dels menors i que internament cada estat realitzi ordenaments interns.

Per una altra banda i que cal fer esment és com Espanya defineix als/les MMNA mitjançant el seu ordenament;

... estranger menor de divuit anys que arriba al territori espanyol sense anar acompanyat d'un adult que es faci responsable d'ell, sigui legalment o amb arranament de costum, apreciand-se risc de desprotecció al menor. Save The Children (2018)

2.3.4. Quan es demostra que és menor

Segons Huélamo (2017) en el moment en què es demostra que el jove és menor es poden portar a terme diverses accions com; els tràmits de repatriació, els tràmits de documentació del menor i un recurs educatiu adequat i de formació, per tant el MMNA ha de disposar d'un assessorament jurídic que vetlli per l'interès superior del menor. Cada Servei de Protecció al menor realitza la determinació de la situació de desemparament des de les seves particularitats, ja que aquesta competència és transferida a les CCAA i la corresponsabilitat de l'entitat pública de la protecció d'aquests. Els Serveis de Protecció

dels Menors inicien el procediment de desemparament d'ofici directament o mitjançant una denúncia a l'òrgan administratiu competent, de la qual se sol dictar una primera resolució amb resultat de desemparament provisional amb assumpció de la tutela i guarda del MMNA fins que es constitueixi la tutela definitiva, que serà inscrita en el Registre Civil. Com no totes les CCAA disposen d'una normativa uniforme els terminis de tramitació i resolució del desemparament doncs aquestes poden variar, tot i això, es poden acollir a la Llei 30/1992 de RJAP i del PAC, de 26 de novembre la qual recull que el termini mínim de resolució serà de 3 mesos i el termini màxim de 6 mesos, un cop transcorreguts sense resolució es produeix la caducitat del procediment, i és aquí on col·lisiona la intervenció de l'Administració Pública. En donar-se aquesta situació el/la MMNA se l'impedeix el seu dret a obtenir la documentació o autorització de residència. En el cas en què la tutela sigui assumida per l'Administració, podrà anar al jutge per tal d'atribuir la tutela del/la MMNA a una ONG o entitat de protecció del menor amb la qual ha signat convenis de col·laboració.

Procediment de repatriació

D'acord amb Huélamo (2017) aquest procediment administratiu consisteix a acordar la repatriació del/la menor al seu país d'origen, en interès superior del/la menor, on segons Uría (2010) l'Administració de l'Estat sol·licita un informe sobre les circumstàncies familiars per localitzar-los o si no als serveis de protecció al país d'origen que es facin responsables d'ell, mentrestant es posarà al menor a disposició dels serveis de protecció de menors. Un cop iniciat el procediment s'assessorarà i es vetllarà per l'assistència jurídica del menor, els seus drets i interessos legítims. El termini màxim per portar a terme la repatriació segons l'article 92.5 del RELOEX serà de 9 mesos des que aquest és posat a disposició dels serveis de protecció, i en cas que no sigui així es documentarà al menor amb una autorització de residència. Serà el Ministeri Fiscal i l'Administració de l'Estat qui resoldrà el retorn al país d'origen, si es troben als familiars a través de la reagrupació familiar o als serveis de protecció de menors, donant-se les condicions adequades per a la seva tutela. El comitè de Nacions Unides assenyala que per realitzar la repatriació cal tenir en compte: la seguretat, condicions econòmiques, atenció individual, l'opinió del mateix i les persones que l'atenen, el nivell d'integració al país d'origen, la preservació de la identitat i la continuïtat en l'educació prenent atenció a l'origen ètnic, cultural i lingüístic.

Cal notificar totes les accions i resolucions al/la menor per fer valer els seus drets i interessos, per tal que aquest pugui instar als òrgans judicials pertinents en la defensa dels seus interessos. Un cop s'acorda la repatriació, aquesta s'executa per part del Cos Nacional de Policia que entregaran al/la menor a les autoritats de la frontera del seu país d'origen, el Marroc. Cal tenir en compte que el Regne del Marroc va signar un conveni amb Espanya sobre cooperació i prevenció en l'àmbit de la immigració il·legal dels i les MMNA, la protecció i retorn concertat l'any 2007, per afavorir el retorn assistit a la seva família o institució de tutela. Espanya per tant construeix a la ciutat de Tànger i Nador dos centres de menors amb la finalitat de repatriar-los i on podran rebre ajuda social i la recerca dels familiars.

2.3.5. Identificació dels MMNA

L'any 2017 Huéllamo, va estudiar la identificació dels MMNA marroquins, la qual es pot realitzar mitjançant diferents documents com són: en primer lloc el passaport, que és la identificació es realitzarà mitjançant el passaport, és a dir el document públic, personal i intransferible expedit per les autoritats del país d'origen que acredita la identitat i la nacionalitat. En cas de no tenir el passaport la documentació necessària per tramitar-ho depenent de la nacionalitat del menor: partida de naixement (resta de documents depèn del consolat corresponent). És imprescindible el passaport vigent per qualsevol tràmit d'estrangeria, però en cas d'estar caducat cal aportar la sol·licitud de renovació, o en cas de pèrdua o extraviat aportar la denúncia policial fent constar la numeració del passaport. Les problemàtiques més comunes per obtenir el passaport són: la manca de documentació del país d'origen o que aquesta sigui defectuosa, la manca d'autorització dels progenitors o que el passaport tramitat no arriba. En segon lloc el passaport biomètric marroquí, què és el passaport de lectura mecànica que incorpora les dades personals i empremtes digitals, un microxip on es registra la imatge digital oficial i posseeix un número d'identificació i signatura digital que impossibilita la falsificació, tant del document com la persona. A Espanya s'ha estat emetent des de l'any 2007 i el Marroc des de principis d'aquest any. Per als MMNA és obligatori tramitar el passaport o la *carte national d'identité* (CIN) a partir dels 12 anys, mitjançant la partida de naixement original en àrab i francès actualitzada.

2.3.6. Legalització dels MMNA

Els estrangers podran trobar-se a Espanya en tres situacions:

- a. Estada, és a dir permanència per període no superior als 90 dies.
- b. Residència temporal, s'autoritza a romandre en el territori espanyol per un període superior als 90 dies i inferior als 5 anys, aquest s'extingeix per romandre fora d'Espanya més de 6 mesos en un període d'un any.
- c. Residència de llarga durada, la qual autoritza a residir i treballar indefinidament en les mateixes condicions que els espanyols, aquesta s'extingeix per absència al territori espanyol durant 6 anys.

La residència

D'acord amb Huélamo (2017) els menors que es troben sota la protecció de la DGAIA, és a dir tutela legal, custòdia, protecció provisional o guarda és l'encarregada i responsable dels menors tutelats a Catalunya per l'Administració Pública. Per tant, la Subdelegació del govern iniciarà d'ofici per ordre superior o instància del procediment relatiu a l'autorització de residència. Aquesta concessió no serà un obstacle per a la repatriació, sempre que aquesta afavoreixi l'interès superior del menor. La vigència de l'autorització inicial de residència és d'un any, i es poden realitzar les renovacions pertinents. En el cas dels majors d'edat hauran d'acreditar mitjans de vida i informes positius d'inserció per a la seva renovació. Per a la tramitació de la residència de llarga durada, el jove haurà de residir de forma legal i continuada cinc anys al territori espanyol, i els MMNA hauran d'acreditar haver estat sota la tutela de la DGAIA al llarg de 5 anys.

2.4. Quan els MMNA marroquins extutelats assoleixen la majoria d'edat

2.4.1. Qui són els extutelats?

D'acord amb l'Associació Marroquí per la Integració d'Immigrants (2019) els extutelats són aquells menors que han estat tutelats per les institucions de protecció a la infància (DGAIA), que per motius diversos la seva família no ha pogut fer-se càrrec d'ells i elles i han hagut de ser acollits. Per tant en complir la majoria d'edat aquests i aquestes menors tutelats i tutelades passen a ser joves extutelats, és a dir que d'un dia per l'altre han de deixar el centre d'acollida i convertir-se en adults independents i autònoms.

Majoritàriament els JMNA quan assoleixen la majoria d'edat es troben en la mateixa situació que qualsevol altre extutelat però amb més d'un afegit que dificulta la seva autonomia doncs ho fan sense l'autorització de residència i per tant se'ls impedeix l'accés a l'autorització de treball fent minvar les possibilitats d'emancipació i alhora la inserció social i laboral. Però, les Institucions de Protecció poden recomanar la concessió de l'autorització temporal de residència per circumstàncies excepcionals acreditant que el/la menor ha participat adequadament a les accions formatives i activitats promogudes per l'entitat, però no sempre aquestes es presenten en el temps establert i el retard en la presentació de la sol·licitud i en la resolució en la concessió de l'autorització de residència perjudiquen els interessos d'aquests joves.

2.4.2. Què suposa la majoria d'edat per als JMNA marroquins extutelats

D'acord amb Blancas i Belén (2010) els joves extutelats que han estat sota el Servei de Protecció als Menors han tingut les necessitats bàsiques cobertes, han estat acompanyats i han tingut accés als recursos emparats per la Llei del Menor, però un cop assoleixen la majoria d'edat es troben majoritàriament en situació d'exclusió social, és a dir en el sensellarisme. Segons les autores, les característiques psicosocials en què es troben els JMNA en complir els 18 anys són les següents: *manca de xarxes socials i familiars estables de suport*: doncs realitzen el procés migratori en soledat, amb l'afegit de la responsabilitat en la millora de la qualitat de vida individual i familiar, que obstaculitza la integració social, a més de relacions únicament amb el grup d'iguals, és a dir joves del Marroc que han realitzat també el procés migratori. La *situació administrativa irregular*

o dificultats per mantenir l'autorització de residència: hi ha joves que han obtingut la residència o permís de treball mentre han estat tutelats, però no un contracte laboral i es veuen en complir els 18 anys desproveïts de recursos per a la subsistència i en conseqüència dificultats per mantenir les autoritzacions, doncs per a la renovació han d'acreditar mitjans de vida. La *situació de sensellarisme:* en conseqüència a la manca de recursos econòmics se'ls exclou del dret a habitatge, i aquesta situació de carrer apareix de forma sobtada amb el canvi de xifra dels 17 als 18 anys si no han pogut accedir als pisos tutelats, i en conseqüència obligant-los a ocupar habitatges en situacions d'insalubritat i implicant possibles sancions per les autoritats policials. La *situació de desocupació:* doncs a més de poder disposar d'autorització per treballar entre els 16 i 18 anys, en casos molt aïllats, els demanen una oferta de feina, la qual és poc freqüent que existeixi i ha de ser prèvia a l'autorització. Si els JMNA es troben en situació irregular, s'afegeix l'absència d'ofertes formatives, i en conseqüència es dona l'exclusió laboral. La *manca de recursos econòmics:* és a dir, l'absència del nucli familiar, el suport econòmic familiar i la desocupació dona lloc a una població abocada a la pobresa absoluta. Les anteriors cinc característiques psicosocials donen lloc als *conflictes interpersonals com a conseqüència de diverses conductes* com són el possible exercici de la prostitució com a mitjà de subsistència amb el risc de portar a terme activitats sexuals de risc, perquè aquestes es donen de forma esporàdica i al carrer; possibles conductes delictives com el sovinteig de drogues i petits furts; el consum de tòxics com a conducta d'evitació i adaptació a la situació de carrer, alterant la seva percepció de la realitat i reduint la gana. El *deteriorament de la salut* derivada de la situació de carrer, les conductes sexuals de risc, el consum de tòxics, doncs la salut passa a un segon pla quan no es tenen les necessitats bàsiques cobertes. La *frustració en el procés migratori* l'objectiu inicial del procés migratori dels JMNA és el progrés socioeconòmic individual i familiar a l'origen, i el fet d'enfrontar-se a aquesta realitat els porta a una baixa autoestima, autopercepció negativa, desmotivació i tolerància baixa a la frustració.

D'acord amb Vinaixa (2019) la intenció de les autoritats catalanes és generar un pla d'actuació d'urgència per tal d'ampliar places en els centres i també la dotació pressupostària per abordar la problemàtica de manera transversal mitjançant la participació de tots els departaments de la Generalitat. La DGAIA i el Departament d'Afers Exteriors junt amb la Secretaria de Migracions treballen per millorar i recuperar el programa Catalunya - Magreb (que va funcionar entre el 2005 i el 2012) amb el qual

es formava i generava recursos formatius i laborals al país d'origen d'aquests joves. També el departament de Treball, Afers Socials i Família de la Generalitat de Catalunya ha dissenyat l'*Estratègia catalana per l'acollida i la inclusió*, eina en la qual participen sindicats, entitats socials i col·legis de professionals per dirigir l'autonomia d'aquests joves migrants. Però cal que totes aquestes accions posin el focus en què "aquests joves han vingut per quedar-se, no estan de pas" i per tant quan compleixen els 18 anys inicien una nova etapa, la qual representa l'emancipació i la vida independent, però per als JMNA o extutelats migrants no acompanyats que han estat sota el sistema de protecció suposa no poder beneficiar-se del règim de protecció al qual han estat sotmesos com a menors.

Com a solució a la situació de desemparament es perllonga el sistema de protecció, però majoritàriament aquests joves assoleixen la majoria d'edat sense realitzar un procés de reinserció sociolaboral donat el col·lapse en el sistema d'acollida de la DGAIA, l'absència de centres residencials i la saturació, per tant aquests joves no es beneficien d'un procés formatiu que els permeti ser independents un cop finalitza la situació d'emparament cap a la majoria d'edat. No hem de perdre de vista que a Espanya l'edat mitjana d'emancipació són els 31 anys, doncs els nacionals espanyols s'emancipen quan els MMNA porten un mínim de 13 anys emancipats, per tant els JMNA es tornen a trobar en la mateixa situació que quan el sistema de protecció els va detectar sent menors.

En resum, els JMNA en assolir la majoria d'edat es troben lluny de les seves famílies, han perdut als seus cuidadors, no disposen de recursos econòmics ni laborals amb els quals assolir una vida autònoma, i a més la situació administrativa canvia podent trobar-se en situació irregular. Aquesta situació irregular no es contempla ni al Dret internacional, Dret europeu ni drets estatals, doncs no hi ha sistemes de protecció per a extutelats, però a Espanya es va aprovar la Llei 26/2015, 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència (Vid. Síndic de Greuges de Catalunya, *Informe al Parlament 2011*, p. 134., es van modificar i incorporar els articles 11.4 i 22 bis de la LO1/1996, del 15 de gener, de Protecció Jurídica al Menor per garantir la protecció dels joves que van estar sota el sistema protecció un cop assoleixen la majoria d'edat. Per tant, les autoritats espanyoles perllonguen els ajuts a aquest col·lectiu més enllà de la majoria d'edat.

A Espanya actualment existeixen dos règims tutelars per als extutelats, per una banda l'acolliment familiar, el qual va sorgir precisament per aconseguir la integració social dels joves i un cop assoleixen la majoria d'edat evitar l'expulsió dels sistemes de protecció, però l'Institut Català d'Acolliment (ICAA) va posar en marxa un programa l'any 2016 – 2017 per incentivar l'acolliment familiar el qual no va tenir gaire èxit, tot i això les famílies que van acollir menors un cop aquests assoleixen la majoria d'edat deixen de rebre ajuts econòmics, encara que l'acolliment dels JMNA no es dóna freqüentment, aquests se segueixen veient al carrer un cop assoleixen la majoria d'edat. Per una altra banda, els pisos tutelats o d'autonomia, els quals mitjançant la LO 8/2015, del 22 de juliol, que va establir que els menors, inclosos el MMNA, han d'estar acompanyats al trànsit cap a la vida adulta d'acord amb les capacitats i circumstàncies personals, no precisa fins a quina edat han d'estar protegits ni com es materialitza aquest suport. Així i tot Catalunya junt amb el País Basc, són les CCAA que han adoptat normes i programes quan els menors/joves extutelats i els MMNA/JMNA assoleixen la majoria d'edat, amb serveis com l'ASJTET que com veurem més endavant els acompanyen i dóna suport fins als 21 anys. Però, per tal d'acollir-se a aquest programa de suport han de complir uns requisits que demostrin la motivació del jove per acollir-se a aquests programes amb la finalitat d'oferir-los suport personal, laboral, habitatge, formació i acompanyament en el procés d'emancipació en la igualtat de condicions que la resta de joves de la seva edat. En aquests pisos assistits o d'autonomia els JMNA conviuen amb altres joves i sota la supervisió d'un/a educador/a social que els visita periòdicament. El recurs d'habitatge està funcionant força bé, és a dir, els joves aprenen a realitzar tasques de la llar, gestionar l'economia, entre d'altres, per així assolir un grau d'autonomia per emancipar-se als 22 anys, però ben és cert que existeixen dificultats per accedir a aquest recurs doncs no hi ha places suficients. Per tant cal que els joves disposin d'informes positius del centre en què van estar tutelats i completament documentats a més d'una actitud positiva cap a l'emancipació, que treballin o estiguin cursant estudis, i disposin de recursos econòmics. A més, per tal que els JMNA accedeixin a aquest suport o ajut, cal que compleixin una de les següents condicions; *la impossibilitat de retorn al nucli familiar, dificultat d'integració a nous nuclis de convivència i trobar-se en risc d'exclusió social*. Per tant, els JMNA extutelats compleixen aquestes condicions tot i això es veuen abocats a la vida al carrer.

Cal fer esment a estudis semblants a aquesta recerca en relació a la situació en què es troben els JMNA extutelats un cop assoleixen la majoria d'edat. Per una banda trobem l'estudi de Bravo i Santos-González (2017) el qual analitza l'impacte del procés migratori dels MMNA acollits a l'Estat espanyol majoritàriament pel sistema de protecció a la infància, perquè consideren que no s'han realitzat i publicat suficients estudis respecte a les particularitats d'aquest fenomen o col·lectiu en relació a les necessitats en comparació amb altres països de la UE. Aquest estudi té relació amb la recerca que realitzem i coincidim amb les autores en què a la transició cap a la vida adulta aquests joves s'han trobat diferències pel que fa a la dotació de programes de suport a la transició, on tant Bizkaia com Catalunya són els referents al territori espanyol havent-hi desenvolupat programes específics per donar suport a aquests en el procés d'emancipació. Com ja s'ha senyalat anteriorment, i es desgranarà específicament una mica més endavant, Catalunya disposa de l'ASJTET on un dels programes per a extutelats que ofereix és l'accés a pisos assistits o d'autonomia als quals no és gens senzill accedir, com hem esmentat amb anterioritat, donada la insuficiència de places. La xarxa d'infraestructures i programes creada per atendre a extutelats es configura en proporció de l'arribada de MMNA creant xarxes especialitzades en fase únicament d'urgència, aspecte que se segueix mantenint actualment, tot i que les propostes inicials plantejaven programes mixts per una convivència amb altres adolescents, normes i valors culturals per afavorir la integració. Però cal que tinguem en compte que l'èxit de la integració s'ha de fonamentar bàsicament en programes ben estructurats, és a dir recursos i itineraris individuals on els adolescents percebin que el transcurs del temps avança en el seu projecte migratori, com poden ser els tràmits per a la regulació de la situació administrativa i la formació en la llengua. Però tal com afirmen Bravo i Santos (2017), ens hem trobat amb programes que finalment es van dissenyar únicament per a la recepció i retenció per l'augment d'arribades, molt semblant a la situació en què ens trobem actualment, i es canvia la perspectiva cap a valorar com a positiu la convivència amb altres adolescents amb la mateixa cultura i projecte migratori semblant pel suport en aspectes compartits com pot ser l'origen, fent minvar la sensació d'aïllament. Per tant, es justifica la creació de centres d'acollida específics per al col·lectiu, però no pensant en la integració social amb la població "autòctona", sinó per donar respostes reactives a situacions d'urgència.

Per una altra banda trobem a García (2016) que defineix l'arribada als 18 anys dels JMNA com "l'abisme de la majoria d'edat" doncs segons l'estudi realitzat aquests joves consideren que no han estat ajudats pel que fa a l'allotjament i mitjans de subsistència, i

arriben a viure al carrer, tal com hem esmentat anteriorment. En aquesta investigació es confirma que en assolir la majoria d'edat els joves compten amb el permís de residència entre sis mesos i un any, però la dificultat es troba en poder renovar-la i mantenir-la doncs és molt difícil trobar un contracte de treball, doncs només poden accedir a treballs poc qualificats, precaris i temporals.

Ens trobem en total acord amb un dels escassos estudis realitzats fins ara, per Ortega (2019) a 38 JMNA marroquins extutelats entre els 18 i 20 anys. L'autora afirma l'existència d'un nou perfil de MMNA marroquins que arriben a la Península poc temps abans de complir els 18 anys, i en conseqüència cal ampliar la mirada i les propostes per donar resposta al fenomen. Aquesta aproximació és realitzada a la Comunitat Autònoma d'Andalusia, la qual és la primera que rep a aquests infants i joves just en sortir del país d'origen, el Marroc, i copen amb el sistema de protecció a la infància. En aquest estudi es realitzen entrevistes a 42 joves migrants i se centra en aspectes educatius, pràctiques formatives i laborals.

En relació als aspectes educatius, trobem que dels 42 joves entrevistats, un total de 39 joves van ser matriculats en Educació Secundària Obligatoria (ESO a partir d'ara) tot i que l'edat d'arribada del jove sobrepassava els 16 anys, 2 en Escoles d'adults i 1 en formació professional. Només dos joves van finalitzar l'ESO, i 42 van estar canviats de centre de protecció, com a mínim un cop, i 38 joves més de dos o tres cops per canvis de província o localitat, i en conseqüència de centre obstaculitzant la formació, la inserció laboral i renovació de la documentació. De fet, aquests joves afirmen que no van decidir ni se'ls va preguntar sobre la matriculació en aquests recursos formatius, doncs haurien escollit realitzar formacions amb pràctiques laborals per tal agilitzar la incorporació laboral, l'aprenentatge d'un ofici i inserció laboral posterior. En referència a les matriculacions d'aquests joves a l'ESO, els agents educatius afirmen que es troben amb reticències a l'hora de matricular a aquest perfil de jove migrant per part dels instituts al·legant estereotips que estigmatitzen al col·lectiu com la suposada conflictivitat i repercussió social, en lloc de centrar-se a treballar en la integració i avaluar el nivell del jove per adequar les activitats i competències a assolir segons les habilitats i competències ja adquirides dels joves.

En relació a l'àmbit laboral, és a dir els joves que van realitzar pràctiques formatives a empreses i els que finalment van aconseguir feina trobant-se sota el sistema de protecció. Dels 42 joves extutelats només 8 joves van accedir a realitzar pràctiques a empreses, 6 d'ells a l'àmbit agrícola mitjançant contracte de pràctiques i realitzant jornades laborals de 6 a 8 hores, i 1 jove que va realitzar pràctiques de mecànica després de realitzar estudis professionals, i 1 altre va realitzar pràctiques a un forn de pa. Del total de joves, només 4 van accedir a un contacte laboral, 3 dels joves en l'àmbit agrícola on la duració va ser de 6 mesos, i l'altre a un forn. Per tant els 38 restants no han assolit la recerca de feina.

A la Comunitat Autònoma d'Andalusia es va portar a terme a partir de l'any 2015 "El Programa d'Orientació i Inserció Sociolaboral" des de diversos centres de protecció amb JMNA en edats compreses entre els 16 i 18, és a dir l'inici de l'edat laboral a Espanya, amb l'objectiu "de la preparació per a la vida independent mitjançant el desenvolupament de programes de formació i inserció laboral". Dels 42 joves entrevistats només 12 que han participat en aquest programa mentre es trobaven sota el sistema de protecció i afirmen que la preparació i formació s'ha fonamentat en tallers d'habilitats socials, domèstiques i l'assistència a cursos d'un altre programa anomenat "FormaJoven", que no donaven resposta a les seves necessitats, no hem d'oblidar que aquests joves migren amb l'objectiu de regularitzar la seva situació i treballar, i que en cap cas s'adquirien habilitats laborals i formatives per assolir la vida autònoma necessària per sortir dels recursos de protecció en assolir la majoria d'edat. A més han trobat a faltar, al llarg de la seva estada sota el sistema de protecció, informació o formació en relació a la seva situació jurídica o tràmits que hauran de realitzar un cop compleixin els 18 anys i marxïn dels recursos. També expliquen que, igual que s'ha fet anteriorment en aquesta recerca, els centres on es realitzen les activitats i formacions (mateixos centres de protecció) dels diferents programes als quals tenen accés es troben ubicats lluny d'oportunitats laborals i formatives i per tant fan minvar les possibilitats i oportunitats d'integració i formació.

Els agents socials es pronuncien en relació a què els JMNA que es troben en acollida en els centres on es realitzen aquests programes "laborals" no responen al perfil que s'espera, perquè presenten dificultats amb la llengua, documentació i interessos dels joves.

Per tant, els joves ens donen respostes amb les quals repensar els sistemes que s'estan portant a terme, doncs aquests han de ser adequats a la individualitat i col·lectivitat dels

joves per aconseguir els objectius d'emancipació, i els quals s'han de realitzar conjuntament amb ells a més de la dotació de recursos adequats per assolir els objectius.

Després d'analitzar la situació dels JMNA un cop passen a ser extutelats mitjançant la mateixa recerca i els estudis més rellevants realitzats fins ara, fem referència a un altre estudi realitzat per Jariot, Sala i Arnau (2015) sobre el procés de transició dels joves ("autòctons") tutelats en Centres Residencials d'Acció Educativa (CRAE) cap a la vida independent. En aquesta investigació realitzada a Catalunya van participar 21 joves entre 19 i 28 anys, que al llarg de la seva tutela van patir canvis de centres, i en destaca mancances com les dels JMNA com són el suport familiar, l'escassa motivació, la baixa autoestima acadèmica i la necessitat de posar-se a treballar un cop assoleixen els 18 anys deixant de banda els estudis. L'accés al treball sota la necessitat de mantenir-se sense haver cursat estudis, en el millor dels casos amb l'ESO, només es dona al sector serveis, indústria i construcció, amb condicions laborals precàries i trajectòries laborals discontinües. Alguns centres realitzen activitats d'orientació (fer el currículum, treballar la puntualitat i responsabilitat, etc.), però normalment s'utilitzen recursos externs dels quals els educadors/es no coneixen el programa, per tant tot el procés recau en el jove que pot acabar desistint, doncs només poden accedir a feines precàries que poden trobar pel seu compte.

En relació als itineraris personals cap a habitatges, un terç dels joves tornen amb la família biològica (nuclear o extensa), l'altre terç passa a pisos tutelats i la resta viuen pel seu compte, doncs la sortida del centre genera inseguretat, angoixa i desestructuració. Abans de sortir del centre se'ls planteja demanar a l'administració ajuts en relació a l'habitatge, feina i economia per realitzar el trànsit a la vida independent, però l'ajut econòmic és en relació al mateix temps que han estat tutelats, per tant els ajuts en sortir del centre són escasses i ho manifesten així:

“Cuando tienes 18 años parece que todo el mundo se... desaparece... como ya eres mayor ya puedes hacerlo... dan por hecho que ya lo tienes todo”.

2.4.3. La documentació que els manca als JMNA marroquins extutelats i dificulta l'emancipació

L'excepció a l'autorització de treball

Poden treballar els menors estrangers en edat laboral amb autorització de residència per reagrupament, i els menors estrangers amb autorització de residència de llarga durada. Els menors estrangers amb excepció d'autorització de treball, entre els 16 i 18 anys, amb permís de residència temporal i tutelats per l'entitat de protecció de menors, poden treballar en aquelles activitats que a proposta de la mencionada entitat afavoreixin llur integració social. La vigència és fins a la data de caducitat de la targeta de residència o 1 any (fins a la majoria d'edat del jove).

Autorització de treball inicial

Per a la modificació de la situació de residència a la residència de treball és necessari presentar l'imprès complimentat i signat per l'empresari contractant, el passaport, targeta de residència, volant d'empadronament (originals i còpies), el precontracte de treball d'un any de duració i retribució igual o superior al salari mínim interprofessional, la identificació de l'empresa i representació del sol·licitant, original i còpia de la inscripció a la Seguretat Social i l'alta censal a l'Agència Estatal de l'Agència Tributària (AEAT) i l'autorització de l'empresa i del jove en favor del professional que tramita l'expedient.

La modificació de l'autorització de residència amb excepció a l'autorització de treball a la de residència i treball, en aquells casos en què el o la jove continua treballant quan arriba a la majoria d'edat, i requerirà la mateixa documentació més la còpia de la resolució del reconeixement de l'excepció de treball com a menor d'edat tutelat, i l'original i còpia del contracte de treball que hagi tingut i l'actual amb durada més enllà de la majoria d'edat.

Nacionalitat Espanyola

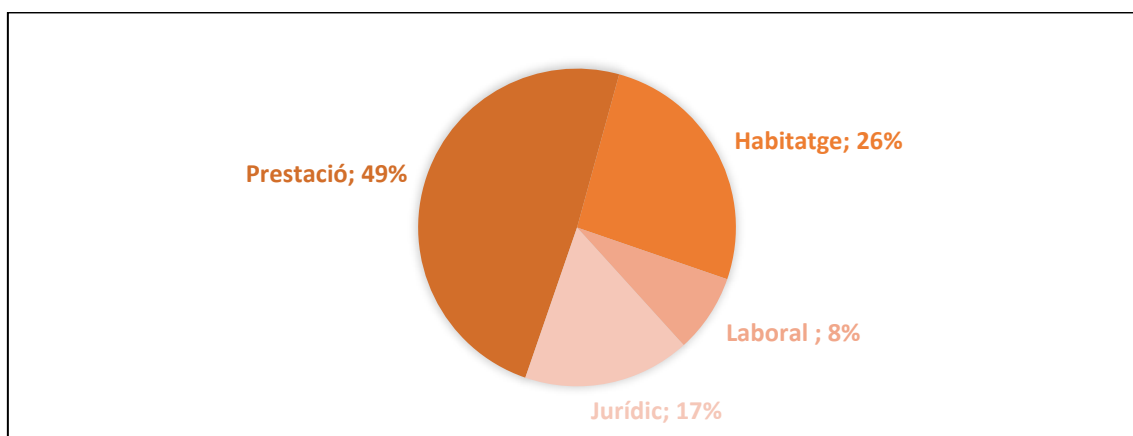
Aquest és el vincle jurídic que uneix a una persona amb un Estat de Dret (Article 11 de la CE) fonamental de la persona que possibilita el gaudiment d'uns drets i com a contrapartida genera obligacions o deures. La via d'obtenció de la nacionalitat espanyola dels JMNA marroquins extutelats, recollida al Codi Civil, és per residència legal i continuada, que hagi estat subjecte de tutela o acolliment d'un espanyol o institució espanyola al llarg de 2 anys.

2.4.4. Els recursos i serveis de l'Administració Pública per al col·lectiu

2.4.4.1. L'Àrea de Suport als Joves Tutelats i Extutelats (ASJTET)

L'ASJET és una entitat de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA), que ofereix als joves entre 16 i 21 anys sense recursos propis, familiars o laborals un suport tècnic i educatiu en els àmbits de l'habitatge, la inserció laboral, el seguiment socioeducatiu i psicològic, i el suport econòmic i jurídic. L'objectiu de l'ASJET és assolir la plena inserció social i laboral dels joves, l'autonomia i independència per tal de finalitzar el seu procés educatiu en el cas de joves iniciats en CRAE o afegir a altres recursos alternatius als existents per reforçar el seu procés educatiu.

Gràfic 1. Proporció d'atesos als principals recursos de l'ASJET

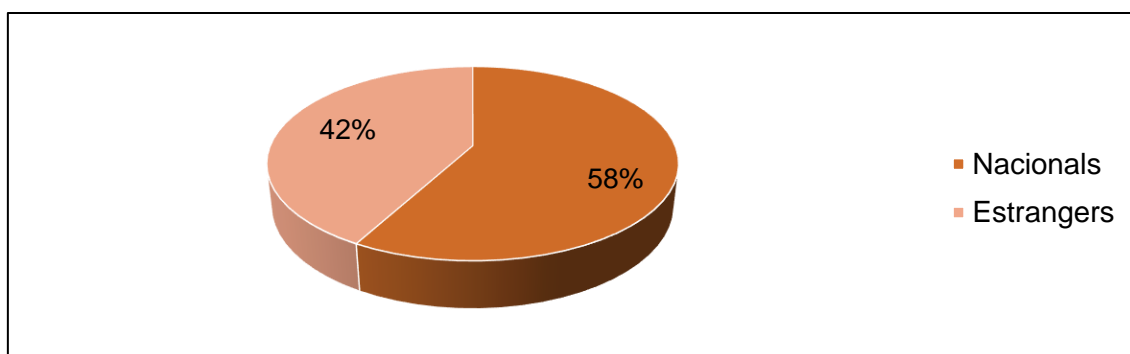

Elaboració amb dades de la Memòria ASJETET (2017)

Els joves atesos per l'ASJET són aquells joves atesos per la DGAIA i propers a assolir la majoria d'edat, és a dir dels 16 als 18 anys, i als joves majors de 18 i menors de 21 anys que han estat atesos per la DGAIA (només en cas que els joves es trobin en processos formatius postobligatoris i reglats es pot prorrogar fins als 23 anys). A partir de la majoria d'edat és vital l'acceptació per part dels joves.

Les procedències dels joves atesos per l'ASJET segons la memòria de 2017:

Gràfic 2. Procedència dels i les joves atesos per L'ASJET

Elaboració amb dades de la Memòria ASJET (2017)

Els programes que ofereix l'ASJET (2017) es divideixen en:

1. Habitatge:

- a. Habitatge, ofereix habitatge temporal al jovent com a mitjà de suport al seu creixement i inclusió social.
- b. Servei de pis assistit per a joves de 16 a 18 anys: serveis d'habitatge de caràcter assistencial i educatiu per a joves entre 16 i 18 anys per als quals es considera necessari iniciar un procés de desinternament progressiu per assolir la majoria d'edat amb suficient capacitat per obtenir la integració social, tot i que es manté la tutela i control per part de l'entitat pública de protecció al menor.
- c. Servei de pis assistit per a joves majors de 18 anys: destinar a joves entre 18 i 21 anys sense recursos propis ni familiars que en arribar la majoria d'edat surten del centre. Els pisos que es troben a Barcelona ciutat són actualment gestionats pel Consorci de Serveis Social de Barcelona mitjançant el traspàs per l'Acord de Govern ACORD GOV/109/2007.
- d. Servei de residència o pisos per a joves vinculats a programes d'inserció laboral: servei residencial per a persones treballadores menors d'edat, és a dir entre els 16 i 18 anys i per a majors, de 18 a 20 anys extutelades que disposen de recursos específics en la formació prelaboral i inserció laboral.
- e. Servei d'acompanyament especialitzat per als joves (SAEJ): serveis d'acompanyament en medi obert, amb atenció persones, acompanyament, manutenció, educació en habilitats socials orientades a la inserció sociolaboral. Els

joves poden pernoctar en pensions o pisos compartits, aquest servei també disposa d'espais on es poden reunir els joves.

f. Pisos gestionats pel Consorci de Serveis Socials a Barcelona (CSSBCN): dos pisos en què s'atenen a joves que provenen de l'Àrea de Suport, aquells més vulnerables i 3 pisos en els quals s'atenen a joves subsaharians. Aquests pisos són per a joves en situació de vulnerabilitat i es van obrir gràcies a l'acord entre l'Ajuntament i la Generalitat l'any 2010.

2. Programa d'inserció sociolaboral: programa d'inserció sociolaboral: la finalitat d'aquest programa de Via Laboral és la d'afavorir que el/la jove executi el seu projecte professional, emmarcat en el seu projecte vital, i el procés de construcció de competències professionals, és a dir la recerca de feina i el Currículum vitae.

3. El Programa de suport econòmic té com a objectiu proporcionar als i les joves majors d'edat extutelats ingressos econòmics que els permetin desenvolupar el seu projecte d'emancipació, per viure de forma autònoma i es puguin integrar gradualment en la vida laboral i social, sempre que acreditin que no disposen de recursos econòmics. Els requisits per accedir són: residir a Catalunya, a partir dels 18 i abans de complir els 21 anys, estar tutelat en complir la majoria d'edat, viure fora del nucli familiar i seguir el Pla de Treball.

4. El tipus de prestacions a què es poden acollir aquests joves és d'una mensualitat de 663,97 € durant 3 anys per als joves que han estat tutelats, és a dir des dels 18 als 21 anys (Llei 13/2006 de prestacions socials de caràcter econòmic) i en cas dels joves que compleixen tots els requisits menys haver estat tutelat durant un període de tres anys tenen dret a la prestació temporal limitada amb una durada de sis mesos (Llei 3/2015,11 de mesures fiscals).

Aquesta prestació ha de ser tramitada presentant la sol·licitud per part del jove, acreditant els requisits i es pot presentar 3 mesos abans d'arribar a la majoria d'edat i abans de complir els 21 anys, cal tenir en compte que la prestació pot ser suspesa en qualsevol moment.

En aquest programa és necessari el Pla de Treball individual on consten els compromisos del/la jove per l'accés al programa de suport a l'emancipació i

autonomia, i a les prestacions. Aquest descriu de manera detallada el conjunt d'accions que el/la jove portaran a terme per assolir els objectius acordats.

5. Programa d'acompanyament jurídic:

- a. Àmbit penal: causes penals en els quals el/la jove han estat denunciats, per exemple per furt o robatori, o en casos en els quals han estat víctimes.
- b. Àmbit civil: gestions sobre multes, lloguers, successions, orfandats...
- c. Àmbit d'estrangeria: renovació dels permisos de residència, permisos de treball.

6. Servei de recerca d'orígens biològics: orientació i assessorament, acompanyament, intervenció i atenció per tal de donar a conèixer a les persones adoptades o extutelades, majors d'edat i que sol·liciten, la seva història personal, els seus orígens biològics i dades biogenètiques, i dades biogenètiques. Revisar el seu expedient, filiació biològica, trobada amb la seva família biològica, etc.

7. Programa de suport psicològic: suport i orientació psicològica per tal de superar determinants episodis amb un potencial traumàtic i que pugui bloquejar el seu futur desenvolupament i integració. La intervenció es pot plantejar en dos àmbits: l'intern que es porta a terme l'ASJET, i extern mitjançant la derivació a algun programa de tractament (CSMA, etc.).

2.4.4.2. Consorci de Serveis Socials de Barcelona (CSSBcn)

Els joves atesos pel Consorci de Serveis Socials de Barcelona a pisos compartits l'any 2018 ha estat de 219 joves i en servei diürn 63 joves, sent un total de 219 joves atesos. Segons la Memòria del CSSBcn (2018) la població que viu a recursos residencials són majoritàriament joves extutelats que han estat derivats per l'ASJET. Els recursos residencials són considerants recursos pont per garantir la millora en el procés residencial i autonomia del jove, realitzant un pla de treball global i condicions d'estada amb un període d'adaptació inicial d'un mes, doncs l'estada al recurs residencial depèn del procés personal del jove.

Dels 24 recursos residencials, 19 es van començar a gestionar a partir del mateix any, fent el traspàs de la gestió de 13 pisos de l'ASJTET, a més de 6 serveis residencials nous per la resolució d'urgència. El total de places als recursos residencials d'atenció a joves són 100 amb els quals s'han atès a 156 joves.

A finals de l'any 2018 es va crear la Xarxa Joves de la ciutat de Barcelona (Xbcn) liderada pels CSSBcn junt amb l'Ajuntament de Barcelona (Àrea de Drets Socials) i la Generalitat de Catalunya (àrea de Suport al Jove Tutelat i Extutelat, Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència). Es va presentar el projecte conjunt amb entitats socials que treballen en l'àmbit del jovent vulnerables, per tal de treballar conjuntament amb entitats tant públiques com privades amb l'objectiu de millorar la resposta, que aquesta sigui integral i coordinada. La constitució dels primers grups de treball responen a assessoraments jurídics, habitatge i formació, aspectes àmbits inaccessibles per al JMNA.

El departament d'assessoria jurídica del CSSBcn s'encarrega de realitzar les gestions per documentar als infants estrangers tutelats per la DGAIA, amb un total de 1283 infants i adolescents de les quals 795 van ser de residència inicial, 178 de passaports, 165 renovacions de permisos de residència, 100 de cèdules i 45 excepcions de permisos de treball. Des de 2017 el CSSBcn també s'encarrega de la tramitació de renovacions de permisos de residència de joves extutelats/es en sumen un total de 52 dels quals 42 corresponen a nois marroquins. El servei també ofereix assessorament jurídic en qüestions relacionades a la documentació a aquells joves que no es troben a cap programa de l'ASJTET, atenent a més de 50 joves.

2.5. Recursos i serveis que han sorgit per reivindicar drets, evidenciar mancances i donar suport als JMNA

2.5.1. Associació Exmenas

Tal com recull Font (2019) Joves extutelats marroquins i marroquines que van emprendre un periple sols fins a Catalunya han format l'Associació EX-MENA (menors migrants no acompanyats extutelats pel sistema de protecció) per patir discriminació, racisme i abandó per part de la societat, i defensar així els seus drets i interessos. Ho realitzen mitjançant un vídeo que recull *les cinc mentides sobre els MENA*:

La primera mentida; *són drogoaddictes*: “una minoria dels nois que viuen al carrer inhalen cola per passar el fred”, la segona; *no volen treballar*: “és molt difícil aconseguir el permís de residència i de treball un cop surten del centre tutelat”, la tercera: *vénen a robar*: “és una generalització i viatgen per trobar noves oportunitats”, la quarta: *volen viure al carrer*: “cap no vol viure al carrer, però de vegades es veuen abocats per falta d'ajuda”, la cinquena: *són violents*: es consideren blanc de discriminació pels cossos de seguretat i els mitjans de comunicació”. Totes aquestes mentides donen lloc a l'estigmatització del col·lectiu i en conseqüència el rebuig del d'aquest. És per aquesta raó que els joves i les joves de l'associació es defineixen a si mateixos com “joves que han deixat tot per dibuixar-se un futur pròsper a Catalunya i la resta d'Espanya perquè no tenen opció al país d'origen”.

L'objectiu de l'associació, segons Aranda (2018) és donar veu als menors i exmenors no acompanyats, fer de pont entre el carrer i les Administracions o entitats com la DGAIA o albergs per als sense sostre “on cada cop més els joves extutelats acaben passant la nit per manca d'oportunitats”. Tot i que reconeixen que la feina dels educadors i educadores socials fan molt bé la seva feina i no volen ocupar el seu lloc, consideren que la llengua, l'edat i la mateixa experiència i informació que els poden aportar els poden ajudar, a més de donar-los veu.

Quatre dels cinc JMNA marroquins i marroquines extutelats són: en primer lloc Iman, marroquí de 20 anys que treballa com a monitora amb infants, viu amb la seva família a Barcelona des de fa 12 anys. En segon lloc Lamae, 20 anys, nascuda a Catalunya, tutelada per la DGAIA. En tercer lloc Ridouan, 19 anys, fa poc que ha sortit del sistema de protecció, vol seguir estudiant, va arribar fa dos anys, disposa de residència però no

de treball, i per últim Abid, 20 anys, va arribar quan ja era major d'edat, per tant el risc d'exclusió és el mateix o major, doncs no disposa de documentació regular, dorm a l'alberg després de mesos al carrer. Vol treballar, però sense permís és impossible.

Podem entendre que aquests joves són un exemple evident de la situació de discriminació i desprotecció que pateixen els JMNA un cop assoleixen la majoria d'edat.

2.5.2. Punt de Referència

L'associació Punt de Referència – Acompanyament de joves extutelats, es va crear l'any 1997 impulsada per una jove extutelada, amb l'objectiu d'oferir acompanyament i suport a aquest col·lectiu vulnerable que va ser tutelat, extutelat en complir els 18 anys i sense suport familiar, per tal d'emprendre la vida adulta un cop surten del centre tutelat per la Generalitat de Catalunya.

L'entitat va identificar que els joves tutelats en deixar el recurs de tutela havien d'assumir en solitari el repte de l'emancipació sent més vulnerables que la resta de jovent perquè no disposa d'una xarxa sociofamiliar ni haver realitzat un procés d'emancipació es trobaven en la recerca d'un pis, d'haver de formar-se, accedir a un lloc de treball i mantenir-lo, tramitar la documentació, aprendre a gestionar l'economia, entre d'altres, sense cap suport. Per tot això l'associació proposa un acompanyament professional i voluntari per proveir-los d'eines i alhora formar part d'una societat més inclusiva.

En primer lloc trobem el programa primera acollida on s'assessora i informa sobre les demandes dels joves extutelats en risc d'exclusió social. Els joves poden accedir mitjançant la derivació des d'un altre servei o per la mateixa iniciativa. En segon lloc, el projecte d'acollida familiar per a joves extutelats i en situació de vulnerabilitat social d'origen migrant, es realitza la proposta d'acollida en entorn familiar, voluntari, que proporcionarà suport, acompanyament i un procés de convivència al llarg de 9 mesos, tot treballant des d'un pla de treball individual amb el jove. En tercer lloc, el projecte referent on s'ofereix al jove conèixer a una persona voluntària que l'acompanyarà al llarg de 6 mesos en els quals aportarà al jove suport emocional, lúdic i lingüístic, acompanyament

en els estudis, en la inserció laboral, la recerca d'habitatge, millorant les competències i habilitats, i ampliant la seva xarxa social. L'objectiu del projecte és facilitar la comunicació i relació entre dues persones, que possiblement, no s'haurien conegut. A través de la coordinació dels referents joves i el professional tècnic de referència dels joves aquests poden assolir els objectius establerts en el seu pla de treball. En quart lloc, l'associació disposa de quatre pisos assistits amb 14 places, on aquests joves entre 18 i 21 anys conviuen amb d'altres i disposen d'un professional de referència per treballar competències i habilitats per a la seva emancipació i autonomia.

Per tant, l'associació Punt de referència recolza i dona suport a la situació dels JMNA extutelats cap a l'emancipació, per revertir la situació d'exclusió d'aquests joves un cop han de marxar dels centres residencials, havent identificat que la insuficiència de recursos i acompanyament que aquest jovent necessita per a la creació de persones autònomes que formin part de la nostra societat.

3. HIPÒTESI I OBJECTIUS

Pregunta inicial:

El sistema de protecció a la infància i l'adolescència i els recursos per a extutelats realitzen els itineraris adequats per l'assoliment de l'autonomia i independència dels i les JMNA marroquins i marroquines?

Hipòtesi:

1. El sistema de protecció a la infància i l'adolescència i els recursos per a extutelats no realitzen els itineraris adequats per l'assoliment de l'autonomia i independència dels i les JMNA marroquins i marroquines.
2. Els JMNA extutelats no tenen accés a recursos d'habitatge, inserció social i laboral.

Els objectius d'aquesta recerca aplicada se centren en:

OBJECTIU GENERAL 1 → Aprofundir en el fenomen migratori dels Menors Migrants No Acompanyats (MMNA) marroquins.

- Objectiu específic 1.1: Contextualitzar el fenomen a Catalunya.
- Objectiu específic 1.2: Conèixer els perfils migratoris dels joves.
- Objectiu específic 1.3: Identificar el marc jurídic i legal que regeix el col·lectiu i els seus drets.
- Objectiu específic 1.4: Conèixer la situació actual del col·lectiu a Catalunya.

OBJECTIU GENERAL 2 → Esbrinar la situació en què es troben els JMNA marroquins extutelats.

- Objectiu específic 1.1: Conèixer la situació quan assoleixen els 18 anys.
- Objectiu específic 1.2: Analitzar la gestió de la DGAIA en l'emancipació dels JMNA marroquins.
- Objectiu específic 1.3: Identificar els recursos i serveis que l'Administració disposa per als JMNA marroquins.
- Objectiu específic 1.4: Identificar entitats socials que donen suport als JMNA marroquins en assolir la majoria d'edat.

OBJECTIU GENERAL 3 → Aprofundir en la figura de l'educador/a social com a referent del col·lectiu de JMNA marroquins.

- Objectiu específic 1.1: Saber si els educadors socials són els professionals de referència per al col·lectiu dels JMNA
- Objectiu específic 1.2: Identificar competències per la realització de la tasca socioeducativa amb JMNA.
- Objectiu específic 1.3: Conèixer la situació dels professionals vers l'Administració.
- Objectiu específic 1.4: Conèixer la situació dels professionals vers el col·lectiu/fenomen estructural.

4. METODOLOGIA I TÈCNIQUES

Aquesta investigació ha estat canviant, perquè al llarg del procés de creació han sorgit diverses limitacions i per tant s'ha redirigit cap als JMNA marroquins extutelats en assolir la majoria d'edat, els quals van accedir a realitzar un qüestionari anònim, i únicament dos joves que em van facilitar una entrevista cadascun, però sense donar les seves dades, ni la possibilitat de gravació i menys l'autorització signada del consentiment, donada la desconfiança dels joves en patir les situacions abans descrites. De fet, els noms d'aquests seran substituïts per pseudònims per preservar el seu anonimat. Així mateix, els educadors i educadores socials que treballen amb JMNA han accedit a realitzar les entrevistes, gravacions i consentiment informat, però s'utilitzaran pseudònims per preservar la seva identitat.

L'accés a les diferents Administracions públiques com la DGAIA o el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, ha estat dificultós tot i no accedint a una entrevista m'han fet arribar recursos amb dades del fenomen que he pogut plasmar en aquesta recerca.

4.1. Delimitació de l'objecte d'estudi

TEMA	ÀMBIT TEMÀTIC	ÀMBIT POBLACIONAL	ÀMBIT GEOGRÀFIC
JMNA EXTUTELATS	DE MMNA TUTELAT A JMNA EXTUTELAT	JOVES MIGRANTS NO ACOMPANYATS EXTUTELATS EDUCADORS SOCIALS	BARCELONA CIUTAT

a. Selecció de la mostra

En primer lloc són objecte d'estudi en la present investigació quinze JMNA marroquins, entre 18 i 21 anys extutelats de la DGAIA. En segon lloc, dos joves extutelats un que encara no ha realitzat el pas a pis d'autonomia, i un altre que si a fet el pas del centre de dia a un pis d'autonomia. En tercer lloc, dues educadores socials d'un centre de dia per a

JMNA extutelats i en situació de carrer. En quart lloc un educador social d'un altre servei destinat a JMNA.

b. Metodologia

La metodologia utilitzada es basa, segons el tipus de resultat, en el model descriptiu. Es pretén fer recerca i analitzar la importància que els individus escollits donen a la situació dels joves migrants no acompanyats extutelats un cop assoleixen els 18 anys, i quins són els elements més importants o que condicionen l'itinerari vital d'aquests joves. Mitjançant aquest model es vol avaluar diversos aspectes, dimensions o components d'aquest fenomen. Donat que des del punt de vista científic, descriure és mesurar, aquesta investigació focalitza la seva atenció en l'experiència que tenen els joves extutelats i els educadors i educadores socials que treballen amb i per a ells.

Aquesta metodologia s'amplia segons l'objecte d'estudi en el model quantitatiu i qualitatiu, ja que aquesta investigació es basa en dades numèriques obtingudes per tècniques quantitatives com el qüestionari, però també fa servir tècniques com l'entrevista que és qualitativa. A partir del qüestionari es realitza una estadística amb les dades obtingudes d'aquesta per tal d'obtenir una conclusió final sobre el fenomen dels JMNA marroquins.

4.2. Tècniques recollida informació

4.2.1. Qüestionari JMNA marroquins extutelats

Els objectius específics per a aquesta tècnica són conèixer dades les participants d'aquesta, com per exemple quant fa que han arribat a Catalunya, si són extutelats, si disposen la documentació regular, si treballen, si consideren que hi ha suficients recursos per a la seva autonomia, entre d'altres. Amb la intenció d'arribar al màxim número possible d'enquestats, apropar-me a l'experiència i opinió dels JMMNA marroquins, per recollir més informació per a la mateixa investigació. Es donen diversos tipus de preguntes com obertes, tancades i semiobertes. El qüestionari que van omplir els joves va ser traduït a l'àrab per tal de facilitar la comprensió, tot i que per a l'anàlisi es van passar les dades en castellà.

4.2.1.1. A qui es va administrar, on i quan

Com no ha estat possible obtenir informació de tots els joves migrants no acompanyats extutelats marroquins i tampoc és gens fàcil que aquests estiguin disposats a donar informació a una persona desconeguda, he optat per escollir una mostra com a fracció representativa del conjunt del col·lectiu. Per tant, aquest qüestionari s'ha administrat a 15 joves d'un centre de dia, amb els quals vaig emprendre contacte entre el mes de setembre i desembre, i amb els quals he mantingut el contacte fins ara. El qüestionari és individual, es va realitzar a la sala polivalent del mateix centre, un espai habilitat, tranquil i amb suficient silenci per als joves, i en conseqüència van poder respondre'l sense distraccions que dificultin l'elaboració de'aquest. Els mateixos joves van decidir el moment que realitzar-lo al llarg del dissabte 18 de maig.

4.2.2. Entrevista professionals

L'objectiu principal de l'entrevista és obtenir informació històrica sobre el fenomen dels JMNA marroquins, la situació actual en la qual aquests es troben, els recursos, què passa quan assoleixen la majoria d'edat i quines són les competències o habilitats que consideren necessàries per als educadors/es socials que treballen per i amb el col·lectiu.

4.2.2.1. Tipus d'entrevista i redacció de les preguntes

Segons l'estructura les entrevistes que he realitzat als educadors i educadores socials són semiestructurades i qualitatives, és a dir preguntes obertes on l'entrevistat/da respon de forma oberta a les preguntes relacionant-la amb altres aspectes per tal d'entendre el perquè de la resposta. Segons la directivitat, aquesta ha estat semirígida, doncs tot i com a entrevistadora dirigeixo la forma i l'ordre de les preguntes per tal de tractar tots els temes i la sistematització de la informació, poder crear un clima en què l'entrevistat i les entrevistades expressessin lliurement les opinions i sentiments. Segons la finalitat, es a dir la investigació, i el nombre de participants, és va fer de forma individual a cada centre de referència i professional, i com a entrevistadora vaig prendre un rol actiu on vaig realitzar les preguntes i prendre nota.

4.2.2.2. A qui es va administrar, on i quan

Vaig programar per correu electrònic les trobades amb els educadors i educadores socials de la següent manera: primera trobada es va realitzar el dissabte 4 de maig a les 16 h, segona trobada es va realitzar el 7 de maig a les 17.30 h, i la tercera trobada el 31 de maig a les 19 h.

4.2.3. Entrevista JMNA marroquins

L'objectiu principal d'aquesta entrevista és conèixer als joves i la seva situació com a tutelats i extutelats, i quina és la situació actual d'aquests, és a dir quant fa que han arribat a Catalunya, si treballen, si consideren que hi ha suficients recursos, diferències amb altres joves extutelats, entre d'altres. Amb la certesa de no ser fàcil rebre entrevistes de JMNA, em vaig plantejar un objectiu de dues entrevistes, per poder plasmar en aquesta recerca la realitat d'aquest jovent, que tot i no estar comptabilitzat pel sistema de protecció existeix, i per tant més informació per a la mateixa investigació. Es donen diversos tipus de preguntes com obertes, tancades i semiobertes. L'entrevista va ser traduïda a l'àrab per tal de facilitar la comprensió, tot i que per a l'anàlisi es van passar les dades en castellà.

4.2.3.1. Tipus d'entrevista i redacció de preguntes

Segons l'estructura les entrevistes que s'han realitzat a dos joves migrants no acompanyats majors d'edat marroquins: un es troba a un pis d'autonomia i l'altre en situació de carrer. Les entrevistes van ser semiestructurades i qualitatives, és a dir preguntes obertes en les quals els entrevistats responen de forma oberta a les preguntes relacionant-la amb altres aspectes per tal d'entendre el perquè de la resposta. Segons la directivitat, aquesta ha estat semirígida, doncs tot i com a entrevistadora dirigeixo la forma i l'ordre de les preguntes per tal de tractar tots els temes i la sistematització de la informació, poder crear un clima en què l'entrevistat i els joves expressessin lliurement les opinions i sentiments.

4.2.3.2. A qui es va administrar, on i quan

Segons la finalitat, és a dir la investigació, i el nombre de participants, es va fer de forma individual, com a entrevistadora vaig prendre un rol actiu on vaig realitzar les preguntes i prendre nota. Aquestes entrevistes es van realitzar a una sala de la Biblioteca Zona Nord, 6/05/2019 a les 16 h amb un jove i a les 19 h amb un altre jove.

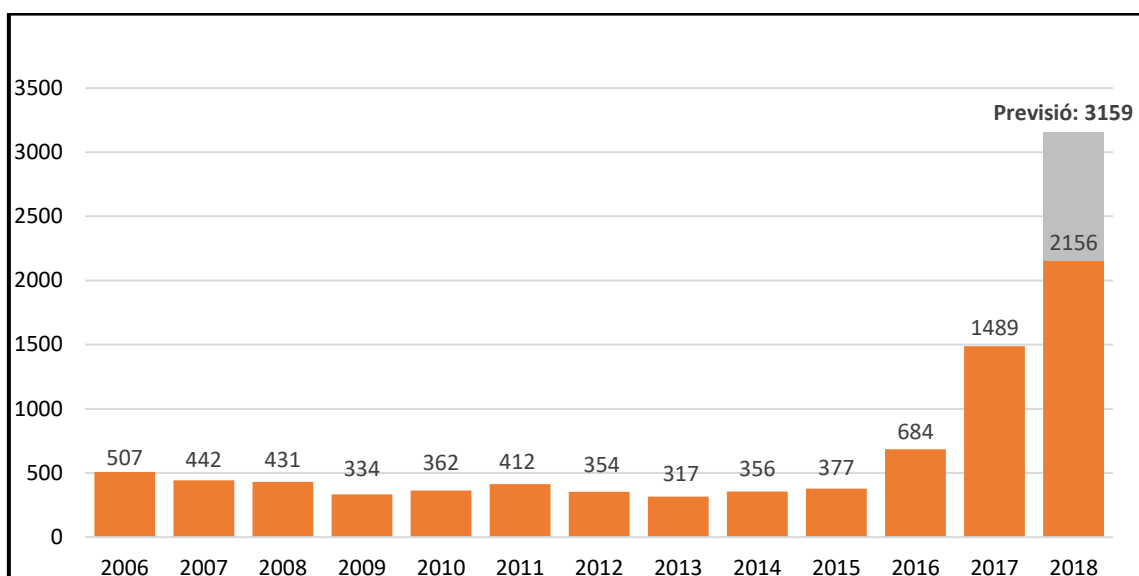
5. CONTEXT

5.1. El fenomen en xifres a Catalunya

Tot i que el fenomen dels MMNA no està totalment comptabilitzat per les institucions d'acollida, no vol dir que aquest recompte no existeixi. De fet, cal que tinguem en compte que l'Estat Espanyol és un país de trànsit cap a Europa on les oportunitats poden ser molt diverses, però segons dades de l'Informe Unicef (2019) en els últims dos anys l'arribada de menors migrants no acompanyats per la frontera sud espanyola s'ha incrementat de manera substancial, és a dir entre els anys 2017 i 2018 les arribades per vies marítimes han augmentat un 158%, i un 103% l'arribada d'infants al sistema de protecció, de fet a finals de l'any 2018 es troben identificats 13.012 infants al "Registre de Menors Estrangers No Acompanyats". Cal que tinguem en compte les limitacions per registrar els menors i per tant no existeixen dades oficials dels infants que accedeixen a la península per via terrestre. La crisi migratòria que experimenta la Unió Europea junt amb l'empitjorament de la situació política i econòmica del país d'origen d'aquests menors ha derivat en restriccions en les rutes migratòries com en les procedents del nord d'Àfrica, a més de la millora de la situació econòmica espanyola i catalana que han influït, entre altres factors, en la intensificació dels fluxos migratoris en la ruta Marroc – Espanya i en conseqüència a Catalunya.

A Catalunya, segons l'Informe del Síndic de Greuges (2018: 7-8) en les darreres dues dècades aquest fenomen ha experimentat diverses fluctuacions, doncs després d'uns primers anys amb una arribada progressiva a partir de l'any 2006 va començar el període de moderació donant lloc a un estancament en els ritmes d'arribada que es va mantenir fins al 2015. En aquestes xifres es comptabilitzen al voltant de 400 casos nous atesos per any, l'any 2016 el creixement exponencial dona com a resultat un tancament en 2017 multiplicat per quatre, és a dir de 377 nous casos atesos en el sistema de protecció a 1.489, per tant un creixement del 295%. En l'actualitat trobem que des de l'estiu de 2015 fins al de 2018 el nombre mensual de casos nous es multiplica per 14, amb una previsió per part Síndic de Greuges de 3.159 nous casos atesos.

Gràfic 3. Evolució del nombre de MMNA a Catalunya (2006 – 2018)

Elaboració mitjançant dades de l'Informe Síndic de Greuges

Com podem veure a la taula es dona una evolució exponencial en l'acollida de MMNA a Catalunya on des de l'any 2015, amb 377 casos, incrementa fins a 2.156 el setembre de 2018.

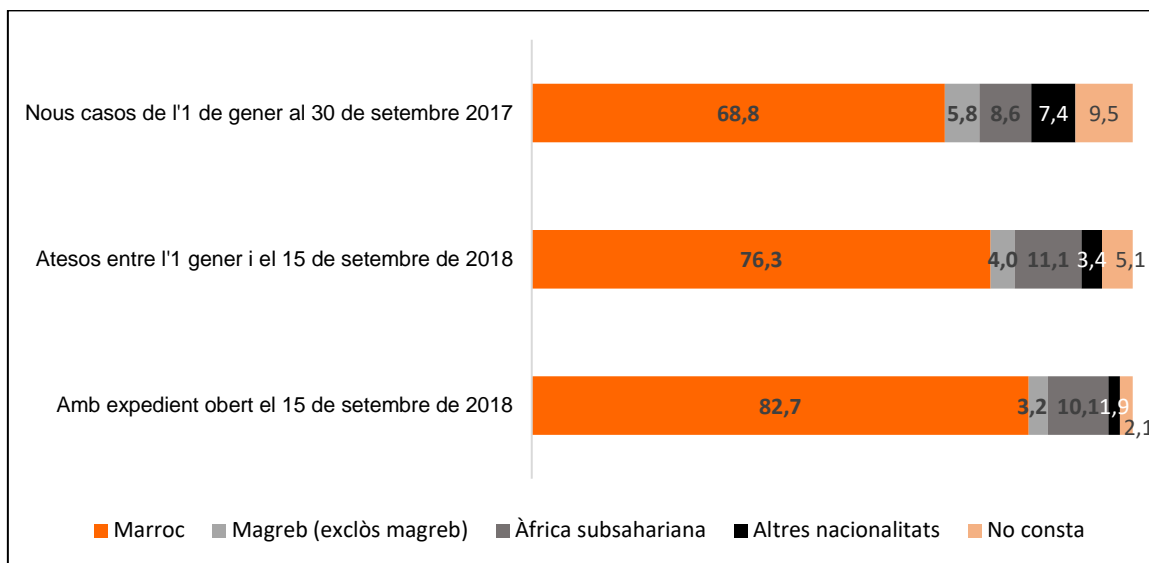
Un alt percentatge de MMNA arribats a Catalunya procedeixen del Marroc, aquells als quals volem fer una aproximació. Mentre que l'any 2015 només formen un 60% del total dels casos atesos l'any 2017 aquesta xifra va arribar al 70%, i el setembre de 2018 trobem que els nous expedients oberts per la DGAIÀ comptabilitzen el 82,7% d'origen marroquí, sent el 10,1% d'origen de l'Àfrica subsahariana i el 3,2% d'origen magrebí, tal com podem veure en les següents taules:

Taula 1. Evolució del nombre de nous casos de MMNA arribats a Catalunya amb procedència del Marroc (2009 – 2017)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Marroc	222	199	162	223	213	225	225	460	962
Total	334	362	412	354	317	356	377	684	1399
%	66,5	55,0	39,3	63,0	67,2	63,2	59,7	67,3	68,8

Elaboració mitjançant dades de l'Informe Síndic de Greuges

Gràfic 4. Percentatge de menors migrants sense referents familiar a Catalunya per origen migratori (2018)

Elaboració mitjançant dades de l'Informe Síndic de Greuges

És per això que cal fer una aproximació al fenomen doncs a més del creixement exponencial d'arribada dels MMNA marroquins i marroquines, les respostes per part del país d'acollida han d'estar a l'altura. Cal tenir en compte les edats dels MMNA que arriben a la península doncs els que van ser atesos pel sistema de protecció durant el primer semestre de 2018 són nois que en un 85% dels casos es troben entre els 15 i 17 anys, tal com podem veure en la taula 2.

Taula 2. Evolució de l'edat dels MMNA a Catalunya (2000 – 2018)

	Nous casos (2010)	Nous casos (2016)	Atesos entre 1 de gener i 15 de setembre (2018)	Amb expedient obert el 15 de setembre (2018)
Menys de 12 anys	0,6	0,1	0,6	0,3
12 anys	1,1	0,6	1,2	0,8
13 anys	6,4	3,7	2,1	2,0
14 anys	7,5	7,6	9,3	8,0
15 anys	12,2	22,7	28,4	27,0
16 anys	30,1	35,4	37,7	29,9
17 anys	33,4	27,0	18,2	29,8
18 anys o més	8,8	2,9	1,3	2,0
No consta	0,0	0,0	1,2	0,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
Total (n)	362	684	3.309	2.359

Elaboració mitjançant dades de l'Informe Síndic de Greuges

En aquesta taula podem veure com els casos de menors de 12 anys no són tan evidents com a partir dels 15 anys que aquestes dades es tripliquen, de fet podem observar que l'arribada de menors de 17 anys a un any d'assolir la majoria d'edat és cada cop més freqüent i que en aquest moment és quan passem del sistema de protecció a la infància a únicament la llei d'estrangeria, i com aquesta influeix en l'itinerari vital d'aquests adolescents que es converteixen en majors d'edat amb els canvis que això suposa.

5.1.1. Xifres dels JMNA extutelats

Segons l'informe de l'Àrea de Suport al Jove Tutelat i Extutelat (2017), entitat de la DGAIA que ofereix diferents recursos als joves entre 16 i 21 anys, el total de joves atesos entre els anys 2016 i 2017 queden reflectits així en la següent taula:

Taula 3. Total joves atesos entre els 2016 i 2017

<i>Total joves atesos</i>	Noies			Nois			
	Nacionals	Estrangers	T. Noies	Nacionals	Estrangers	T. Nois	Total
Procedents del 2016	519	172	691	500	435	935	1626
Incorporacions 2017	208	52	260	211	304	515	775
Total joves atesos 2017	727	224	951	711	739	1450	2401

Elaboració amb dades de la Memòria ASJET (2017)

Com podem comprovar el nombre joves estrangers atesos per l'ASJET en aquest període els divideixen segons el gènere, és a dir noies i nois. Per una banda, veiem com les noies estrangeres de nou accés van ser 172 a l'any 2016 i com aquesta xifra minva fins a 52 nous casos l'any 2017 que se sumen a la de l'any anterior, per tant és una suma total de 224 noies estrangeres ateses per l'ASJET entre l'any 2016 i 2017. Per una altra banda, trobem que els nois estrangers de nou accés al recurs l'any 2016 es quantifica en 435 joves i aquest torna a minvar l'any 2017 amb una xifra de 304, però com en el cas de les noies aquests dos períodes se sumen donant un total de 739 joves estrangers atesos entre l'any 2016 i 2017. La suma total de joves migrants no acompanyats atesos per l'ASJET és de 963. Per tant, segons l'ASJET (2017) l'augment dels i les joves migrants no acompanyats que passen del sistema de protecció de la DGAIA a l'ASJET mitjançant la realització de la sol·licitud ha augmentat en un 46% del total de joves atesos.

5.1.2. Estat actual de la qüestió

Segons l'Informe Estadístic mensual de la DGAIA (abril 2019) que recull els expedients dels MMNA que gestiona mitjançant el Sistema d'informació i gestió Sini@ on la

població infantil i adolescent (0 – 17 anys) de nacionalitat estrangera a Catalunya el 2018 conforma un 86,1%.

En aquest informe s'han afegit dades exclusivament per comptabilitzar als infants i joves estrangers no acompanyats sense referents familiars:

Que d'acord amb l'observació general núm. 6 (2005) del Comitè dels drets del nen sobre el *Tracte dels menors no acompanyats i separats de la seva família fora del seu país d'origen*, s'entén per nens i nenes no acompanyats (anomenats també “menors no acompanyats”) d'acord amb la definició de l'article 1 de la Convenció dels drets del nen, els menors que estan separats d'ambdós progenitors i altres parents i no estan sent cuidats per un adult al qual, per llei o costum, incumbeix aquesta responsabilitat.

Les últimes dades d'aquest informe són del mes d'abril d'aquest mateix any, i en referència a la distribució per nacionalitats trobem que els infants acollits per la DGAIA amb mesura protectora conforma un 47,5% corresponen a “estrangers” i d'aquest percentatge els estrangers no acompanyats són un 37,0%. I en conseqüència els MMNA d'origen marroquí sumen un 74,2%, dels quals el 27,8% tenen 17 anys, molt a prop d'assolir la majoria d'edat.

Dels 9.725 infants i adolescents sota mesura protectora a Catalunya un total de 5.922 (el 69,9%) es troben en centre residencial. Específicament els adolescents estrangers sense referents familiars es troben a serveis temporals específics distribuïts a Barcelona Ciutat, Barcelona Metropolitana, Barcelona comarques, Girona, Lleida, Tarragona i Terres de l'Ebre, que són els següents:

En primer lloc trobem els centres de primera acollida i atenció integral dels quals hi ha un total de 63 centres en els quals hi ha 1.506 places. En segon lloc, els pisos per adolescents de 16 a 17 anys que han estat creats específicament per a adolescents sense referents familiars els quals sumen un total de 27 centres amb 206 places. En tercer lloc, els pisos per a adolescents de 18 a 21 anys, que contempen principalment albergs i/o cases de colònies on els adolescents estrangers immigrants sense referents familiars es troben acollits de forma temporal els quals són un total de 43 centres amb 170 places. En quart lloc, les residències per a joves vinculats a programes d'inserció laboral amb un

total de 46 centres amb 239 places. En cinquè lloc, el servei de protecció d'emergència, disposa de 12 centres amb 464 places. En sisè lloc, el servei temporal i ampliacions dels Centres d'Acollida són nou centres amb 103 places, aquestes ampliacions fan referència l'augment de places de les ja contractades. En setè lloc, els centres de servei especialitzat a joves, el SAEJ, tot i no ser un servei específic per a adolescents estrangers immigrants sense referents familiars, és un recurs molt freqüent per a aquests adolescents per tal de fomentar la seva autonomia, aquest servei disposa de 150 places. I en vuitè i últim lloc, els serveis d'itineraris de protecció individualitzada (IPI), igual que el SAEJ, no és un servei específic per a adolescents estrangers immigrants sense referents familiars, però és un recurs molt freqüent per a aquests adolescents per tal de fomentar la seva autonomia, aquest compta amb 190 places.

6. LES EDUCADORES I EDUCADORS SOCIALS COM A PROFESSIONALS DE REFERÈNCIA

Tal com hem pogut constatar, el col·lectiu dels JMNA marroquins necessiten un professional de referència que els acompanyi en el seu procés vital per assolir l'emancipació, dignitat individual i col·lectiva, i reivindicar els seus drets.

El manual de referència de l'educador/a social són els Documents Professionalitzadors, de l'Associació estatal d'entitats d'educació social (ASEDES), els quals recullen l'acció pedagògica de l'Educació Social que fonamenta el desenvolupament de les persones mitjançant accions basades en els Drets Humans i les llibertats fonamentals tal com afirma ASEDES citat per Vilar (2018). Aquests documents estan formats per: *El Codi Deontològic, la definició professional de l'Educació Social, les funcions i competències dels educadors/es socials*. Aquests tres documents fonamenten l'articulació de la cultura i identitat de l'educador/a social (ASEDES, 2007), com a guia i referència amb capacitat d'adaptació a la complexa realitat social i amb la necessitat d'especialització del document segons l'àmbit professional.

D'acord amb ASEDES (2007) l'Educació Social és:

“El dret de la ciutadania concretada en professió de caràcter pedagògic, generadora de contextos educatius i accions mediadores i formatives, que incorpora educació a les xarxes socials per desenvolupar sociabilitat i circulació social i, promoció i adquisició cultural i social, ampliant perspectives educatives, laborals, lleure, oci i participació social”. (p.11)

Per tant, d'acord amb Moyano (2012), la tasca socioeducativa de l'educador social és un factor decisiu per aconseguir la igualtat d'oportunitats, i és determinant en qualsevol procés de transformació i canvi social. En conseqüència l'educador/a social no treballa des del fonament de la dinàmica de la inclusió – exclusió on es diferencia entre el grup normatiu i els inadaptats, considerant com a inadaptats a aquells individus que realitzen conductes que entren en conflicte amb el grup normatiu. Des d'aquesta perspectiva de la realitat l'educador/a social, aquest realitza accions basades en la segregació i el control per reconduir aquestes accions inadaptades. En referència al nostre cas, la resposta actual al fenomen dels MMNA i els JMNA en seria un exemple començant per la situació

jurídica que els deixa fora del sistema, de manera que els podríem comptar com a inexistents, a més no tenen dret per accedir a recursos o no trobar-ne suficients per incorporar-se a la societat, i en conseqüència avocant-los a portar a terme accions considerades inadaptades. Uns exemples d'aquesta resposta basada en l'exclusió són els centres de justícia juvenil on van a parar en massa aquests joves, trobem casos de centres de justícia juvenil on de 40 places, 38 són MMNA o JMNA marroquins (p. 101 annexes: 142), un altre exemple és l'internament de MMNA, tal com afirma el Servei Jesuïta al Migrant (2019), als CIES per realitzar la repatriació, o el centres d'emergència "creats" només per al col·lectiu disfressat en l'assistència d'elements bàsics per a la vida quotidiana, on se'ls aglutina i realitzen interaccions únicament entre el col·lectiu de MMNA i JMNA marroquins, sense donar lloc a la integració social.

L'educador/a social, a diferència de les institucions, es fonamenta en la dinàmica d'interacció (Vilar, 2018), on la relació entre les parts és la clau per a la inclusió, amb constant adaptació a la diversa, heterogènia i canviant societat en la qual vivim. L'educador/a social és conscient que cada element que conforma aquesta interacció disposa de les seves particularitats i les manté, per tant treballa en aquesta comunicació per arribar a un equilibri intercomunicatiu creant espais de vincles. L'educador/a social és responsable d'aquest espai, d'aquesta acció socioeducativa on el repte es troba en ensenyar altres formes mitjançant criteris de justícia social. És a dir, creant escenaris i condicions per potenciar les capacitats comunicatives, respectant la individualitat i la col·lectivitat. En resum, l'educador/a social no realitza la seva tasca socioeducativa i professional des de la intervenció, sinó des d'una forma sistèmica construïda entre tots, i amb voluntat de construir un mínim comú.

Quan ens referim a una forma sistèmica construïda entre tots, tal com afirmen Vilar, Riberas i Rosa (2014), parlem de realitzar el pas d'un model multidisciplinar de coordinació entre professionals que, en conseqüència crea interferències, cap a un model d'interdisciplinarietat, on la integració i creació de situacions cooperatives entre els diversos professionals construint respostes interdependents i de forma simultània.

És important la interdisciplinarietat pel que fa a l'educativitat, però l'educador/a social ha de ser el professional de referència doncs és aquest el que treballa l'educabilitat del subjecte per a la recerca del canvi i millora social, per tant no hi ha un professional que pugui substituir-lo, doncs ell s'encarrega de que el subjecte de l'acció socioeducativa es

trobi al centre d'aquesta, i per tant a aquest l'ha d'acompanyar l'especialització segons l'àmbit educatiu en què desenvolupa la seva tasca.

El procés professionalitzador de l'educador social requereix tant la formació universitària inicial com la continuada i en conseqüència l'especialització segons l'àmbit. Amb aquestes passes l'educador social no caurà en la desprofessionalització i serà capaç d'identificar altres aspectes desprofessionalitzadors com la contractació d'altres professionals per realitzar tasques i accions socioeducatives que li corresponen a aquest, ja que aquest, pot ser, no exercirà la professió com el dret de la ciutadania que és. En el cas dels MMNA i els JMNA som conscients que ens trobem davant casos en què es cobreixen llocs de treball específics per a la nostra professió amb altres que potser anys enrere es consideraven apropiats per la situació de col·lapse, però a més de poder considerar-lo intrusisme, tornem a caure en el suposat *bonisme* i en conseqüència en la manca de l'acció socioeducativa, és a dir cobrir places per activitats assistencialistes i de control.

D'acord amb ASEDES (2007) "L'educació social com a professió social i educativa", disposa d'unes "funcions i competències com a carta de presentació i legitimació davant les diferents administracions i organismes relacionats amb la professió i la ciutadania en general" (p.31). És per això, què recau en l'educador/a social la responsabilitat de realitzar mitjançant la seva tasca socioeducativa i fent ús de funcions i competències generar canvis en els individus que impactin en la societat amb fonament ètic, moral i equitatiu. A més de reivindicar els drets de les persones vulnerables en qualsevol àmbit o dimensió

Parlem de funcions què "caracteritzen responsabilitats de dos tipus, per una banda les *acollidores*, orientades a incloure a persones com a subjectes propis de l'educació, promoure processos de canvi per possibilitar el desenvolupament cultural i educatiu. Per una altra banda, *delimitadores*, orientada a establir acords, compromisos i límits amb persones de l'acció socioeducativa com a finalitat socialitzadora" (p. 36), com s'ha esmentat anteriorment, el subjecte ha d'estar al centre de l'acció socioeducativa i cal establir conjuntament acords que es dirigeixin cap a l'objectiu, en el nostre cas l'emancipació.

D'acord amb Moyano (2012) l'educador/a social portarà a terme “un model educatiu que articuli les exigències socials del món actual amb els interessos socials del subjecte, amb la finalitat de possibilitar llaços socials consistents que permetin al subjecte recorreguts amplis quelcom social” (p.111), per tant l'educador analitza el context i s'adapta a les noves exigències en benefici de l'individu i la col·lectivitat, generant sinergies socials i comunitàries d'inclusió, centrant-se no únicament en les problemàtiques, sinó contemplant les possibilitats socials (p.40).

A Espanya, i també a Catalunya ens trobem en un moment en què la política social ha fet minvar els serveis socials, i d'acord amb Moyano (2012) ens trobem que aquestes s'han convertit en polítiques compensadores, assistencials i atenuants, aïllades d'una consideració política de les situacions que atén (p.42). Aquest aspecte és evident que es manté, o fins i tot s'ha cronificat, donant lloc a situacions com les d'aquesta investigació, els JMNA marroquins extutelats, que només disposen de serveis per atenció a les necessitats bàsiques, però no per assolir l'autonomia i emancipació per la qual van realitzar el periple migratori.

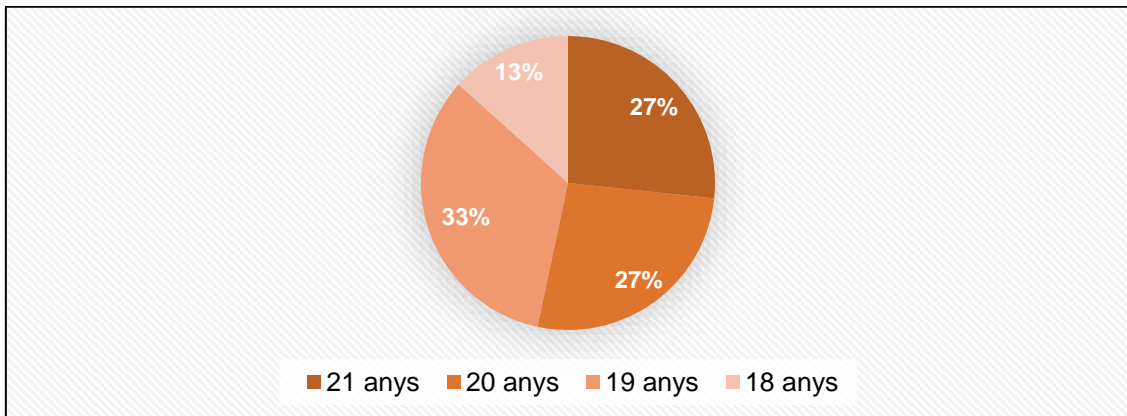
7. RESULTATS

7.1. Resultats dades quantitatives

7.1.1. Qüestionari

Dels 15 participants, tots són nois entre els 18 i 21 anys de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, i procedents del Marroc. Els resultats finals d'aquesta tècnica són els següents:

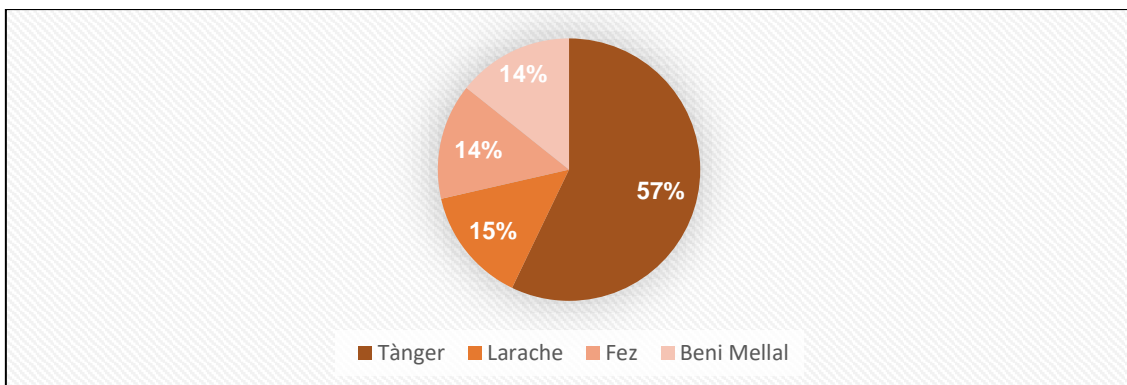
Gràfic 5. Edats

Elaboració pròpia mitjançant dades del qüestionari

Les edats dels enquestats es comprenen entre els 18 i els 21 anys, el percentatge més alt, un 33% correspon a joves de 19 anys, seguit amb un 27% per als de 20 i 21 anys respectivament, i un 13% de joves que recentment han assolit la majoria d'edat.

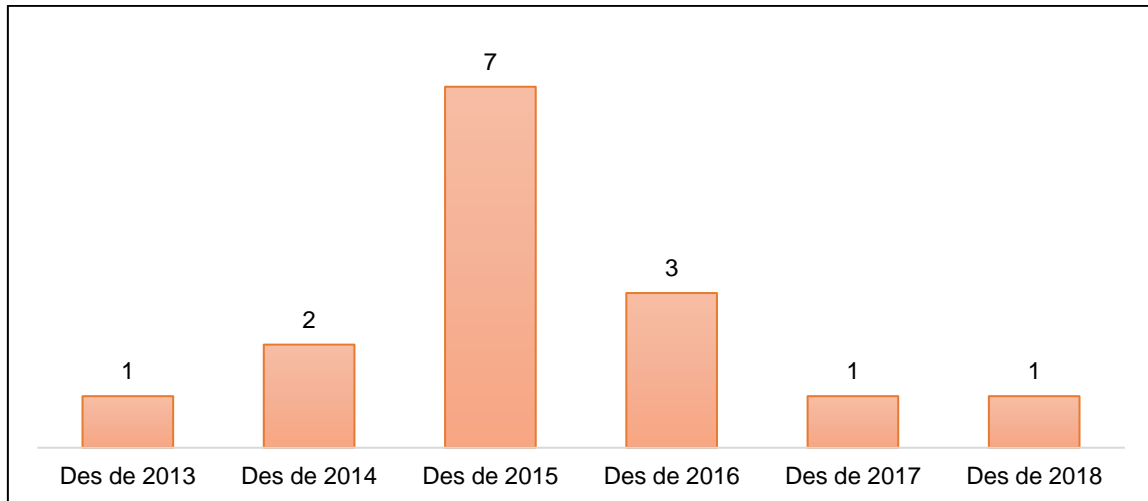
Gràfic 6. Ciutat d'origen

Elaboració pròpia mitjançant dades del qüestionari

Les ciutats d'origen dels joves enquestats passen d'un 27% de la ciutat de Tànger, just la ciutat amb límit geogràfic al mar que comunica amb la Península, un 20% de Nador tot i que aquest no eren pas de les ciutats més habituals, i amb un 7% ciutats de l'interior del Marroc com són Ksar el Kebir, Fez, Casablanca i Beni Millal de la part de l'Atlas. Seguidament amb un 6% respectivament de ciutats com Rabat, Meknes i Larache.

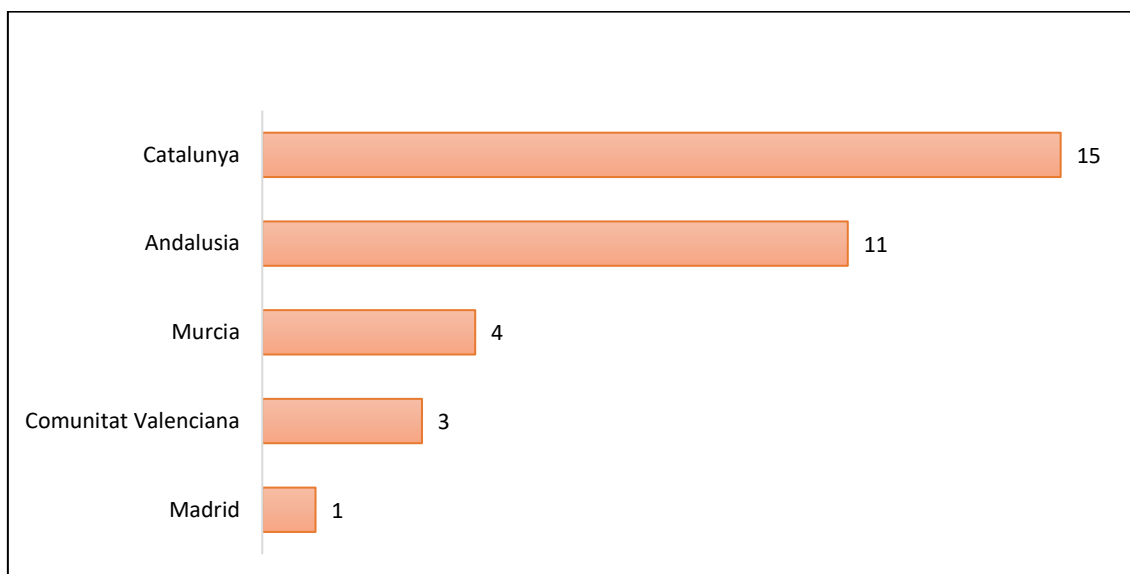
Gràfic 7. Temps a la península

Elaboració pròpia mitjançant dades del qüestionari

Dels quinze joves enquestats 1 va arribar a la Península l'any 2013, 2 l'any 2014, 7 l'any 2015, 3 a l'any 2016 i 1 al 2017 i 1 altre al 2018.

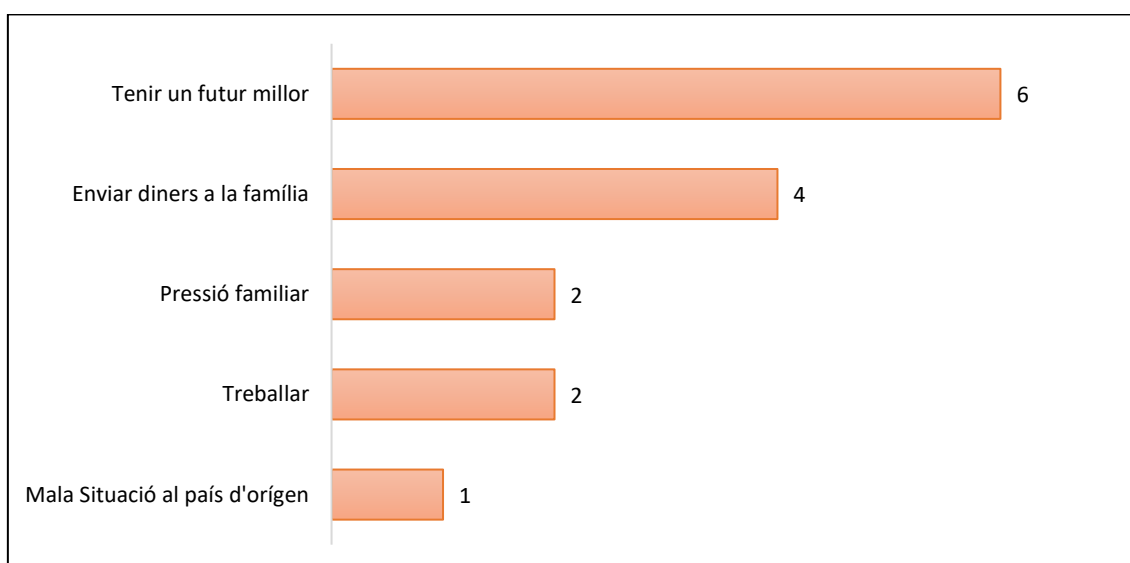
Gràfic 8. Comunitats Autònomes on han residit

Elaboració pròpia mitjançant dades del qüestionari

Els joves enquestats han passat per comunitats autònomes diverses de la Península, evidentment 11 dels joves han passat per Andalusia, parada obligada si no se surt en avió des del Marroc, 4 dels joves han estat a Múrcia, 3 d'ells a la Comunitat Valenciana i 1 a Madrid, és evident que els 15 joves han es troben “instal·lats” actualment a Catalunya, concretament a Barcelona.

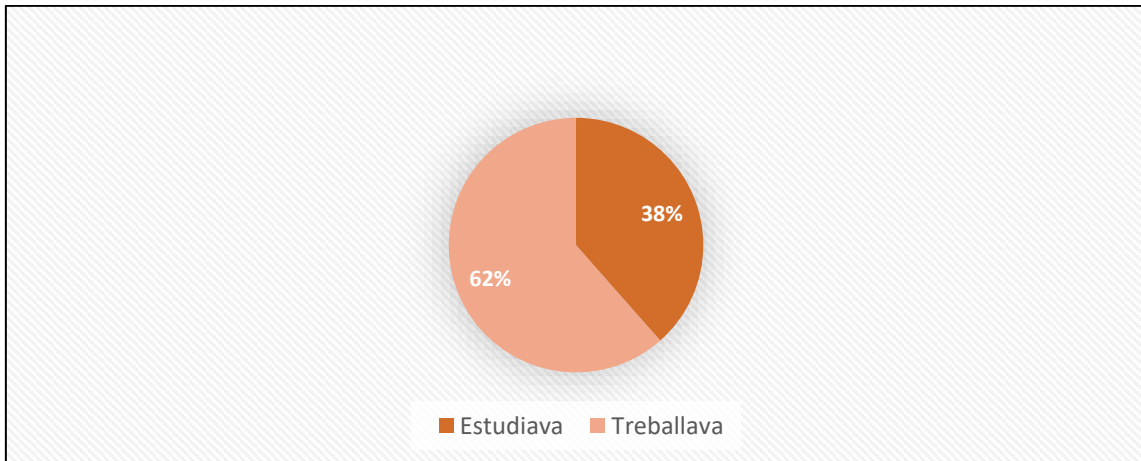
Gràfic 9. Causes migració

Elaboració pròpia mitjançant dades del qüestionari

Pel que fa a les raons per les quals van migrar; 6 dels 15 joves per aconseguir un futur millor que al Marroc, 4 per causes explícitament econòmiques respecte a la necessitat de la família, per tant per enviar diners, 2 d'ells s'han vist abocats per pressió familiar, i 2 d'aquests amb l'única intenció de treballar, per últim un d'ells resumeix la raó de migrar en la mala situació que viu el Marroc.

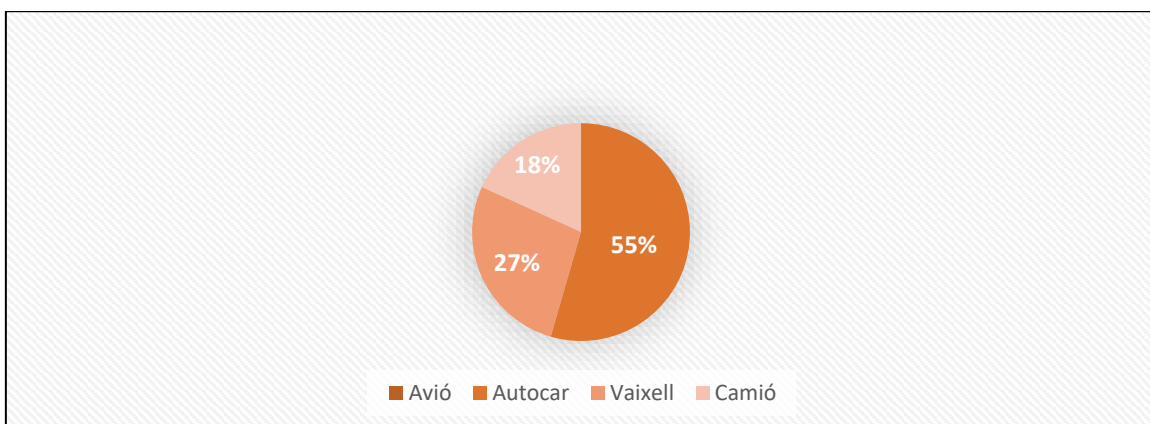
Gràfic 10. Ocupació al Marroc

Elaboració pròpia mitjançant dades del qüestionari

En referència a si aquests joves estudiaven o treballaven al país d'origen abans de realitzar el procés migratori trobem que un 38% estudiava estudis segons la seva edat i un 62% treballava.

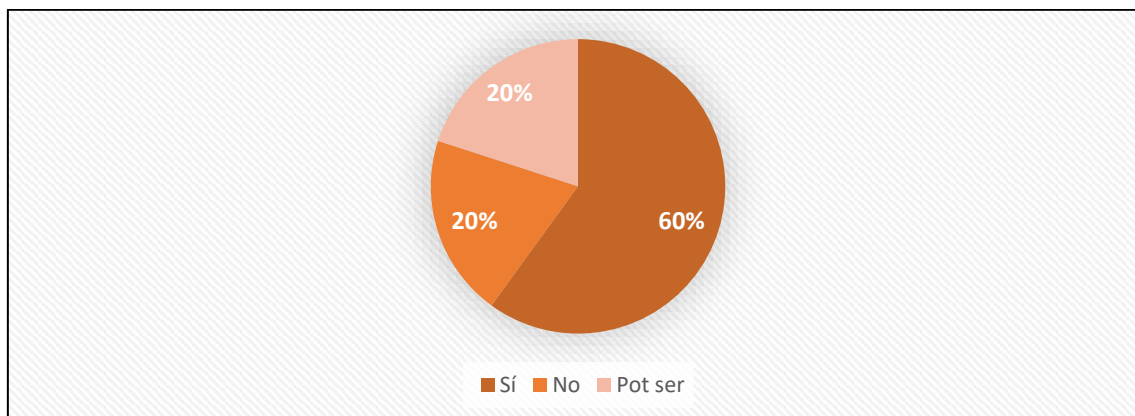
Gràfic 11. Mitjà de transport migració

Elaboració pròpia mitjançant dades del qüestionari

Majoritàriament els joves enquestats han realitzat el viatge en autocar un 55%, seguit per un 27% que ho ha fet en vaixell i un 18% en camió, cap ha realitzat el viatge en avió.

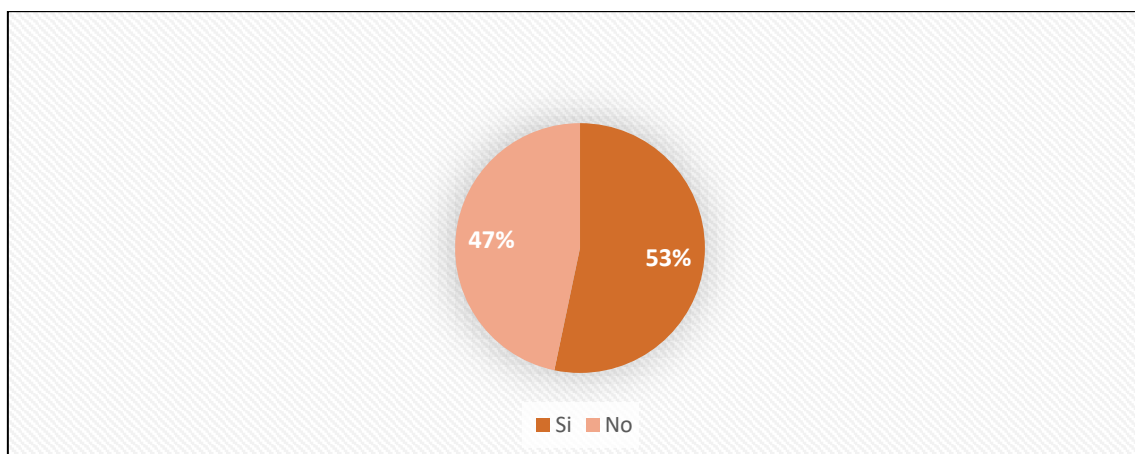
Gràfic 12. La família sabia que migraria

Elaboració pròpia mitjançant dades del qüestionari

Dels joves enquestats trobem que un 60% els familiars saben que aquests realitzaria el procés migratori, un 20% que no ho sabia i un altre 20% que pot ser, doncs saben que hi havia la intenció però no quan.

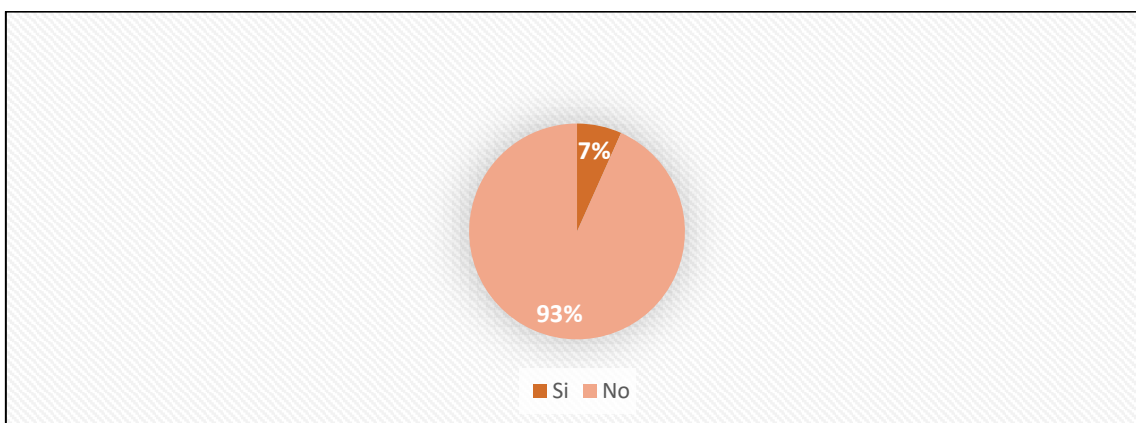
Gràfic 13. Familiars o amics a Catalunya

Elaboració pròpia mitjançant dades del qüestionari

De vegades els joves realitzen el procés migratori comptant amb familiars o amics a la ciutat de destí, en aquest cas trobem que el 53% dels joves tenen a Catalunya algun familiar o amic de la família, mentre que un 47% no disposa de cap conegut al territori.

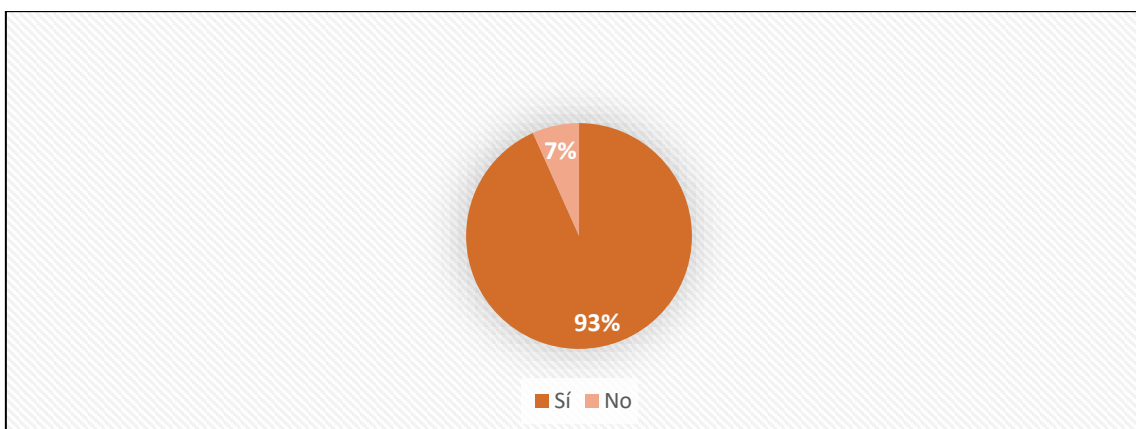
Gràfic 14. Aconseguit objectiu migració

Elaboració pròpia mitjançant dades del qüestionari

En relació a si han trobat allò que els va fer migrar el 93% dels joves enquestats no ho ha trobat, en canvi un 7% considera que sí.

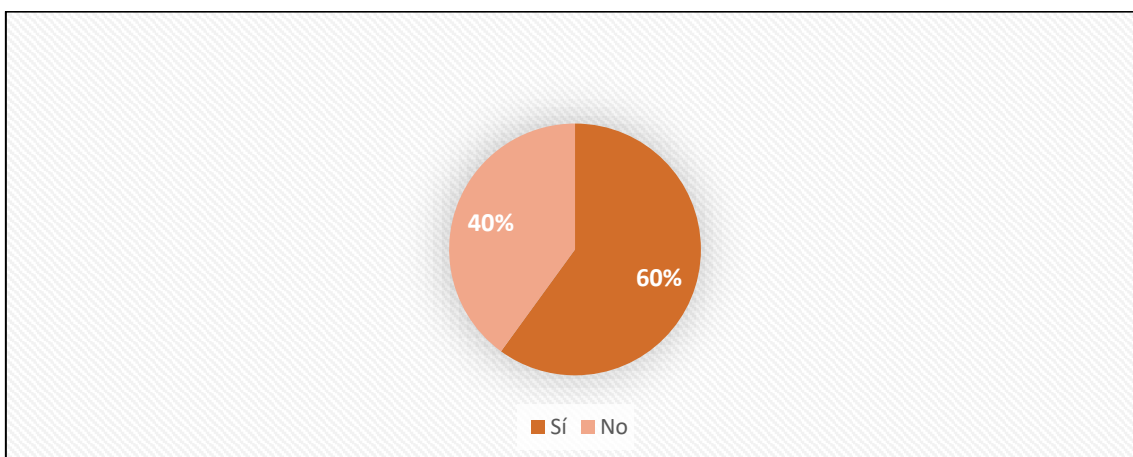
Gràfic 15. Tutelat per la DGAIA

Elaboració pròpia mitjançant dades del qüestionari

Dels joves enquestats un 93% han estat tutelats per la DGAIA, és a dir que van arribar sent menors i van estar sota la tutela del sistema de protecció a la infància i l'adolescència a Catalunya, mentre que un 7% no, ja sigui perquè no va entrar al sistema de protecció o perquè ja va arribar sent major d'edat.

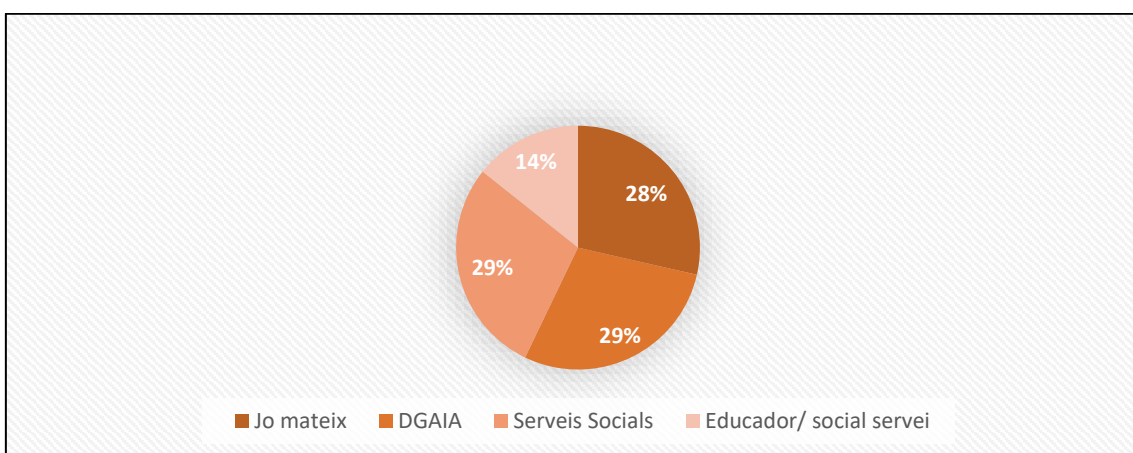
Gràfic 16. Documentació regular

Elaboració pròpia mitjançant dades del qüestionari

Respecte a la regularització de la documentació trobem que el 60% en disposa d'aquesta, en canvi un 40% no disposa de documentació regular.

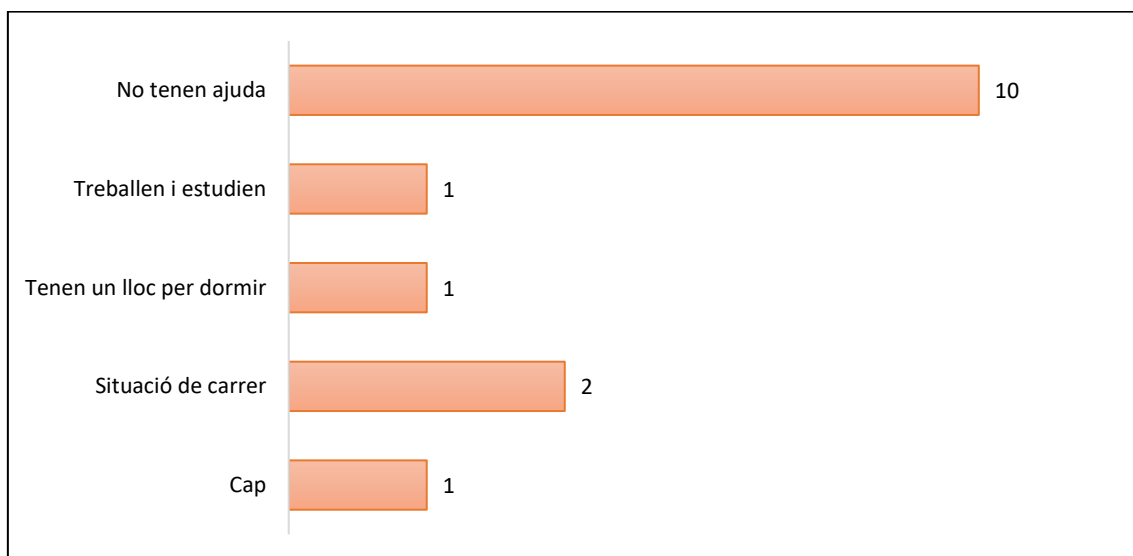
Gràfic 17. Tramitació documentació

Elaboració pròpia mitjançant dades del qüestionari

Del 60% de joves anteriors que disposen de documentació regular, trobem que un 29% ha estat tramitat per la DGAIA, també un 29% l'ha tramitat Serveis Socials, seguit per un altre 28% en què l'han tramitat ells mateixos, i finalment un 14% que ho ha realitzat l'educador de referència, és a dir que han estat assessorats i acompanyats per aquest.

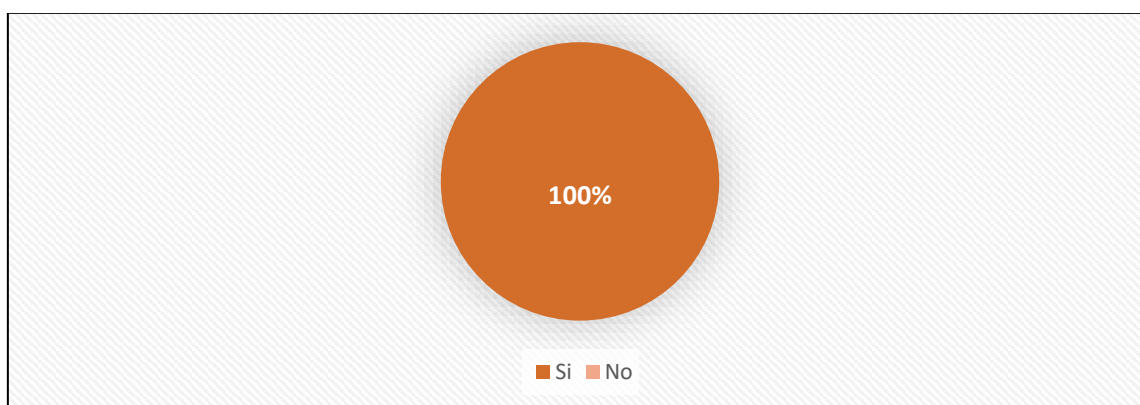
Gràfic 18. Canvis en assolir la majoria d'edat

Elaboració pròpia mitjançant dades del qüestionari

En relació als canvis que hi ha hagut un cop han assolit la majoria d'edat, 10 joves afirmen que no tenen cap ajuda, 2 especifiquen que es troben en situació de carrer, dels 3 joves restants, 1 treballa amb un familiar i estudia, l'altre comenta que almenys disposa d'un lloc on dormir i 1 afirma que no ha patit cap canvi.

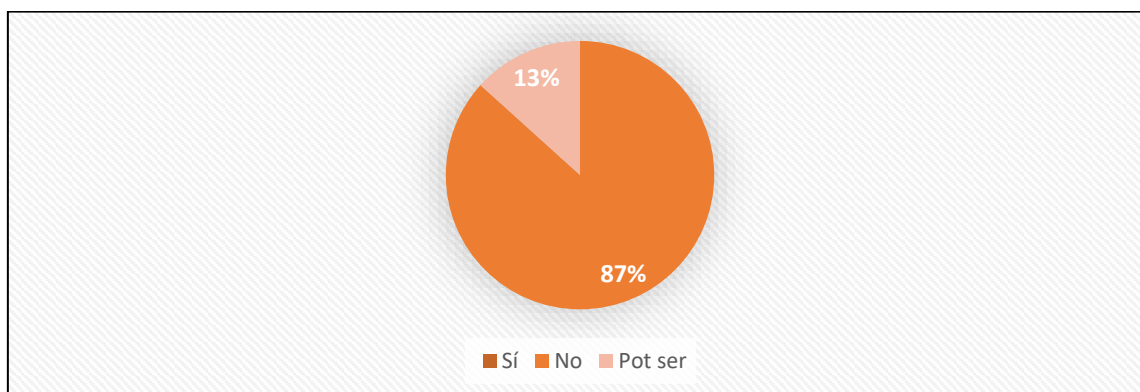
Gràfic 19. Situació de carrer

Elaboració pròpia mitjançant dades del qüestionari

El 100% dels joves enquestats han estat i alguns es troben encara en situació de carrer.

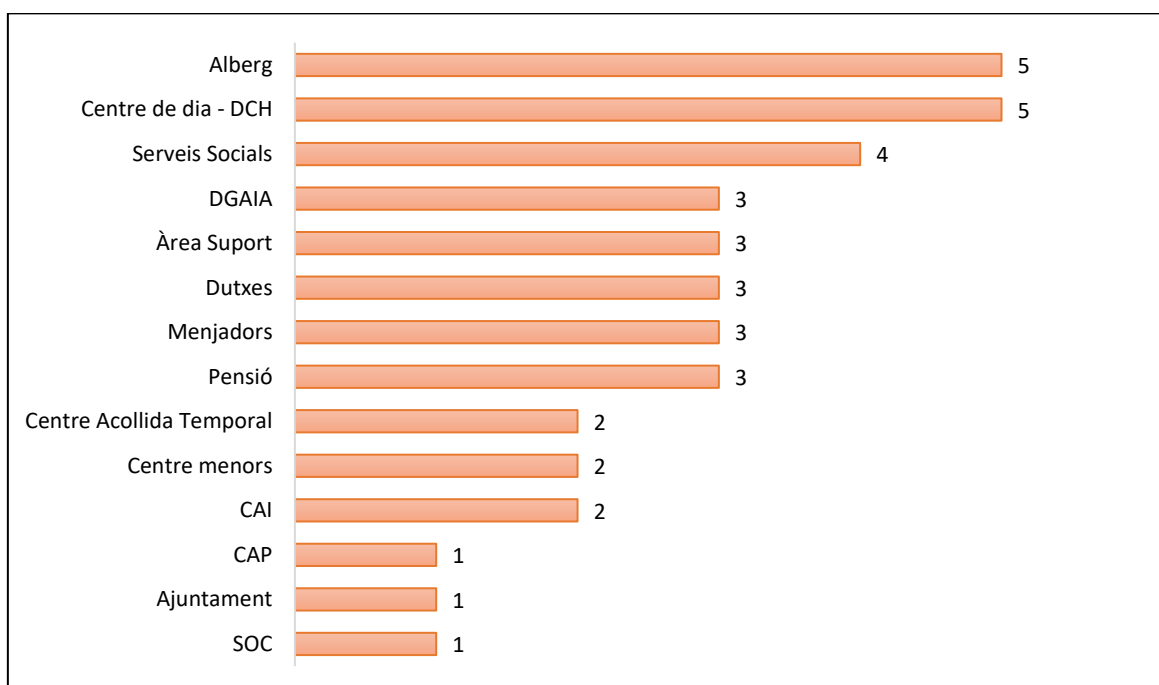
Gràfic 20. Mateixes oportunitats que altres joves

Elaboració pròpia mitjançant dades del qüestionari

Cap dels joves enquestats considera que té les mateixes oportunitats que altres, de fet la comparació que comenten en realitzar aquesta pregunta és amb joves autòctons i els MMNA els quals consideren el grup d'iguals. En conseqüència un 87% considera que no tenen les mateixes oportunitats que altres joves i un 13% consideren que pot ser que sí i pot ser que no, no ho tenen clar.

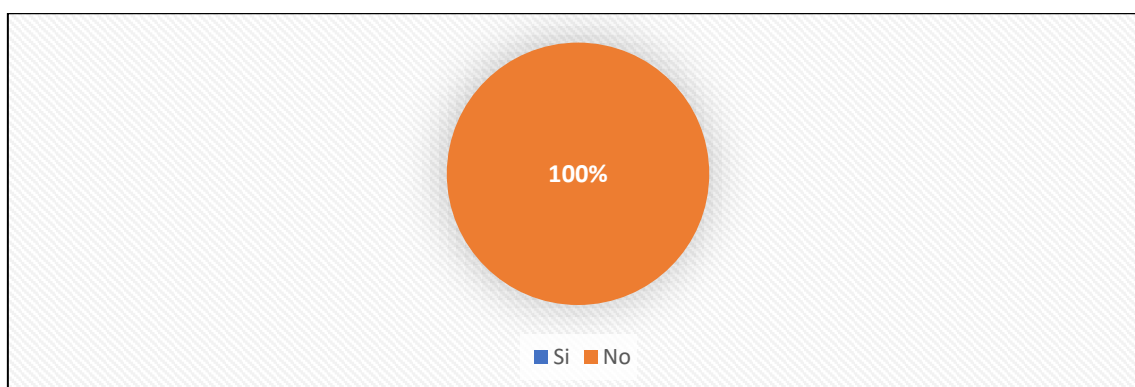
Gràfic 21. Recursos o serveis

Elaboració pròpia mitjançant dades del qüestionari

5 dels joves coneixen diversos recursos, entre ells, els més utilitzats són els albergs i el centre de. 4 joves han estat atesos per Serveis Socials, 3 per la DGAIA, 3 per l'ASJTET. I relació a recursos temporal 3 joves fan ús de les dutxes públiques, 3 dels menjadors socials, 3 de la pensió, 2 el centre d'acollida temporal, 2 el CAI, 1 el CAP, 1 l'Ajuntament i 1 el SOC. Per tant, majoritàriament coneixen els recursos que troben al seu abast, però a la vegada no tots hi acudeixen o poden accedir, tot i això entre ells s'ho comenten i fan que altres joves coneguin recursos que tenen al seu abast.

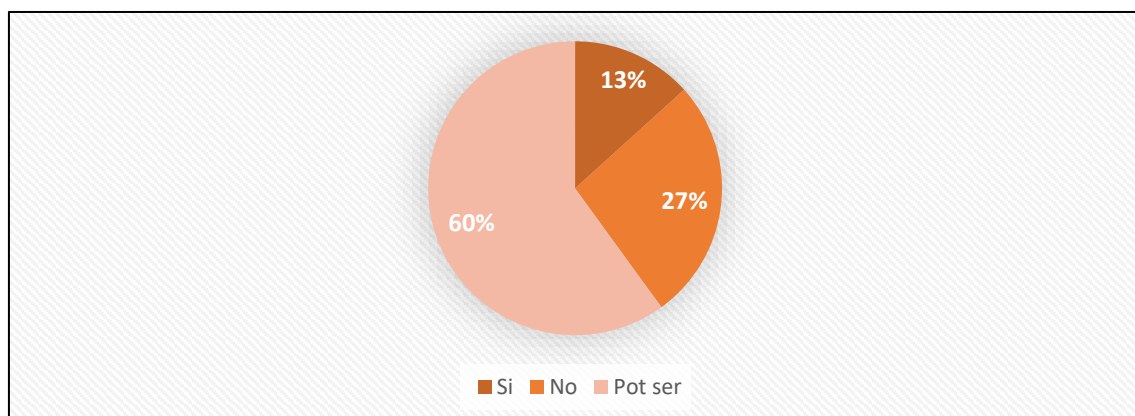
Gràfic 22. Suficiència recursos per a l'autonomia

Elaboració pròpia mitjançant dades del qüestionari

El 100% dels joves enquestats consideren que no hi ha suficients recursos per assolir l'autonomia, aquest resultat junt amb el 100% de joves que s'han trobat o segueixen en situació de carrer reforcen aquesta afirmació.

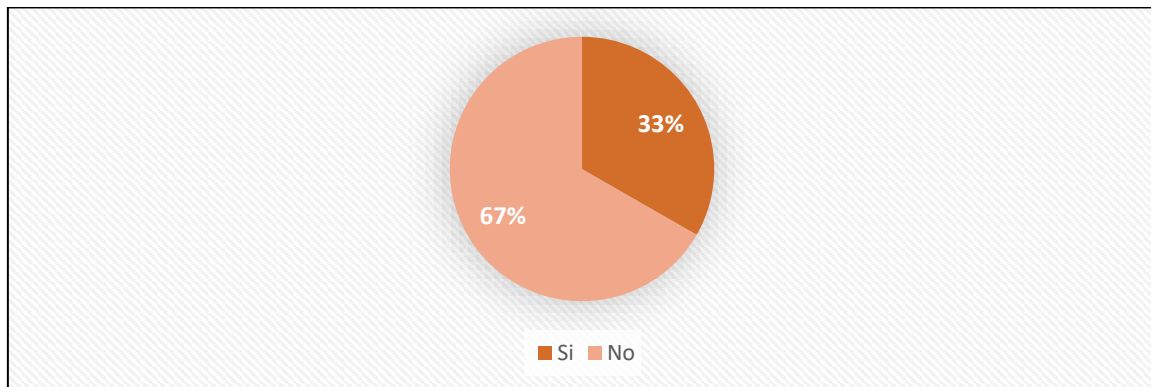
Gràfic 23. Catalunya destí final del projecte migratori

Elaboració pròpia mitjançant dades del qüestionari

El 13% dels joves enquestats tenen clar que el seu procés migratori finalitza a Catalunya, és a dir, volen instal·lar-se aquí, però hi ha un 27% que té clar que a Catalunya no podrà aconseguir els objectius que el van fer migrar i per tant anirà allà on puguin realitzar el seu projecte de vida. Per últim el 60% considera que pot ser que si, però respecte a possibilitats per obtenir un futur millor al que van deixar enrere al Marroc. Cap dels joves enquestats es planteja tornar al Marroc.

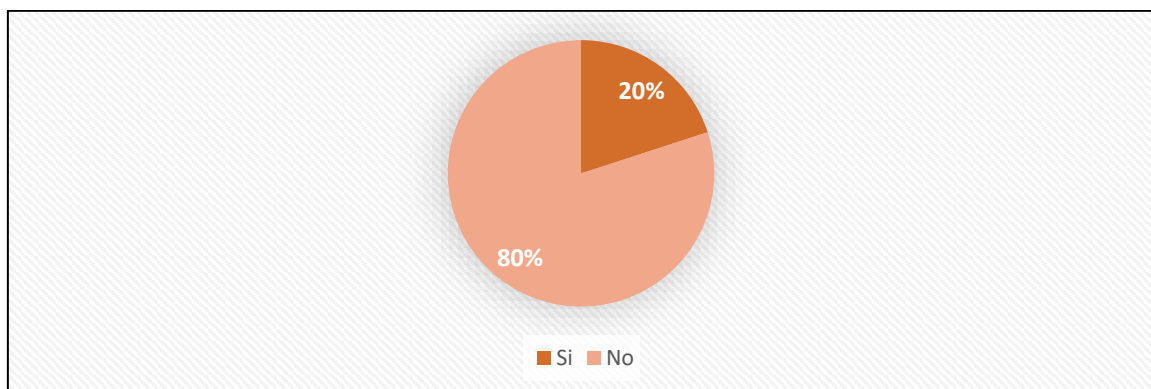
Gràfic 24. Es troba estudiant actualment

Elaboració pròpia mitjançant dades del qüestionari

El 33% dels joves estudien, tot i que no són estudis formals, aquests realitzen cursos de castellà i que català per enderrocar la barrera lingüística i d'altres realitzen cursos de formació per aprendre un ofici.

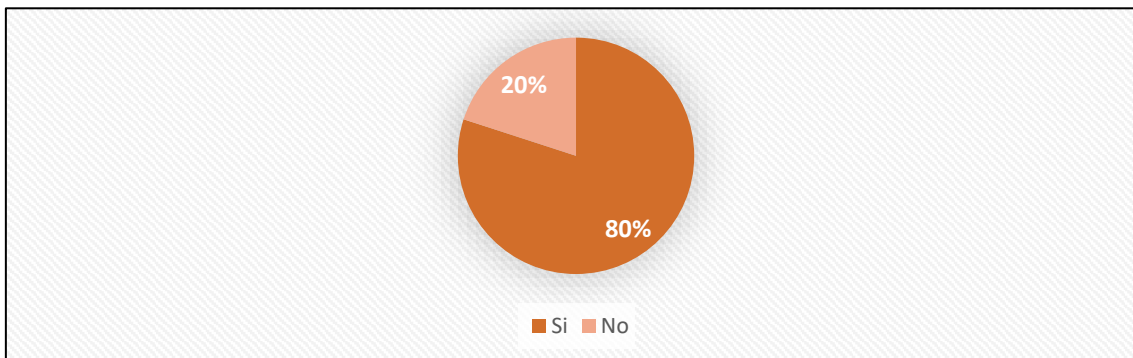
Gràfic 25. Es troba treballant actualment

Elaboració pròpia mitjançant dades del qüestionari

El 20% dels joves es troben treballant de forma esporàdica amb algun familiar o amic, l'altre 80% es troba sense feina.

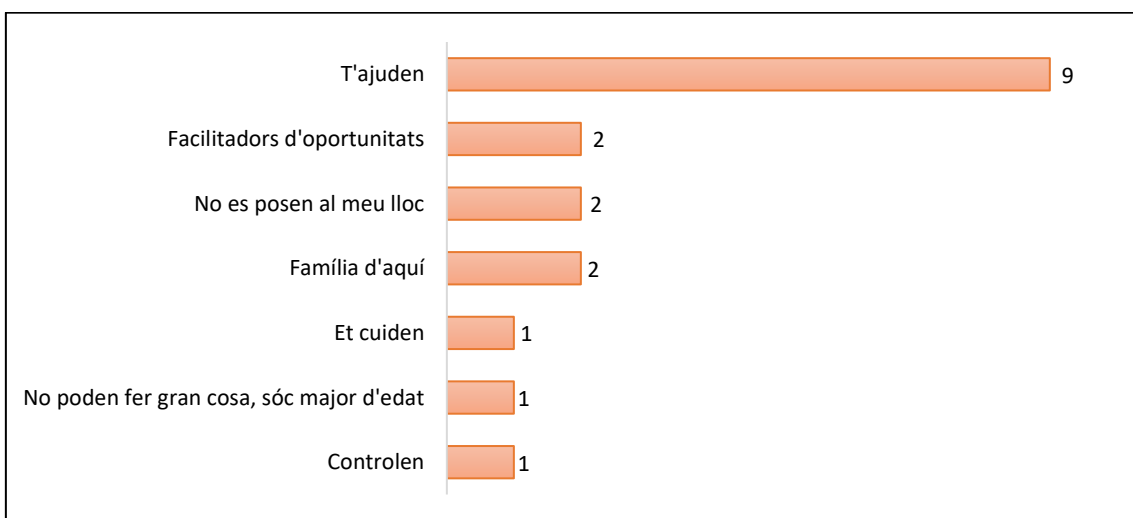
Gràfic 26. Dificultat accés contracte treball

Elaboració pròpia mitjançant dades del qüestionari

En relació al 80% de joves de la gràfica anterior que es troba sense feina, coincideix amb aquest 80% que considera molt difícils trobar un contracte de treball, no hem de perdre de vista que la seva situació jurídica els obliga a aconseguir un contracte fix d'almenys un any. L'altre 20% dels enquestats considera que no hi ha dificultats per aconseguir un contracte de treball.

Gràfic 27. Opinió vers educadors/es socials

Elaboració pròpia mitjançant dades del qüestionari

Aquest apartat era completament obert i van sortir respostes molt diferents, 11 dels joves coincideixen en el fet que els educadors i educadores socials els ajuden, és a dir que són

facilitadors d'oportunitats, 2 consideren que no es posen al seu lloc i 1 què són controladors. Per una altra banda trobem que 1 considera que els cuiden un altre que són la seva família a Catalunya i finalment un considera que no poden fer gaire cosa per ell, pel fet de ser major d'edat.

Es va afegir al qüestionari un apartat en el qual els JMNA marroquins extutelats poguessin afegir allò que consideressin adient, per tal que aportessin les seves vivències i sensacions, i majoritàriament el resultat és que els agradaria que els ajudessin més en l'àmbit educatiu i laboral i posen l'èmfasi en la manca de recursos per cobrir necessitats un cop assoleixen la majoria d'edat, volen que es tingui en compte allò que ells expressen i no donar respostes d'acord a suposicions, finalment deixen clar que venen per un futur millor, no per treure-li res a ningú.

7.2. Resultats dades qualitatives

7.2.1. Entrevista joves

Glossari de termes:

Entre els codis utilitzats en les entrevistes als JMNA s'han escollit 10 ítems com a més significatius respecte a aquesta recerca i més concretament pel que fa a la informació obtinguda de les entrevistes realitzades per a aquesta investigació.

Codi 1: Quines raons el van fer migrar.

Codi 2: Si fins ara ha aconseguit allò pel qual va migrar.

Codi 3: Si ha estat tutelat per la DGAIA.

Codi 4: Si ha regularitzat la seva documentació, si és que sí, qui l'ha tramitada.

Codi 5: Si s'ha trobat en situació de carrer.

Codi 6: Si considera o no què ha tingut les mateixes oportunitats que altres joves.

Codi 7: Quins recursos o serveis coneix.

Codi 8: Si està realitzant algun curs formatiu, treballant. Les dues opcions o cap.

Codi 9: Si és difícil trobar un contracte de treball.

Codi 10: Què pensa de les educadores socials i els educadors socials.

Quadre amb el contingut de les entrevistes:

	Subjecte 1 (R)	Subjecte 2 (M)
<u>Codi 1</u> Raons migració	Vaig migrar perquè la situació econòmica familiar es molt precària i em sento en la obligació, com a home, de fer-me càrrec de la família. (5 – 6)	Jo he treballat en moltes coses, però la feina al Marroc no et dona per res, estàs mil hores treballant deixant la teva salut i no tens ni per viure (8-9).
<u>Codi 2</u> Objectius assolits migració	No estoy mal, pero no he venido a estudiar, aunque me gusta, pero hay que hacerlo. (75 – 76)	Nosotros venimos para futuro mejor, pero aquí no hay futuro tampoco, esto parece Marruecos, a ver si se arregla todo y puedo trabajar con un contrato y hacer mi familia. (97 – 99)
<u>Codi 3</u> Tutela DGAIA	Si yo haber venido antes, seguro yo tener papeles, pero yo ya mayor de edad. (75 – 76)	Com no he estat tutelat per la DGAIA que tot era una mica molt més complicat. (81 – 82)
<u>Codi 4</u> Documentació regular i tràmits	... pero no tengo papeles, no puedo trabajar. (72)	Estic tramitant la meva documentació, bueno una dona que em van enviar des del centre. (90 -91)
<u>Codi 5</u> Situació carrer	Vaig estar molts dies donant tombs per Barcelona, no tenia on dormir, què menjar. (30 – 31)	Allà vaig estar un parell de dies dormint al carrer i menjant el que em donava la gent (55 – 56) Compatriotes que em vam donar de menjar, de beure i algunes monedes. (63 – 65) Per sort, estava dormint en un dels bancs al costat de l'aparcament al Parc de l'Estació del Nord on dormien molt companys <i>harraga</i> . (70 – 71) Encara estava en situació de carrer. (80) les nits al carrer eren molt difícils. (84) les nits al carrer son molt dures. (88)

<u>Codi 6</u> Comparació recursos altres joves	Si yo haber venido antes, seguro yo tener papeles, pero yo ya mayor de edad. (75 – 76) ... pero no tengo papeles, no puedo trabajar. (72)	Com jo no vaig venir sent menor tinc menys possibilitats, <i>pero claro es lo que hay, hay muchos menores que tienen de todo, yo vine mayor y no tengo nada, pero antes no estaba escrito por Allah.</i> (92- 94)
<u>Codi 7</u> Recursos/serveis que coneix	Centre Amposta. (60 – 61) Centre de dia DCH (62). Alberg ZF (66). EICA (67). Alberg C. (68). ASJTET (70).	DCH (72), ASJTET (83), Alberg (94), Pensió (95)
<u>Codi 8</u> Actualment curs, treball...	Ahora yo estudiado y se poquito castellano y catalán. (71 – 72)	Curs de castellà (84)
<u>Codi 0</u> Dificultat contracte treball	Si yo haber venido antes, seguro yo tener papeles, pero yo ya mayor de edad. (76 – 77)	Com jo no vaig venir sent menor tinc menys possibilitats, <i>pero claro es lo que hay, hay muchos menores que tienen de todo, yo vine mayor y no tengo nada.</i> (92 – 94)
<u>Codi 10</u> Educadores i educadors socials	... educadores personas, quieren tu estudias y ser mejor. (62 – 63)	es van acostar un noi i una noia que em van despertar, <i>era educador calle, que bien ahora ya no estoy solo.</i> (65 – 66) T'ajuden per arreglar papers i que et sents una mica com a casa doncs hi ha educadors marroquins. <i>Pero los que más ayudan son españoles, pero no tengo a mi familia y los marroquíes necesitamos mucho a los nuestros, la lengua, el cariño, ellos te pueden entender mejor porque también vienen de allí.</i> (75 – 79) Et vigilen que fas i que no fas, jo vull sortir i entrar no estar com en una presó (95 – 96)

Resum de cada codi vertical

CODI 1 → Aquest primer codi fa referència a les raons per les quals van migrar, tots dos entrevistats coincideixen en la necessitat econòmica, tot i que en R. té dificultat en disposar d'ingressos econòmics i en M. disposa de feines precàries que no en són suficients en la recerca d'un futur millor.

CODI 2 → El segon codi es refereix a si han assolit els objectius que van donar lloc a la migració els dos subjectes coincideixen en el fet que van realitzar el procés per treballar però no es troben en aquesta situació, de fet en R. estudia perquè cal fer-ho i li agrada, i en M. no veu futur aquí, doncs troba similituds amb el Marroc, desitja que la situació s'arregli per poder treballar.

CODI 3 → El tercer codi resol la qüestió de si han estat tutelats per la DGAIA, i els dos joves coincideixen que van arribar amb 18 anys i el fet de no haver estat sota la protecció de la DGAIA dificulta la tramitació de la documentació.

CODI 4 → Aquest quart codi fa referència a si disposen de documentació regular i en aquest cas qui ha realitzat els tràmits, tal com han respost a l'anterior codi no disposen de documentació regular, però es troben en tràmits gràcies als recursos on acudeixen.

CODI 5 → Aquest cinquè es refereix a si s'han trobat en situació de carrer, i tots dos entrevistats coincideixen que en arribar a la Península es troben en situació de carrer sense cap necessitat bàsica coberta i amb l'ajut d'algunes compatriotes marroquins cobrien el menjar. En M. dorm al Parc a un Parc amb altres companys *harraga*.

CODI 6 → El sisè codi vol resoldre les diferències de recursos i suport entre ells i altres companys, allò que tenen en compte és que la majoria d'edat dificulta no poder regularitzar la situació i en conseqüència l'objectiu de treballar per ser autònoms. Comparació recursos altres joves menors o autòctons extutelats.

CODI 7 → El setè codi fa referència als recursos que coneixen donat el seu itinerari, tots dos entrevistats coincideixen en el Centre de dia DCH i l'ASJTET, però com ja he esmentat la diferència d'itineraris fa que el R. conegui i hagi estat a serveis com un centre

a Amposta, l'alberg de Z.F, EICA (Espai d'Inclusió i Formació Casc Antic) i l'alberg C. En canvi, en M. que es troba en situació de carrer coneix l'existència dels albergs, les pensions, dutxes, menjadors, etc.

CODI 8 → El vuitè codi es refereix a si es troben realitzant cursos o treballant, tots dos realitzen cursos de castellà per a la seva integració i en R. també en realitza de català.

CODI 9 → En novè codi identifica les dificultats per aconseguir un contracte de treball, i els dos entrevistats coincideixen que sense documentació no hi ha opció per aconseguir un contracte de treball.

CODI 10 → L'últim i desè codi es refereix a l'opinió sobre les educadores i educadors socials, on en R. considera que són persones que volen que et formis i ser millor, en canvi en M. considera que si té al costat educadors socials, se sent acompanyat, què aquests ajuden a tramitar la documentació (objectiu bàsic de la migració), què les educadores i educadors marroquins amb els quals comparteix llengua i característiques culturals i religioses es troben en família, i alhora considera dels educadors autòctons que ajuden més. En M. també afegeix què hi ha serveis com els albergs on es troba vigilat i controlat per les educadores i educadors socials.

7.2.2. Entrevista educadora i educador socials

Glossari de termes:

Entre els codis utilitzats en les entrevistes a l'educadora social d'un centre de dia, l'educador social del CDI i l'educador social d'un centre de dia. He escollit 12 ítems com a més significatius respecte a aquesta recerca i més concretament respecte a la informació obtinguda de les entrevistes realitzades per aquesta investigació .

Codi 1: Visió recorregut fenomen MMNA i JMNA marroquins.

Codi 2: Resposta Administració pública al fenomen.

Codi 3: Si existeix dicotomia menor – protecció vs. adult

Codi 4: Concepte que defineix el col·lectiu de MMNA i JMMNA.

Codi 5: Principals perfils migratoris nois i noies JMNA marroquins i marroquines.

Codi 6: Canvis majoria d'edat. Diferències extutelats vs. autòctons.

Codi 7: percentatge extutelats amb documentació regular. Documentació com a barrera.

Codi 8: Recursos per als JMMNA extutelats. Si aquests són suficients.

Codi 9: Figura educador social professional de referència dels MMNA i JMNA.

Codi 10: Coneixements necessaris pràctica professional.

Codi 11: Si és imprescindible la interdisciplinarietat.

Codi 12: Propostes de millora o futur.

	Educadora 1 (Centre de dia)	Educador 2 (CDI)	Educadora 3 (Centre de dia)
<u>Codi 1</u> Recorregut fenomen	<p>Avui dia ja no podem parlar en aquest termes ja que en definitiva es tracta de quelcom habitual, freqüent, continu i no pas fenomenològic. (5 – 6)</p> <p>...els darrers anys s'ha produït un nombre d'arribades d'un volum no conegut abans que ha col·lapsat totalment el sistema d'atenció. (7 – 8)</p> <p>... abans de la crisi econòmica aquests joves tenien una millor perspectiva en quant a les seves possibilitats d'inserció laboral (12 – 14)</p> <p>Arrel el 2008 aproximadament la situació del país afecta amb més contundència a treballadors i treballadores d'origen estranger, encara més als menors i joves amb projecte migratori propi. (17 – 19)</p> <p>...tot i no tractar-se ja de cap fenomen. (138)</p>	<p>L'Any 1999, surt al Periódico de Catalunya que 30 nanos menors viuen al pont de la Marina. (3 – 4)</p> <p>la DGAIA es deia DEGAM, tenint en compte que menor és una categoria jurídica i depèn de justícia no de protecció. (7 – 8)</p> <p>DGAIA diu que amb aquests joves es pot treballar i a partir d'aquí fem recursos normalitzats, que puguin participar (15 – 17)</p> <p>Mohamed tutelat + Mohamed extutelat = Mohamed sense llar. (18 – 19)</p> <p>Per als menors està tot ple de recursos però no per als majors de 18 anys. (20)</p> <p>Hi ha nanos que porten 8 o 9 mesos a Barcelona i no la coneixen (44)</p> <p>Fenomen migratori on la gent migra per millorar la seva situació i això s'ha donat i serà sempre. Ni es pot treballar amb tots ni</p>	<p>Fa uns anys ja es va produir una gran arribada de menors i joves MENA, i la falta d'experiència de les administracions i les entitats, va provocar moltes dificultats en oferir una resposta adequada a la situació. (3.5)</p> <p>Actualment partim amb molta més expertesa, encara que considero que fa falta més formació sobre el fenomen i més recursos pel col·lectiu. (6-7)</p>

		<p>tots son dolents. Lo important es treballar individualment, amb cada nano. (92 – 94)</p> <p>El Marroc ha perdut tres generacions de joves i l'importa una merda, i cada cop que es parla és una eina per negociar la pesca i quants diners em donarà Europa. (122 – 124)</p> <p>Ara tenim una situació que és així: tenim un puto embut, on l'any passat vam viure situacions molt anòmales. Al setembre, recordo una reunió a la qual ens va convocar C. H. , aquest home i G. O. (DGAIA). Una reunió molt positiva i propositiva, <i>en plan</i> de presentar-nos tots els projectes que vulgueu que els pagarem... i just després va haver-hi una discussió que em va comentar un director d'un CRAE d'una altra entitat que porten 3 mesos sense cobrar. Com s'atreveixen a mentir-nos així en la nostra</p>	
--	--	---	--

		<p>puta cara? És una falta de respecte (167 – 173)</p> <p>La situació que tenim es aquesta, el 2108 van venir 5000 nous casos, aquest any no sabem quants vindran, en gener i febrer eren quasi 800, portem 200. Per aquesta raó s'han obert molts recursos com el de Castelldefels (185 – 187)</p> <p>L'estiu passat com van haver-hi molts xavals a comissaria dormint a estoretes de ioga a la Ciutat de la Justícia, el Fiscal General de Barcelona li va dir a la DGAIA què com no complís les seves funcions la ficaria a la presó, (198 – 201)</p> <p>La taula de país ha generat un document amb 125 aportacions. Són 125 cosetes que volem fer, però sense diners (214 – 215)</p> <p>En 20 anys no hem après una merda, no hem après res, aquest fenomen porta 20 anys a</p>	
--	--	---	--

		<p>Barcelona i estem com a l'any 1999. (217 – 219)</p> <p>M'he trobat un document de l'any 2001, i fixat que anem una mica per la mateixa línia, a fer lo mateix. Imaginat, és una involució. (220 – 221)</p> <p>Més enllà de l'experiència no pots tenir una perspectiva històrica, es complicat. (230 – 231)</p> <p>No sé com ho enfronten altres entitats, però el tema és aquest. És molt arriscat, i té moltes variables, hi ha molta gent pensant en això, però si es fa així és perquè de moment no sabem com es fa (334 – 336)</p> <p>L'any 1998 estàvem pitjor. Teníem cura de <i>yonkis</i>, ara tenim altres variables legislatives i de l'entorn, és a dir una mica la societat està bé, (349 – 350)</p>	
<p><u>Codi 2</u> Resposta Ad. Pública</p>	<p>diferents moments en quant a l'atenció als joves (45)</p>	<p>La DGAM (actualment la DGAIA que actualment diu que s'ha de treballar amb</p>	<p>Han iniciat plans estratègics per donar una correcta solució, i a nivell local</p>

	<p>Primerament és va optar per la creació de centres exclusius per a ells i amb el pas dels anys finalment es va veure com un model “gueto” que no afavoria la integració social. (46 – 47)</p> <p>Posteriorment es van anar fent passos mica en mica per apostar per la convivència entre joves autòctons i estrangers als centres. (48 – 49)</p>	<p>tothom) deia que amb aquests nanos no es podia treballar, concepte refractari “con estos niños no se puede trabajar”. (10 – 12)</p> <p>Però ara hem de dir que el “café para todos no existe”. Que no es pot treballar amb tothom. (88 – 89)</p> <p>Als centres de justícia tenen 40 clients, i d’aquest 38 són MMNA, al final no hi ha inversions, no em serveix que diguin que no hi ha diners que és mentida, doncs és voluntat política, però si tu inverteixes ara que és més barato, deixaràs d’invertir en una presó. (142- 145)</p> <p>Els Mossos d’Esquadra es presentessin a les 11 del matí al teu centre a portar-te un jove (176 – 177)</p> <p>És el director del centre, que no pot atendre a aquest jove li demanen el seu nom, i perquè el meu en lloc del de l’amo? (180 – 181)</p>	<p>moltes entitats s’han unit amb l’administració, per crear comissions i trobades per realitzar.. (9 – 10)</p> <p>Ha fet contacte amb entitats per obrir noves places, però considero que a vegades la manera no ha estat la correcta. (11 – 12)</p> <p>Si no es te compte amb professionals experts que puguin mantenir un projecte d’aquestes característiques, no es poden obrir recursos, ja que no tenen cap garantia d’èxit (12- 14)</p>
--	--	---	---

		<p>Es donaven situacions realment anòmales, cases de colònies. (181 – 182) Parlar amb la unió de pagesos, per tal que mentes no haguessin pagesos recollint que fiquessin a MMNA, en certa manera estem parlat d'això. (183 – 184)</p> <p>Un equip educatiu agredit, i no es contempla com accident laboral sinó com a malaltia comuna. (193 – 194)</p> <p>És per cremar-nos (195)</p> <p>Quina és la seva funció? Gestionar places, jo com a educador faig itineraris (201 – 202)</p>	
<p><u>Codi 3</u></p> <p>Dicotomia menor – major d'edat</p>	<p>Aquesta dicotomia existeix (56)</p> <p>... en quant al tractament legislatiu (58)</p> <p>...ens trobem davant la incongruència de tenir un NIE com a menor tutelat per l'administració però sense autorització a treballar, sotmesos a les lleis d'estrangeria la qual els hi demana una</p>	<p>El reconeixement és fonamental per a tothom i més per als nostres joves que no els reben enlloc, que fins i tot pot ser alguns no l'ha rebut mai (49 – 50)</p> <p>El reconeixement és un <i>subidón</i> molt interessant a nivell d'autoconfiança i</p>	<p>Legislativament sí que hi ha diferències, sobretot a nivell judicial. (18)</p> <p>Si mantenim aquesta concepció de major i menor d'edat, seguirem amb l'atenció assistencialista i no pas integrador, i per</p>

	<p>oferta laboral amb requisits determinats per poder tramitar un NIE amb autorització a treballar. Podem dir es troben atrapats en un parany del sistema...i en definitiva és el propi sistema que crea bosses vulnerabilitat, pobresa, marginació... (59 – 64)</p>	<p>permet trobar-se amb situacions que ni s'imaginem (51 – 52)</p> <p>Amb dos anys de tutela pots demanar la nacionalitat espanyola. Tots surten sense aquesta,(150 – 152)</p> <p>7 mesos A Arenys de Munt tocant-me els ous i ficant-me alcohol per un tub perquè tinc 17 anys i estic avorrit, es això el que passa. (203 – 205)</p> <p>Els nostres nois no arriben a CRAE, els CRAE són per a població autòctona, una mica seguim treballant amb els itineraris amb els d'aquí i amb els d'allà. (211 – 213)</p>	<p>tant no es donarà una resposta adequada al fenomen. (20 – 22)</p>
<p><u>Codi 4</u> Concepte col·lectiu</p>	<p>Per mi: FORTALESSA I RESILÈNCIA. (66)</p>	<p>Aquesta puta societat ha de classificar tot, llavors no conceben les famílies estructurades. (136 – 137)</p> <p>La percepció a nivell de barri</p>	<p>No considero que s'hagi de parlar de conceptes, això provoca encara més estigmatització del col·lectiu. (24 -25)</p> <p>Són joves amb moltes capacitats que venen al país a buscar una vida millor, i</p>

		aquest barri està ple de persones grans marroquines que diuen que ens estan embrutant el nom. (139 – 140)	volen aportar tot el que són i saben al territori que els acull. (25 - 26)
<u>Codi 5</u> Perfils migratoris	Necessitats econòmiques, culturals – acadèmics, esperit aventurer....afegiria necessitats de salut, necessitats bàsiques que el seu estat no garanteix per a totes les persones en igualtat o no en condicions mínimament acceptables. (69 – 72)	Abans venien per buscar feina i ajudar a la família, des de fa un parell d’anys parlem de llibertat, vull parlar del que jo vull dir, de política, això es sent des de fa un parell d’anys. (126 – 128) Els projectes migratoris del sud que trien el millor dels candidats dels fills i que vingui cap aquí d’alt, no ho contempen (137 – 138) Hi ha alguns perfil migratoris identificats, els <i>tanjaua</i> i els del nord (244) Tenim els berebers del sud (<i>Shluj</i>). (245) Competencialment solen ser més competents els <i>tanjaua</i> , perquè han viscut en una metròpolis (250 – 251)	De tot tipus. La majoria de jove provenen de poblacions del Marroc pobres i amb un baix nivell cultural. (29 – 30) Encara que són joves que tenen moltes habilitats que el permetin esdevenir un jove autònom quan arriba a la majoria d’edat. (30 – 31) Les noies presenten les mateixes característiques que els nois, però tenen altres necessitats. (32 – 33)

		<p>Majoritàriament són aquests dos perfils (252)</p> <p>Últimament notem que venen més de Nador i Melilla, que són un punt intermedi entre trapelles com els del nord, però més competencials i forts que els del sud. (252 – 255)</p>	
<p><u>Codi 6</u></p> <p>Canvis majoria d'edat JMMNA</p>	<p>... abans de la crisi econòmica aquests joves tenien una millor perspectiva en quant a les seves possibilitats d'inserció laboral (12 – 14)</p> <p>Arrel el 2008 aproximadament la situació del país afecta amb més contundència a treballadors i treballadores d'origen estranger, encara més als menors i joves amb projecte migratori propi. (17 – 19)</p>	<p>F. feia la majoria d'edat i la DGAIA no havia una proposta de continuïtat (261 – 262)</p> <p>No pots garantir la pernoctació/pernocta del xaval (263 – 264)</p> <p>No hi ha recursos (265)</p> <p>La majoria d'edat es clar que és un drama. La proposta ve poc a poc, en teoria la proposta per l'ASJTET per a la continuïtat, tenint en compte què el 78% dels joves menors de 30 anys viuen a casa dels pares, com podem dir-los als 18 anys vés-te a la</p>	<p>la majoria només poden accedir a una prestació econòmica de 6 mesos, insuficient per poder emancipar-se; no compten amb suport familiar; i no compten amb permís de treball. (40 – 42)</p> <p>S'han d'enfrontar a ser autònoms en un territori amb una cultura i un idioma diferent. (42 – 43)</p> <p>La barrera que suposa l'accés al mercat laboral, sense el permís de treball. (44)</p>

		merda. (272 – 275) Discussió d'extutelats amb SAIAR (492)	
<u>Codi 7</u> % JMNA documentació regular, documentació barrera	<p>Pregunta 1</p> <p>NIE com a menor tutelat per l'administració però sense autorització a treballar, sotmesos a les lleis d'estrangeria la qual els hi demana una oferta laboral amb requisits determinats per poder tramitar un NIE amb autorització a treballar. (20 – 23)</p> <p>...ens trobem davant la incongruència de tenir un NIE com a menor tutelat per l'administració però sense autorització a treballar, sotmesos a les lleis d'estrangeria la qual els hi demana una oferta laboral amb requisits determinats per poder tramitar un NIE amb autorització a treballar. Podem dir es troben atrapats en un parany del sistema...i en definitiva és el propi sistema que crea bosses vulnerabilitat, pobresa, marginació... (59 – 64)</p>	<p>Amb dos anys de tutela pots demanar la nacionalitat espanyola. Tots surten sense aquesta, t'estic dient que amb dos de tutela la pots demanar quan surtis i amb dos exàmens que valen 300€ (un d'ells sobre cultura) tu ho pots demanar, la llei existeix... (150 – 153)</p> <p>Una cosa és que la llei existeixi, i l'altra que aquesta es faci servir, és que a ells no els interessa. (154 – 155)</p> <p>La situació jurídica no és tant el problema a la formació si pot entrar qualsevol, però en el Servei d'habitatge no pot entrar qualsevol. Nosaltres no podem ajudar a que tingui un permís de residència, és impossible. (289 – 292)</p> <p>Un arrelament és que estiguis tres anys aquí i ho demostris. (292 – 293)</p>	<p>Sí que és una barrera, però pels agents externs que intervenen. (51)</p> <p>Si tots els agents encarregats d'aquesta tasca fessin correctament no hi hauria cap problema i els joves estarien documentats i per tant podrien accedir a tots els recursos que els permetran intrigar-se al territori (54 – 57)</p>

		<p>Els nois han de demanar el permís de residència, la putada és aconseguir el permís de treball, molt putada. (296 – 297)</p> <p>Les entitats, generàvem un document que són els mitjans de vida, que la Subdelegació del Govern s’ho creu i renova els permisos de residència de un anys per l’altre. (300 – 302)</p> <p>Els permisos de residència no ens preocupen, allò que ens preocupa (303)</p> <p>El W. fa pràctiques. el responsable li diu: et volem aquí. Però passa el tercer mes i encara no han presentat la documentació. (308 – 313)</p> <p>Però has de tenir un document notarial de constitució empresarial que val 4000 € i ho has de portar tu al Departament de Treball i fer-te càrrec, és a dir què és un tema espinós. (322 – 324)</p>	
--	--	---	--

		<p>És una manera de donar-li el caramel per tal que s'esforci al màxim i aprofitar-se. (330)</p> <p>Nosaltres competim amb el "Jordi", és a dir Jordi vs. Walid. El Jordi té un DNI (331 – 332)</p>	
<p><u>Codi 8</u></p> <p>Recursos i suficiència</p>	<p>PEC (prestació econòmica curta) que té una durada de 6 mesos. (110 – 111)</p> <p>prestació com a jove extutelat si la tutela s'ha donat per un mínim de 3 anys. (111 – 112)</p> <p>La situació actual de país, les dificultats en quant als processos d'inserció socio laboral, el cost de la vida, etc...com totes les ajudes socials podem considerar no hi han destinats recursos suficients. (112 – 114)</p>	<p>Per als menors està tot ple de recursos però no per als majors de 18 anys. (20)</p> <p>Formació de 3 mesos. (54)</p> <p>Programa NECOME. (55)</p> <p>No hi ha recursos, no hi ha mitjans. (81)</p> <p>Però ara hem de dir que el "café para todos no existe". Que no es pot treballar amb tothom. (88 – 89)</p> <p>De pis d'extuelats normativa de l'ASJTET, passa a centre de dia. (95 – 96)</p> <p>Hi ha molts recursos per a menors, centres d'emergència, centres d'acollida, no s'ha obert res de nou, bé al desembre de 2018 es</p>	<p>Dels que disposa la cartera de recursos de DGAIA: Centres d'acollida, pisos d'autonomia, CRAES, Residències de major 16-21 anys... (60 – 61)</p> <p>A nivell formatiu és necessari que hi hagin més recursos per poder capacitar als joves en competències bàsiques i tècniques. (61 – 63)</p> <p>El que funciona són recursos més petits, més familiar, amb capacitat de donar al jove un lloc per viure just i de qualitat, així com tractar la seva individualitat en el seu procés. (65 – 67)</p>

		<p>van obrir 250 places noves, però això... Per cobrir necessitats bàsiques (196 – 198)</p> <p>Els nostres nois no arriben a CRAEs, els CRAEs són per a població autòctona, una mica seguim treballant amb els itineraris amb els d'aquí i amb els d'allà. (211 – 213)</p> <p>No hi ha recursos (265)</p> <p>Que hi hagi plaça, que s'accepti.. (279 – 280)</p>	
<p><u>Codi 9</u></p> <p>Educador referent professional dels JMNA</p>	<p>Si es clar, per descomptat. (117)</p>	<p>Jo conec com funciona Barcelona i què han de fer per quedar-se aquí (100 – 101)</p> <p>Un pla de treball: doncs necessitem una eina que projecti que es el que vols fer. (119 – 120)</p> <p>Jo com a educador faig itineraris (202) Jo porto 20 anys i un dia els vaig comptar i eren més de 500 no sé, crec què de tots els que he vist, el 10% s'han perdut i el 90% ho han fet bé. (228 – 230)</p>	<p>Evidentment. A banda de molts altres professionals del sector social que també poden ser els seus referents. (70 – 71)</p> <p>El referent és una persona que ha d'establir un vincle amb el jove, capaç de guiar-lo durant tot el seu camí fins a l'autonomia. (71 – 72)</p>

		Som putos elements de control, i quan surten d'aquí es com vinga, hasta luego. (232 – 233)	
<u>Codi 10</u> Coneixements pràctica professional educador/a social	Allò important és quelcom tan bàsic com tenir presents aspectes com: el respecte, l' escolta activa, transmetre estimació a la seva individualitat, potenciar els subjectes (118 – 119) ...tanmateix saber limitar evidentment, ser ferm quan toca...això últim no és tan complicat quan s'han tingut presents la resta de coses abans i s'ha creat un vincle des del qual després realment poder treballar educativament. (119 – 126)	El reconeixement és molt important, igual que el vincle en la tutoria. (73 – 74) Es necessita un equip potent, experimentat, un equip molt fort. (83 – 84) Aquells que estan començant a treballar ara i ja odien la seva feina o educadores de 18 anys que treballen amb joves de 17 anys, bfff. L'experiència és un grau, Conèixer l'altre costat és súper important, però estem on estem. (84 – 87) Jo conec com funciona Barcelona i què han de fer per quedar-se aquí, (100 – 101) Jo crec que tots podem generar aquest tipus de criteris. (106 – 107)	La cultura. Un educador/a que no sap de la cultura d'un procedeix la persona que ha d'atendre, no podrà establir un bon vincle, ni oferir-li el patrimoni cultural adient per la seva integració. (76 – 78) Si no saps que tens davant, no el pots ajudar. (78) La formació i l'experiència no es imprescindible. És important formar equips on algun educador tingui experiència amb el col·lectiu i conegui la cultura. D'aquesta manera pot guiar a la resta de professionals, i poden aprendre de la seva experiència. (81 – 84)

		<p>Un pla de treball: doncs necessitem una eina que projecti que es el que vols fer (119 – 120)</p> <p>El sentit comú, lo més complicat és ser just perquè som persones (363)</p> <p>A nosaltres ningú ens ha ensenyat a gestionar les emocions. Ho anem fent com podem, però si és una mica pitjor què la justícia, (ser just) el tema de gestionar les emocions és molt difícil, doncs a estos et veus venut. (372 – 375)</p> <p>Experiència (389)</p> <p>Coses bàsiques com interessar-nos. (392)</p> <p>Quan treballes tot el tema de la multiculturalitat. (393 – 394)</p>	
<p><u>Codi 11</u> Interdisciplinarietat</p>	<p>Dins d'un mateix servei de tipus residencial o similar penso no és indispensable, si en coordinació externa, és absolutament necessari i important treballar en xarxa amb els diferents professionals implicats al cas. (131 – 133)</p>	<p>Ens hem adonat que transversalment hem de treballar el suport emocional. (80 – 81)</p>	<p>Evidentment. Necessitem professionals de tots els sectors, que puguin aportar el seu coneixement sobre el fenomen. (86 – 87)</p>

			No només els educadors sabem de col·lectius en risc d'exclusió social, necessitem psicòlegs que aportin una visió més biològica, i pedagogs i mestres que aportin més coneixement educatiu. (87 – 89)
<u>Codi 12</u> Propostes/futur	Com ja he dit crec que per una banda seria important replantejar-se el circuit i sistema establert per a l'atenció del col·lectiu i abordar-lo des de les característiques i necessitats reals i no des del prisma que ens marquen les idees establertes i patrons culturals propis, ja que, sota el meu punt de vista, tot i no tractar-se ja de cap fenomen. (135 – 138) seguim en els errors de sempre davant l'atenció d'aquests menors i joves...per una altra banda seria fonamental la implicació de les autoritats competents en un canvi de legislació en relació a la situació documental es refereix...aspectes summament complicats	A nivell general sobre el fenomen MMNA i JMNA és molt complicat (453 – 454) Avui dia tot el que està emergint no contempla ajudar a <i>moros de merda</i> (455 – 456) No crec que el pronòstic sigui bo. (457)	A l'Administració, s'hauria de considerar el fenomen MENA com un fenomen estructural i no d'urgència, i dotar la partida de pressupost amb més recursos que donin resposta a les necessitats que s'estan trobant. (91 – 93) ...fer que tot l'Estat Espanyol participi del fenomen, i potenciar altres autonomies, les quals tenen un fort potencial econòmic, perquè puguin acollir a aquests joves, i que en futur, puguin esdevenir ciutadans que facin créixer i mantenir l'econòmica de l'autonomia. (93 – 96)

	malauradament i que impliquen unes polítiques d'estrangeria restrictives i globalitzades que afecta a tantes persones arreu del món. (139 – 143)		
--	--	--	--

Resum de cada codi vertical

CODI 1 → Aquest primer codi fa referència al recorregut del “fenomen” dels MMNA i els JMNA i els tres educadors socials coincideixen en el fet que aquest ja no es pot considerar un fenomen, perquè l’arribada d’aquests infants i joves ha estat quelcom habitual, freqüent i continua, no fenomenològica, tot i que afirmen que els darrers anys s’han produït arribades d’un volum no conegut abans col·lapsant el sistema d’atenció. També fan referència al fet que inexperiència d’anys enrere per part de les administracions i entitats va provocar dificultats en la resposta a la situació, però actualment es compta amb més expertesa. Un dels educadors entrevistats posa rellevància en què tot i que als inicis de l’arribada dels MMNA fa uns 20 anys es tractava amb persones drogodependents i ara comptant amb altres variables legislatives i de l’entorn la situació no és aquesta, però considera que no més enllà de la pròpia experiència professional amb aquests joves no pot disposar d’un històric, tot i que considera que no s’ha après res i ha donat lloc a la involució, doncs els projectes i itineraris que es van elaborar fa 19 anys en cara els serveix.

CODI 2 → En aquest segon codi els educadors socials traslladen la seva experiència en relació a la resposta de l’Administració vers el col·lectiu, on dos educadors coincideixen a dir que hi ha hagut diferents moments pel que fa a la resposta a l’arribada, doncs en un principi es va abordar creant centres exclusius i amb el pas dels anys es van adonar que no afavoria la integració social de mica en mica es van anar fent passos per apostar per la convivència entre els joves “autòctons” i els migrants. De fet un dels educadors comenta l’inici els plans estratègics per una correcta resposta, però que aquestes no sempre han estat correctes, on un error evident és no tenir en compte a professionals experts, amb un llarg recorregut històric amb el col·lectiu. Un dels educadors posa èmfasi que s’està tornant a la resposta inicial del fenomen amb centres apartats i exclusius per ells, com als centres de justícia juvenil aquest col·lectiu abasta un percentatge molt alt de places.

CODI 3 → El tercer codi respon si existeix diferència en casos de menors tutelats i majors de 18 anys extutelats, tots tres educadors socials consideren que aquesta dicotomia existeix en l’àmbit legislatiu i judicial, doncs els menors disposen de recursos i drets que els majors d’edat amb la llei d’estrangeria a sobre no. De fet afirmen, que molts dels joves extutelats surten dels centres sense la tramitació de la documentació, dificultant encara més la seva legalització i oportunitats per trobar un contracte de treball i apostar per un

itinerari d'autonomia. L'aïllament d'aquests joves a ciutats fora de Barcelona també n'és una diferència a més que aquests no arriben als CRAE, com la població autòctona.

CODI 4 → Aquest quart codi fa referència a la conceptualització del col·lectiu, tal com hem fet referència a l'inici del marc teòric d'aquesta recerca, on tots tres educadors socials coincideixen que cal deixar de banda les conceptualitzacions, tot i que un afirma que aquesta societat necessita posar nom a tot. Dos educadors consideren que cal evitar aquesta pràctica per tal d'evitar l'estigmatització del col·lectiu. Vull fer esment de dos conceptes amb els quals una educadora vol definir, en cas que fos necessari al col·lectiu; fortalesa i resiliència.

CODI 5 → En aquest cinquè perfil ens permet aproximar-nos als perfils de JMNA d'aquests recursos els quals coincideixen en què hi ha hagut canvis en els objectius de les migracions, perquè aquestes no només són per causes econòmiques, com es pot pensar generalment, sinó que aquestes van més enllà com un educador que fa referència a necessitats acadèmiques i la recerca de la llibertat. De fet, consideren que aquests joves, majoritàriament, disposen de moltes habilitats per esdevenir autònoms, encara que vinguin de poblacions amb baix nivell cultural. Un dels educadors fa referència a perfils per la ciutat o poble d'origen d'aquells que més n'arriben a Catalunya, com poden ser els provinents de la ciutat de Tànger, que els considera més competents pel que fa a què aquesta ciutat és una metròpolis que pot tenir similituds amb la nostra ciutat, i per una altra banda els berbers els quals no es troben habituats a la ciutat, perquè provenen de zones rurals.

CODI 6 → Aquest sisè codi fa referència als canvis que suposa assolir la majoria d'edat, l'objectiu emblema d'aquesta recerca, dos dels educadors coincideixen en el fet que no sempre tenen accés a la prestació econòmica de 6 mesos i per tant tampoc es pot garantir la pernoctació dels joves en un servei, no disposen de recursos per emancipar-se, la resposta de continuïtat per part de l'ASJTET es realitza molt a poc a poc donat el col·lapse, aquests joves s'enfronten al deure de ser autònoms quan des del 2008 es pateix la crisi econòmica i en conseqüència el 78% dels joves menors de 30 anys encara viuen amb els pares, Amb aquesta situació aquests joves es troben amb més barreres com poden ser: l'accés al mercat de treball sense el permís, la barrera lingüística, i cap suport familiar.

CODI 7 → El setè codi fa referència al percentatge de joves extutelats que disposen de documentació regular, i si la no obtenció de la mateixa pot suposar una barrera, tot i que aquest codi també s'ha vist reflectit en l'anterior, hi ha dades interessants com que encara que un cop han estat tutelats dos anys tenen dret a la documentació regular, aquesta no els permet incorporar-se al món laboral. De fet asseguren que treballen sota la incongruència on els joves disposen d'un NIE que els identifica però que alhora els sotmet a llei d'estrangeria, ja que aquest no els permet accedir a una feina, i en cas de poder accedir ells han de trobar per si mateixos, amb les barreres que hem comentat al punt anterior, un contracte de treball mínim d'un any, per tant tal com afirma un dels educadors aquests joves es troben competint per entrar al món laboral amb joves autòctons que disposen d'una documentació que els permet treballar però no surten des de la mateixa línia de sortida per arribar a aquella meta, sense oblidar-nos de la situació de crisi esmentada en punts anteriors on no és gens fàcil trobar-ne una feina i un any de contracte.

CODI 8 → Aquest vuitè codi relacionat amb l'anterior es refereix als recursos i la suficiència dels mateixos per a la realització d'itinerari d'autonomia i emancipació d'aquests joves. L'educadora comenta que poden disposar de la prestació econòmica curta, de 6 mesos com a jove extutelat si aquesta s'ha donat com a mínim durant 3 anys. El segon educador considera que hi ha molts més recursos per als menors que no pas per als joves, ja que aquests disposen de centres d'emergència, d'acollida, tot i que només són places que s'obren. Però en el cas dels joves cal que un s'emancipi per tal de obrir aquella plaça i això no passa. El tercer educador divideix els recursos per àmbits, es a dir per una banda els recursos de la cartera de la DGAIA, és a dir els pisos d'autonomia les residències de majors fins als 21 anys, en l'àmbit formatiu considera que hi ha manca de recursos per tal de formar i capacitar als joves, i també en el tipus de centres on ell considera que cal que siguin recursos més familiars per donar un lloc just i de qualitat per a la seva individualitat. Per tant, tots tres educadors socials consideren que hi ha limitació i insuficiència de recursos per als JMNA.

CODI 9 → El novè codi fa referència a la figura de l'educador/a social com a referent educatiu d'aquests joves, on dos dels tres educadors coincideixen en el fet que si, tot i que tenen en compte la necessitat d'altres professionals per treballar tota la dimensió de la persona, consideren que el referent d'aquest jove ha de ser una persona que estableixi vincle amb ell, guiar-lo i acompanyar-lo durant tot el procés fins a la seva autonomia. Per

una altra banda un dels educadors, considera que de vegades podem ser elements de control i per tant no podem realitzar l'itinerari o pla de treball establert sense tenir en compte la individualitat del jove.

CODI 10 → Aquest desè codi ens remet als coneixements que consideren bàsics per a la pràctica professional de l'educador amb el col·lectiu, l'educadora considera que hi ha aspectes importants com el respecte, l'escolta activa, transmetre estimació a la individualitat, la potenciació dels mateixos subjectes i saber transmetre límits, per poder realitzar la nostra tasca socioeducativa o treballar educativament. Els altres dos educadors consideren que l'experiència amb el col·lectiu és important tot i que no imprescindible, i consideren important el coneixement de l'altre, la seva cultura, mostrar-nos interessants per l'altre per tal d'establir vincle.

CODI 11 → L'onzè codi en referència a la interdisciplinarietat, ja comentada anteriorment, mentre l'educadora considera que els serveis residencials no és indispensable la interdisciplinarietat però si la multidisciplinarietat, en coordinació externa és important la interdisciplinarietat en quant. A treballar en xarxa amb professionals implicats en cada cas. Coincidint amb aquesta última anotació un dels educadors considera que són necessaris professionals de tots els àmbits per tal d'aportar coneixement al "fenomen" doncs per exemple es necessiten psicòlegs que aportin una visió biològica o pedagogs i mestres que aportin coneixement educatiu.

CODI 12 →

Al dotzè i últim codi s'aborden propostes o pronòstic del fenomen, on per una banda un dels educadors es troba amb el neguit de no sap cap a on va el fenomen i considera que pot ser cap a un pronòstic "no bo", on la situació social i política que emergeix no contempla l'ajut al col·lectiu, però per una altra banda trobem que els altres dos educadors consideren que han d'haver-hi canvis estructurals en relació al col·lectiu, replantejant-se el circuit que es dona per abordar-lo doncs no és un nou cas, aquest ha de disposar dels seus propis recursos sense considerar-lo d'emergència, tenir en compte les característiques i necessitats reals no abordar-lo des dels patrons culturals propis, canvis en la legislació en referència a la situació documental dels joves i les polítiques restrictives d'estrangeria, on tot l'estat Espanyol intervingui en el fenomen per disposar de suficients recursos amb l'objectiu de que esdevinguin ciutadans.

8. ANÀLISI

Des dels anys 90 a Espanya es donen migracions de menors d'edat, per tant tal com asseguren els estudis consultats i els educadors socials entrevistats ja no podem parlar d'un fenomen, doncs es tracta d'una pràctica habitual i contínua. Des del 2016 aquestes arribades han anat incrementant de 684 nous casos atesos per l'ASJTET a 2156 casos nous l'any 2018. Però existeix la limitació de registrar a menors que arriben a la península per via terrestre, per tant les dades i les situacions d'aquests menors i joves no detectats no es veuen reflectits en el diversos informes utilitzats i únicament en aquesta investigació respecte al cas d'un JMNA major d'edat que va accedir a una entrevista.

Tal com s'ha pogut constatar, els MMNA, en ser detectats pel sistema de protecció passen a ser acollits i disposen de la cobertura de necessitats bàsiques, acompanyament i accés a recursos, sent un 93% dels joves enquestats els que han estat tutelats per la DGAIA. En canvi, quan els JMNA assoleixen la majoria d'edat, és a dir, són extutelats, es troben en situació d'exclusió, doncs són expulsats del sistema de protecció i en conseqüència no disposen de xarxes socials i familiars, com hem vist, realitzen el periple migratori individualment.

La seva situació administrativa és irregular en realitzar el pas de MMNA a JMNA, de fet només el 60% dels joves enquestats ha regularitzat la seva situació davant d'un 40% que no l'ha regularitzat. Però en el cas d'haver regularitzat la situació jurídica, majoritàriament un NIE (residència) sense permís de treball, aquests necessiten un contracte de treball mínim d'un any per poder mantenir la documentació regular i aconseguir que aquesta sigui amb permís de treball. Per tant, es pot afirmar que la dicotomia de menor al qual protegir i major d'edat al qual controlar per la llei d'estrangeria és evident.

Els JMNA que han arribat a la península i han estat atesos pel sistema de protecció al llarg del primer semestre de 2018 en un 85% són nois entre els 15 i 17 anys, tal com hem vist el llarg del document, és a dir molt propers a assolir els 18 anys. En conseqüència la situació en què es troben els JMNA en assolir els 18 anys dificulta el procés d'emancipació i autonomia, ja que el 80% considera impossible trobar un contracte de treball i en conseqüència la independència econòmica.

Els JMNA extutelats adherits a l'ASJTET disposen d'una prestació econòmica de 663,97 € al llarg de 3 anys, si aquests han estat tutelats durant 3 anys i compleixen tots els requisits, en canvi aquells JMNA que no han estat tutelats durant els tres anys disposen únicament de la prestació temporal limitada de 6 mesos, els quals són insuficients per a les dificultats que troben per realitzar aquest procés. En conseqüència, automàticament es troben en situació de carrer tal com afirmen el 100% dels enquestats que s'han trobat o encara es troben sense recursos residencials o pisos d'autonomia. De fet, els recursos més coneguts per aquests joves són els albergs, centres de dia, dutxes públiques, menjadors socials, pensions, és a dir recursos per cobrir necessitats bàsiques però sense un acompanyament socioeducatiu i de d'inserció sociolaboral per realitzar el procés d'emancipació, a més el 100% dels joves considera que no hi ha suficients recursos referint-se a centres residencials, pisos d'autonomia o els anteriorment mencionats per cobrir necessitats bàsiques, un exemple són els menjadors socials o albergs on en ser recursos oberts per a tothom les llargues cues no asseguren l'opció de dormir sota un sostre o disposar d'un àpat.

Tota aquesta situació porta als JMNA a patir conflictes interpersonals, perquè es veuen abocats a portar a terme conductes de risc, com els petits furts per a la subsistència o el consum de tòxics per evadir-se de la realitat de viure al carrer o mitigar la gana, tal com afirma un dels educadors entrevistats aquests joves es troben exclosos i apartats de la societat, sense cap activitat que realitzar i, per tant, cauen en aquestes activitats que provoquen el deteriorament de la seva salut física i mental doncs assolixen nivells molt alts de frustració per no poder assolir l'objectiu inicial del procés migratori i en conseqüència baixa autoestima, una autopercepció negativa pel que fa a no complir l'objectiu personal i familiar.

La xarxa d'infraestructures per atendre a extutelats es configura en proporció a l'arribada de MMNA creant serveis i places amb caràcter d'urgència, fins ara la DGAIA ha obert 1.522 places noves per a joves entre 16 i 21 anys, i aquesta treballa sota una predicció de 3.159 noves arribades el 2019 tot i que no especifica doncs engloba a infants i joves, i considero que és inevitable preguntar-nos on aniran a parar els nous casos de JMNA que assoliran la majoria d'edat, doncs ja l'any 2018 els joves entre els 15 i 17 anys formaven el 85% de les arribades, i sembla que aquesta pràctica dins el col·lectiu va en augment.

En definitiva, haig de tornar a recollir a García (2016) la qual resum el pas dels 17 als 18 anys dels JMNA extutelats com “l’abisme de la majoria d’edat”, que ja en 2016 els joves consideraven igual que en aquesta investigació la insuficiència de recursos que els avoca al *sensellarisme*.

Aquesta situació d’insuficiència i col·lapse ha donat lloc a l’aparició d’associacions i entitats voluntàries per donar resposta a les necessitats del col·lectiu, com pot ser l’associació exmenas, la qual s’encarrega de visibilitzar totes les necessitats i mancances que pateix el col·lectiu de JMNA extutelats, principalment trencant amb l’estigmatització i fent de pont entre els JMNA i l’Administració o altres entitats que puguin donar suport a aquests joves.

També l’entitat Punt de referència que mitjançant diversos projectes, professionals i persones voluntàries aconsegueix l’acollida de JMNA majors de 18 anys que fan de suport en les necessitats bàsiques i afectives, l’aprenentatge d’habilitats i potenciació de competències, la inserció social i l’autonomia del jove, el coneixement de la ciutat, la creació de vincles, tot des d’una base estable, segura i més propera a una “família” i una llar.

Tot i que l’objectiu d’aquesta recerca no és realitzar una comparació amb la situació dels JMNA extutelats i població “autòctona” extutelada, sí que cal aprofundir en quina situació es troben aquests joves doncs segons l’estudi realitzat per Jariot *et al.* (2015) els joves que es troben tutelats a centres residencials com el CRAE igual que els JMNA no troben itineraris per a l’emancipació fonamentats en la seva individualitat i casuística en relació a la formació professional, doncs majoritàriament aquests joves no finalitzen els estudis reglats (ESO) ja sigui pels canvis de centre, o que només disposen de programes externs per a la inserció laboral. Per tant, aquests, no són considerats pels joves com una preparació a la inserció. De fet, pateixen la manca de suport familiar, l’escassa motivació i baixa autoestima acadèmica què junt amb la necessitat de trobar una feina que els aporti un suport econòmic els fa deixar de banda els estudis, i en conseqüència l’accés al món laboral els limita a feines precàries i trajectòries laborals discontinües. A més els dos col·lectius comparteixen inseguretats, angoixa i desestructuració en assolir la majoria d’edat.

D'una altra banda, la situació d'extutelats per a joves autòctons i JMNA és desigual en assolir la majoria d'edat doncs els JMNA no tenen accés a formacions reglades ni a documentació regular amb permís de treball per assolir l'emancipació. Tampoc accés a l'habitatge, trobem que els extutelats "autòctons" poden tornar amb la família, anar a pisos tutelats o viure pel seu compte, cosa que els JMNA no tenen les mateixes possibilitats d'accés als pisos tutelats només es troben avocats al carrer.

9. CONCLUSIONS

És cert que l'Administració està dotant recursos per a l'atenció dels MMNA doncs, la situació d'aquests es troba regulada jurídicament, però en el cas dels JMNA no trobem una regulació jurídica que els protegeixi, sinó més ve els limita, doncs la llei d'estrangeria els influeix respecte a que han de disposar d'un contracte de treball de mínim d'un any per regularitzar o mantenir la situació jurídica. També és cert que la DGAIA mitjançant l'entitat ASJTET amb programes per a l'emancipació com habitatge, inserció laboral, suport econòmic, acompanyament jurídic, recerca orígens biològics i suport psicològic per a joves extutelats entre els 16 i 21 anys, però aquests no són suficients doncs hi ha joves extutelats que es troben sense documentació regular, sense accés a recursos i en conseqüència, en situació de carrer. L'arribada de MMNA ha col·lapsat el sistema de protecció, però l'arribada de joves propers a assolir la majoria d'edat està donant lloc a situacions d'exclusió i cronificació dels JMNA al carrer o en recursos diürns que no donen resposta a les seves necessitats, aquests venen en la recerca d'un futur millor i es veuen en situació de carrer i sense accés a recursos socials públics per esdevenir ciutadans integrats.

Si les arribades des de l'any 2016 s'han anat multiplicant, tot i que majoritàriament l'arribada s'estava realitzant de menors, entenem que és evident que aquests infants i joves assoliran la majoria d'edat i en conseqüència els sistemes i programes per a joves extutelats, també es "col·lapsaran", potser només es contemplava a aquells joves autòctons o estrangers amb familiars al territori, però en el cas dels MMNA i els JMNA que assoleixen i assoliran la majoria d'edat no es troben contemplats. Per tant, aquests joves han de realitzar un itinerari d'emancipació abans de sortir dels centres residencials a més de contemplar la necessitat de recursos un cop assoleixen la majoria d'edat i no poden seguir en aquests.

A més, després d'analitzar la situació dels JMNA extutelats com la dels joves "autòctons" extutelats, es pot afirmar que la resposta institucional sobre l'emancipació d'aquests joves no és l'adequada creant situacions d'exclusió i desemparament dels joves que s'han trobat sota la seva tutela, i en el cas dels JMNA amb l'afegit de la cronificació del *sensellarisme*.

Per una altra banda, els educadors i les educadores socials són els professionals, majoritàriament, que es troben als centres residencials o pisos d'autonomia, entre altres

recursos, per tant aquesta tasca socioeducativa amb els MMNA i JMNA, conjuntament amb altres professionals, recau en la figura de l'educadora i educador social com a referent d'aquest col·lectiu. Per tant, si aquests són els encarregats i responsables de realitzar itineraris individuals per als MMNA i JMNA amb l'objectiu que assoleixin la majoria d'edat amb projecció a l'emancipació i autonomia.

Aquesta responsabilitat de l'educador és intrínseca de la seva professió, però per tal de portar a terme les diferents accions, conjuntament amb el jove, necessita recursos, serveis, espais i pressupost per portar a terme la seva tasca, funcions i competències. Comptant amb què aquests joves tinguin les necessitats cobertes per iniciar el procés d'emancipació i realitzar les tasques acordades en el seu pla de treball.

D'acord amb l'educadora i els educadores socials entrevistats que treballen per i amb el col·lectiu de JMNA, cal replantejar-se el circuit i sistema establert en l'atenció dels MMNA i JMNA per tal que assoleixin l'emancipació. Per tant les propostes o línies de futur per abordar la situació actual del col·lectiu són:

1. No considerar al col·lectiu dels MMNA i JMNA marroquins com un fenomen d'urgència, sinó estructural.
2. Abordar el fenomen des de les característiques i necessitats reals dels infants i joves.
3. Deixar de banda el prisma que ens marquen les idees establertes i patrons culturals propis.
4. Implicar a les autoritats competents per al canvi de legislació en relació a la situació jurídica basades en les polítiques d'estrangeria actuals.
5. No traslladar a aquests joves a pobles o ciutat allunyades i sense recursos formatius i laborals on no puguin formar-se professionalment, laboralment, i inserir-se socialment.
6. No utilitzar recursos d'oci com són les cases de colònies com a recursos residencials.
7. Prendre consciència que el fenomen és dinàmic i per tant el perfil dels joves i les seves necessitats canvien, l'arribada de MMNA propers a assolir la majoria d'edat és evident.

8. Compartir experiències i metodologies interprofessionals per millorar la situació del col·lectiu i professional.
9. Continuar realitzant investigacions pel que fa al col·lectiu i la identificació de les diferents dimensions d'aquest.
10. Prendre consciència dels diversos canvis que ha realitzat el "fenomen" i alhora treballar en la prevenció i/o la possible anticipació per no donar respostes basades en la urgència que únicament poden ser suficients al llarg d'un petit període de temps.
11. No oblidar que el subjecte ha d'estar al centre, no només per als educadors socials sinó per a la realització de polítiques socials i respostes de l'Administració.
12. Construir coneixement en relació a la pràctica socioeducativa dels professionals per abordar les necessitats col·lectives i individuals dels MMNA i els JMNA.
13. La necessitat de conèixer els valors i relacions que fonamenten els paràmetres culturals per la realització de la comunicació i acompanyament
14. La necessitat d'especialització per part dels professionals que treballen amb i per als MMNA i JMNA, en relació a l'adquisició de competències interculturals i específicament, com aquesta recerca aborda el cas dels marroquins, de la cultura àrab-musulmana.
15. La creació d'un sistema de recollida d'informació sobre el col·lectiu com a "fenomen" estructural.

En resum, la perspectiva que no hem de perdre de vista per abordar el fenomen estructural dels MMNA i JMNA és que aquests infants i joves han vingut a quedar-se i no estan de pas, per tant després de realitzar aquesta recerca podem donar resposta a la pregunta d'investigació acollint-nos a la primera hipòtesi la qual afirma que el sistema de protecció a la infància i l'adolescència i els recursos per a extutelats no realitzen els itineraris adequats per l'assoliment de l'autonomia i independència dels i les JMNA marroquins i marroquines, i en conseqüència, també s'afirma la segona hipòtesi respecte a què els JMNA marroquins extutelats no tenen accés a recursos d'habitatge, inserció social i laboral, per la insuficiència de recursos i la situació administrativa irregular.

Finalment, he d'afegir que en plantejar aquesta investigació per conèixer la situació dels JMNA han sorgit dificultats que han limitat o redirigit la mateixa, doncs l'accés als joves

per conèixer les seves experiències o realitzar alguna tècnica de recollida d'informació han estat rebutjades, per tant he tagut que mantenir el contacte, amb molt de gust, al llarg dels mesos i guanyar-me la seva confiança, a més de canviar i proposar diverses tècniques fins a aconseguir un màxim de 15 JMNA marroquins extutelats que van accedir a realitzar el qüestionari, amb l'afegit de traduir-lo a l'àrab per tal que aquests compreguessin les qüestions i què els resultats fossin els més reals possibles. També l'adaptació constant de les preguntes, perquè no podien ser massa intrusives en relació a les seves activitats diàries per a la subsistència o en relació a com minva el seu estat de salut des de la seva arribada a la Península. Tot i accedir finalment a col·laborar lliurement en la investigació aquests ho feien amb la condició de no donar les seves dades ni signar cap document, sense realitzar cap gravació o que el seu nom o alguna referència als recursos en què han estat es veiés reflectida en aquesta recerca.

Sobre l'accés als educadors i educadores socials també ha estat tot un repte, perquè aquests se senten qüestionats per treballar amb el col·lectiu pel que fa a l'estigmatització d'aquest, a més de fer l'esforç de mesurar les paraules per la situació professional amb l'Administració i alhora la seva professionalitat, doncs donada la insuficiència de recursos els professionals es veuen lligats de peus i mans en la seva tasca socioeducativa, en la reivindicació de drets i en l'objectiu d'emancipació dels JMNA.

L'accés a entrevistar o simplement un contacte amb professionals que han estat investigant des de fa més de 15 anys o amb l'Administració pública ha estat impossible, tot i que el contacte per correu electrònic va ser molt fluït, mai van respondre a preguntes semblants a les que es van plantejar als educadors i educadores socials d'aquesta investigació, tot i que des de l'Administració Pública sí que vaig rebre informes actuals en relació als MMNA i dels nous recursos/serveis i places noves obertes per acollir-los. En canvi no he pogut rebre dades en relació als JMNA majors d'edat, els recursos i serveis específics per ells, possibles prediccions dels joves que aquest any assoliran la majoria d'edat o quina és la previsió d'arribades específica d'aquests joves, doncs engloben a infants i joves en la mateixa estadística i aquesta no serà real pel que fa a recursos necessaris per a extutelats.

Al llarg d'aquesta recerca es comprova que es treballa amb el focus posat en els menors, allò que els exigeixen les diferents lleis i normatives, però aquest no es dirigeix cap als

joves que haurien de treballar la seva emancipació cap als 16 anys o en cas de trobar-se ja amb 18 anys també tenen dret a ser protegits, dotar-los de recursos per esdevenir ciutadans a aquesta societat que també és la seva.

10. REFERÈNCIES

- Aranda, G. (28 de novembre de 2018). ExMena, una entitat para tener voz propia. Recuperat a: https://www.ara.cat/es/sociedad/Ex-Mena-entidad-para-tener-propia_0_2133386901.html
- Àrea de Suport als Joves Tuteltas i Extutelats (2017). Memòria 2017. Recuperat a: http://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematicas/07infanciaiadolescencia/ASJTET/Memoria_2017_ASJTET.pdf
- Asedes (2007). Documentos profesionalizadores. Barcelona: Asedes.
- Asociación Marroquí para la Integración de Inmigrantes. (2019). Recuperat a: <https://www.extutelados.es/>
- Blancas, R; Belén, G. (2010). Estrategias de intervención con jóvenes inmigrantes extutelados por el Servicio de Protección de Menores. *Documentos de Trabajo Social: Revista de Trabajo Social y Acción Social*. 47, p. 135 – 143.
- Bravo, A; Santos, I. (2017) Menores extranjeros no acompañados en España: necesidades y modelos de intervención. *Psychosocial Intervetion*. Num. 26, p. 55 – 62.
- Consorci de Serveis Socials de Barcelona (2018). Memòria 2018. Recuperat a: <https://www.cssbcn.cat/images/pdf/transparencia/07.d.-Memria-2018.pdf>
- Consorci de Serveis Socials de Barcelona. (20 setembre 2018). Formació ASJTET. Barcelona.
- Constitució Espanyola. Recuperat a: <https://www.parlament.cat/document/nom/ConstitucioConsolidat.pdf>
- Directiva 2008/115/CE. Recuperat a: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:348:0098:0107:Es:PDF>
- Directiva 2013/33/UE. Recuperat a: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A32013L0033>
- FEPA (2019). Guía emancipación. Recuperat a: <http://www.guiaemancipacion.org/catalunya/quien-te-puede-ayudar/orientacion-y-acompanamiento-de-un-professional/asjtet/>

- Font, M. (28 de febrer de 2019). Joves extutelats difonen un vídeo per desmuntar prejudicis sobre els MENA. Recuperat de: <https://beteve.cat/societat/extutelats-difonen-video-desmuntar-prejudicis-mena/>
- Galán, A; Poll, S. (24 de gener de 2019). Les menors no acompanyades tindran un centre amb tractament específic per a elles. Recuperat a: <https://www.ccma.cat/324/les-menors-no-acompanyades-rebran-atencio-psicologica-especifica/noticia/2899837/>
- Horcas, V. (2016). Los menores migrantes no acompañados en España. La construcción jurídica del “diferente”. *Punto CUNORTE*. Núm. 3, p. 11 – 40.
- IFAM. (2010). Sueños de bolsillo. Menores Migrantes No Acompañados/as en España. Recuperat a: https://www.unicef.es/sites/unicef.es/files/Suenos_de_bolsillo.pdf
- Informe estadístic mensual. Direcció General d’Atenció a la infància i l’Adolescència. (2019). Abril 2019. Recuperat a: http://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/infancia_i_adolescencia/dades-del-sistema-de-proteccio-a-la-infancia-de-catalunya/
- Jariot, M; Sala, J; Arnau, L. (2015). Jóvenes tutelados y transición a la vida independiente: indicadores de éxito. Universitat de Barcelona. Recuperat a: https://ddd.uab.cat/pub/artpub/2015/144560/reop_a2015v26n2p90.pdf
- LDOI 14/2010. Parlament de Catalunya. Recuperat a: <https://www.parlament.cat/document/nom/TL115.pdf>
- Llei 12/2009. BOE 263. 31-10-2009. Recuperat a: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2009-17242>
- Llei 26/2015. BOE 180, 29-07-2015. Recuperat a: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2015-8470>
- Llei 30/1992. BOE 285, 26-11-1992. Recuperat a: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1992-26318>
- Llei Orgànica 1/1996. BOE 15, 17-1-1996. Recuperat a: https://www.boe.es/boe_catalan/dias/1996/12/31/pdfs/A00024-00036.pdf
- Llei Orgànica 4/2000. BOE 10, 12-01-2000. Recuperat a: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2000-544>
- Llei Orgànica 8/2015. BOE 175, 13-07-2015. Recuperat a: https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2015-8222

- Marín, I; Millano, H. (2017). Fundación PorCausa. [Imatge]. Recuperat a: <https://www.vice.com/es/article/aeqe7k/que-pasa-en-espana-cuando-los-menores-inmigrantes-cumplen-18-anos>
- Moyano. S. (2012). Acción educativa y funciones de los educadores sociales.
- Ortega, J. (2019). Menores migrantes: Necesidades educativas y laborales detectadas a través de un estudio cualitativo. *Revista de Estudios Socioeducativos*. 7, p. 55 – 69.
- Parra, S. (24 d’abril de 2019). “MENA” vs “adolescentes migrants sense referent familiar”. Recuperat a: <https://www.social.cat/opinio/10069/mena-vs-adolescents-migrants-sense-referents-familiars>
- Punt de Referència. Acompanyament de joves Extutelats. (2019). Recuperat de: <http://www.puntdereferencia.org/es/>
- Quiroga, V. (5 novembre de 2018). Jornada sobre MMNA. Barcelona.
- Quiroga, V; Sòria, M. (2010). Els i les menors migrants no acompanyats/des: entre la indiferència i la invisibilitat. *Educació Social. Revista d’intervenció socioeducativa*. 45, p. 13 – 35.
- Reglament 604/2013, 26-06-2013. Recuperat a: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0604>
- Reial Decret 1463/2009. BOE 229, 22-11-2009. Recuperat a: <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2009-14963>
- Reial Decret 557/2011. BOE 103, 20-04-2011. Recuperat a: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2011-7703>
- Save the Children. (2018). Los más solos. Recuperat a: https://www.savethechildren.es/sites/default/files/imce/los_mas_solos_vok.pdf
- Senovilla, D. (2014). La Convención de Naciones Unidas de Derechos del Niño. Un análisis de su aplicación a los menores en situación de migración independiente en Europa.
- En Ribas-Mateos, N. y Laíz Moreira, S. (Eds.) *Movilidades adolescentes. Elementos teóricos emergentes en la ruta entre Marruecos y Europa*. (pp. 102-128). Barcelona, España: Ediciones Bellaterra.
- Servei Jesuïta al Migrant (2019). Recuperat de: <https://sjme.org/areas-de-trabajo/cie/>
- Síndic de Greuges. (2018). La Situación de los Menores Migrantes sin Referentes Familiares en Cataluña. Recuperat a:

- http://www.sindic.cat/site/unitFiles/5630/Informe%20menors%20migrants_set18_cast_def.pdf
- Síndic de Greuges. (2018). La Situación de los Menores Migrantes sin Referentes Familiares en Cataluña. Recuperat a: http://www.sindic.cat/site/unitFiles/5630/Informe%20menors%20migrants_set18_cast_def.pdf
 - Unicef (2019). Los derechos de los niños y niñas migrantes no acompañados en la frontera española. *Resumen Ejecutivo*. Recuperat a: <https://www.unicef.es/ninos-migrantes-no-acompanados>
 - Uría, A. (2010) Menors no acompanyats a Espanya. L'Administració, amb les seves pràctiques, continua vulnerant els seus drets com a menors. *Educació Social. Revista d'intervenció socioeducativa*. 45, p. 36 – 64.
 - Vilar, J; Riberas, G; Rosa, G. (2014). “El compromiso de la universidad frente a un mundo incierto y complejo. Propuestas para la información de profesionales reflexivos”. En *Revista Lugares d'Educação [RLEU]*. Bananeiras Paraíba, Brasil v. 4, n.9, p. 132-149.
 - Vilar, J. (2018). “Elements de reflexió per al futur proper de l'educació social”. *Educació Social. Revista d'intervenció socioeducativa*, 70, 17 – 38.
 - Vinaixa, M. (2019). La mayoría de edad. Un mal sueño para los menores extranjeros no acompañados. *Cuadernos de Derecho Transnacional – CDT* EISSN: 1889 – 4570. P. 571 – 602. Doi: <https://doi.org/10.20318/cdt.2019.4633>
 - Huélamo, A. (2017). Menores extranjeros no acompañados. Doble perspectiva jurídica: extranjería y protección de menores.